

waterschap
**vallei en
veluwe**

Jaarstukken ²⁰²¹

Koersvast met oog voor de crisis en de omgeving

Inhoudsopgave

Woord vooraf	5
2 Nota van aanbidding	7
2.1 Leeswijzer	7
2.2 Samenvatting	8
3 Programmaverantwoording	19
3.1 Programma 1 - Veiligheid	19
3.2 Programma 2 - Watersysteem landelijk gebied	25
3.3 Programma 3 - Wonen en zuiveren	32
3.4 Programma 4 - Besturen en belastingen	43
4 Verplichte paragrafen	51
4.1 Ontwikkelingen in 2021	51
4.2 Incidentele baten en lasten	51
4.3 Onttrekkingen aan reserves en voorzieningen	51
4.4 Waterschapsbelastingen	52
4.5 Weerstandsvermogen	55
4.6 Financiering	56
4.7 Schuldpositie	58
4.8 Verbonden partijen	58
4.9 Bedrijfsvoering	60
4.10 Rechtmatigheid	64
4.11 EMU-saldo	65
5 Jaarrekening	67
5.1 Balans en toelichting	67
5.2 Exploitatierkening naar kostendragers	77
5.3 Exploitatierkening naar kosten- en opbrengstensoorten	78
5.4 Exploitatierkening naar programma's	78
5.5 Topinkomens (WNT)	79
6 Verloopoverzicht onderhanden werk	81
7 Controleverklaring van de onafhankelijke accountant	83
8 Besluit tot vaststelling en goedkeuring	89

Woord vooraf

Als de watersnood afgelopen zomer ons iets heeft geleerd dan is het wel dat het veranderende klimaat ook een enorme invloed heeft op ons werk als waterschappen. Na drie hele droge zomers werden in juli onze buurlanden en Limburg getroffen door extreme regenval, met veel menselijk leed en schade tot gevolg. Het VN klimaatpanel luidde met hun rapporten de noodklok. De rapporten maken duidelijk dat er ingrijpende maatregelen nodig zijn om het tij te keren. Die urgentie klinkt ook door in het regeerakkoord dat eind 2021 werd gesloten. In Nederland zien we tal van ontwikkelingen die allen een claim leggen op de schaarse ruimte, zoals de woningbouwopgave, energietransitie, landbouwtransitie en natuurbescherming. Niet alleen geeft het regeerakkoord richting en kaders voor deze opgaven. Ook is woordelijk opgenomen “Water en bodem worden sturend bij ruimtelijke planvorming” en dat om die reden waterschappen daarbij eerder worden betrokken.

Daarmee voelen we ons enorm gesteund in de richting die wij in hebben gezet met onze Blauwe Omgevingsvisie 2050 (BOVI). Bij Waterschap Vallei en Veluwe werken we iedere dag hard aan een toekomstbestendige en waterrobuuste inrichting van ons gebied - voor huidige en toekomstige generaties. Het afgelopen jaar heeft dat onder meer geleid tot de vaststelling van ons nieuwe waterbeheerprogramma, het Blauw Omgevingsprogramma 2022-2027 (BOP) en van ons Programma klimaatadaptatie (KACTUS).

Het jaar 2021 stond voor de tweede keer mede in het teken van de coronapandemie, die veel effect heeft gehad op ons werk en op onze medewerkers. Want hoewel het thuiswerken ons in staat stelde om onze doelen grotendeels te behalen, heeft ziekte en uitval een grote impact gehad op onze medewerkers. Ik heb grote bewondering voor hoe onze medewerkers met vereende krachten hele goede resultaten hebben behaald het afgelopen jaar. De doelen op de thema's kwaliteit van de leefomgeving, energietransitie, bodem en droogte, circulaire economie en waterbewustzijn zijn nagenoeg volledig behaald.

De coronapandemie en de effecten daarvan hebben ook invloed gehad op de voorspelbaarheid van onze inkomsten en uitgaven. Dat is ook terug te zien in deze jaarstukken 2021, een jaar dat we met positief resultaat hebben mogen afsluiten. Positiever dan begroot. Deze afwijking vindt zijn oorzaak voornamelijk in zaken buiten onze beïnvloedingssfeer, zoals meevallende belastingopbrengsten, de ontwikkelingen op de arbeidsmarkt, de prijzen van grondstoffen en energie. Door de verschrikkelijke oorlog in Oekraïne en de mondiale effecten daarvan blijft ook het komende jaar onzeker en onvoorspelbaar. Dat doet een groot beroep op onze wendbaarheid en flexibiliteit. In de komende voorjaarsnota en begroting staan we daar verder bij stil.

Het jaar 2021 was voor mij persoonlijk ook een bijzonder jaar: mijn eerste jaar als dijkgraaf van Waterschap Vallei en Veluwe. Omdat ik startte midden in coronatijd, heb ik veel kennismakingswandelingen gemaakt. Met onze bestuurders, collega's, gedeputeerden, burgemeesters, andere dijkgraven, natuur- en landbouworganisaties, bedrijfsleven, kennisinstellingen, het hele speelveld. Zo heb ik niet alleen vele prachtige plekken in ons werkgebied gezien, maar ook daarbuiten. Het grote voordeel is dat je door die wandelingen meteen een heel ander, persoonlijker, mooier gesprek hebt. Het gevoel dat bij mij overheerst is het warme welkom dat iedereen op zijn of haar eigen manier aan mij heeft gegeven. Ik ben daar dankbaar voor. Hopelijk is vorig jaar een stevig fundament gelegd voor toekomstige samenwerking. Want alleen in samenwerking kunnen we de opgaven die voor ons liggen aanpakken. Partnerschap als watermerk.

Marijn Ornstein, dijkgraaf

Nota van aanbidding

2.1 Leeswijzer

In dit hoofdstuk leest u de samenvatting van prestaties en financiën over het jaar 2021.

Bij de behandeling van de BURAP op 27 september 2021 heeft het algemeen bestuur besloten de exploitatiebegroting 2021 aan te passen op basis van financiële inzichten en prestatieprognoses. De investeringsbegroting is bij de vaststelling van de BURAP niet gewijzigd. In deze jaarstukken leggen wij inhoudelijke en financiële verantwoording af over 2021. Als referentiekader gebruiken wij in de teksten van deze jaarstukken de in september gewijzigde begroting (BURAP2021) en voor de investeringen de oorspronkelijke begroting. Volledigheidshalve hebben wij in de exploitatiecijfers niet alleen de BURAP-cijfers maar ook de cijfers opgenomen van de oorspronkelijke begroting (OB2021) die in november 2020 door het algemeen bestuur is vastgesteld.

Hoofdstuk 3 bevat de verantwoording over de realisatie van het programmaplan uit de begroting. De paragrafen die volgens het Waterschapsbesluit verplicht zijn, staan in hoofdstuk 4. Hoofdstuk 5 en 6 presenteren de balans en resultatenrekening en de daarbij behorende toelichting. Tot slot is in hoofdstuk 7 de controleverklaring van de onafhankelijke accountant opgenomen en hoofdstuk 8 bevat het besluit tot vaststelling en goedkeuring.

In de verschillende grafieken in het jaarverslag is de voortgang weergegeven door de volgende kleuren:

- Prestatie loopt volgens planning
- Prestatie loopt achter op planning maar is wel gestart
- Prestatie loopt achter op planning en is ook nog niet gestart
- Prestatie loopt voor op planning

In de financiële analyses worden de bedragen weergegeven in miljoen €, waarbij V = Voordeel en N = Nadeel.

In de tabellen van de bruto investeringen die in hoofdstuk 3 Programmaververantwoording zijn opgenomen, worden voor de afwijkingen van de begrote jaarschijf, de volgende afkortingen gebruikt:

EX = exogene oorzaak

VT = versnelling of temporisering

MM = meer of minder kosten

HK = heroverweging/kans

2.2 Samenvatting

2.2.1 Inleiding

‘Koersvast als het kan, meebewegen als het moet’, aldus de eerste hoofdstukken van de begroting 2021. De uitdaging is om wendbaar te reageren op ontwikkelingen in onze omgeving en gericht te blijven investeren. De coronapandemie, maar ook klimaatverandering die steeds merkbaarder wordt, vragen om alertheid op economische en ecologische signalen. Na een aantal droge zomers werden we in juli 2021 geconfronteerd met hoogwater dat het belang van het op orde houden van de waterkeringen weer onderstreept. Bijzonder voorval was de doorbraak van de Hoenwaardkade in Hattem die veel overlast heeft gegeven. Het herstel van de kade is voortvarend aangepakt in samenspraak met inwoners en organisaties uit het gebied.

We hebben de periode van het vorige Waterbeheerprogramma (2016-2021) afgesloten en geconstateerd dat alle gestelde doelen zijn behaald. Daarnaast heeft het algemeen bestuur in 2021 het Blauw Omgevingsprogramma (BOP) voor de periode 2022-2027 en de nieuwe waterschapsverordening vastgesteld.

Met deze jaarstukken sluiten we het boekjaar 2021 af, kijken we terug en leggen we financieel verantwoording af. Financieel kenmerkte het jaar zich door enkele onzekerheden zoals het effect van de doorlopende pandemie op de belastingopbrengst en enkele incidentele meevallers, die we in de financiële paragrafen nader duiden. Deze verschillen worden daar volgens de geldende verslaggevingsregels toegelicht.

2.2.2 Bestuursagenda

Het algemeen bestuur heeft in de in 2020 vastgestelde Bestuursagenda vijf onderwerpen benoemd die prioriteit hebben: de kwaliteit van de leefomgeving, energietransitie, bodem en droogte, circulaire economie en waterbewustzijn.

Kwaliteit van de leefomgeving

Alle ingrepen in ons gebied zijn bedoeld om de kwaliteit van de leefomgeving te verbeteren. Als we groen-blauwe oplossingen toevoegen voor problemen als hittestress en wateroverlast, maken we niet alleen de stad klimaatadaptiever, maar versterken we ook de biodiversiteit en verbeteren we de leefbaarheid.

We hebben in 2021 met de stimuleringsregeling Stedelijk Gebied bijgedragen aan de realisatie van 190 groene daken en vele groen-blauwe schoolpleinen.

Voor het gebied Wenum-Wiesel ten noorden van Apeldoorn heeft een groep studenten van de WUR een onderzoek uitgevoerd naar de haalbaarheid van een gebiedsontwikkelingsproject, waarbij klimaatadaptatie en klimaatmitigatie gecombineerd worden met urbanisatie, recreatie, natuur, landbouw, watermanagement en economische ontwikkeling.

Naast lopende gebiedsprocessen als Waardevol Brummen, Hoenwaard en de Grebbedijk, zijn we gestart met de gebiedsgerichte aanpak in drie focusgebieden (de Voorsterbeek, de Grift en de Gelderse Vallei). Hier gaan we invulling geven aan het ‘van-buiten-naar-binnen-denken’.

Energietransitie

We brengen onze CO₂-huishouding in beeld en formuleren onze ambities voor uitstootreductie. Mede doordat we vanaf 2021 onze elektrische energie duurzaam inkopen, is onze CO₂-voetafdruk volgens de CO₂-prestatieladder substantieel afgenomen. In 2020 was dit nog 20.681 ton. De voetafdruk in 2021 komt naar verwachting uit op 5.798 ton.

We bepalen onze positie en rol rondom (diepe) geothermie en warmte- en koudeopslag. Samen met Vitens agenderen we de problematiek rondom (diepe) grondboringen bij de bevoegde gezagen en onze partners van de RES-regio's. We wijzen op de risico's van boringen voor het grond- en drinkwatersysteem.

We realiseren projecten waarbij we energie uit primaire bronnen winnen. Op alle 13 rwzi's zijn de geplande zonnepanelen gelegd en aangesloten. In het eerste kwartaal van 2022 wordt het laatste veld op de rwzi Harderwijk opgeleverd. Daarmee is dit project binnen de bestuurlijke kaders gerealiseerd en kunnen we jaarlijks 6,2 miljoen kWh duurzame energie opwekken. Dat komt overeen met 10% van ons totale elektrische energieverbruik.

We werken constructief mee aan de regionale energiestrategieën (RES). De RES 1.0 is voor alle regio's waarbij we als waterschap betrokken zijn, bestuurlijk vastgesteld.

Bodem en droogte

Bodem en droogte zijn integraal opgenomen in het Programma klimaatadaptatie (KACTUS). Dit beleidskader maakt inzichtelijk voor welke opgave we staan en hoe we hier, nu en in de toekomst, gevolg aan geven. Daarbij zetten we nadrukkelijk in op verbinding van belangen en kiezen we, gebieds- en thema afhankelijk, de meest passende rol. De opgaven, zoals die zijn opgenomen in het Nationaal Programma Landelijk Gebied en in de bijbehorende uitwerking van de gezamenlijke overheden, bieden ons kansen onze ambitie voor een systeemgerichte transitie versneld uit te voeren.

Met de partners binnen het Regionaal Manifest Ruimtelijke Adaptatie werken we samen om de schade voor de gezondheid, de natuur en de economie als gevolg van wateroverlast, droogte, overstromingen en hittestress te beperken of zelfs te voorkomen.

Circulaire economie

We nemen besluiten op basis van waarden (value cases). Samen met ons bestuur hebben we verkend wat de waarde van CO₂-beprijzing kan zijn als bouwsteen voor een value case. We nemen deel in de landelijke werkgroep van de Unie van Waterschappen waarin we dit verder uitwerken.

We werken samen met partners aan (regionale) waardeketens. In december 2021 is een overeenkomst getekend voor een meerjarige levering van Kaumera, de biopolymeer die we produceren uit Nereda slib op onze rwzi Epe.

In de Duurzame Brandstofketen zetten we samen met partners overtollig biogas uit onze rwzi Renkum in om bouwplaatsen in de regio fossielvrij en emissieloos te maken. Het maaisel uit ons watersysteem benutten we steeds vaker in de kleine kringloop als bodem verbeteraar.

We passen ons inkoop- en aanbestedingsproces aan en verduurzamen daarmee de bedrijfsvoering. In maart 2021 hebben we als eerste waterschap in Nederland circulair en duurzaam werken expliciet opgenomen in ons inkoop- en aanbestedingsbeleid.

In onze projecten passen we steeds vaker de circulaire principes Voorkomen Verminderen Hergebruiken toe. We leren in de praktijk wat het betekent om meer circulair te werken. Circulair is een bedrijfswaarde die we meewegen in ons assetmanagement en dus in de prioritering van onze projecten. Binnen de projecten is nadrukkelijk aandacht voor het (her)gebruik van materialen. Goede voorbeelden zijn de Grebbedijk en de circulaire rwzi Terwolde waarvoor ons bestuur in 2021 het uitvoeringskrediet heeft goedgekeurd.

We werken volgens de principes Schoonhouden en Scheiden van schone en minder schone stromen. De Bijdrageregeling Ontvlechten Waterstromen is hierin een succesvol instrument gebleken. Komende jaren willen we sterk inzetten op het terugdringen van rioolvreemd water op onze rwzi's.

Waterbewustzijn

Op 5 juli 2021 stelde het algemeen bestuur de Communicatiestrategie 2021-2027 vast.

Deze communicatiestrategie is gebaseerd op de BOVI, het BOP, de Bestuursagenda, trends en ontwikkelingen in de samenleving. Met deze communicatiestrategie werken we aan waterbewust gedrag bij inwoners en bedrijven. Dit aan de hand van drie speerpunten:

- 1. De schaarste van (zoet) water.** We bevorderen waterbesparing en stimuleren waterbergingen. Samen met de Provincie Gelderland en Vitens zijn we het initiatief gestart om met grote Gelderse bedrijven een Waterkoplopers groep te vormen. Deze groep deelt kennis en voorbeelden om waterbesparing te bevorderen. Daarnaast is in 2021 de subsidieregeling Watersparen verruimd;
- 2. Het verminderen van afval in riool- en oppervlaktewater.** Voorbeeld hiervan is de landelijke campagne in september/oktober met de Waterbazen 'Scheppen voor Schoon Water' die gericht is op het terugdringen van zwerfafval in het oppervlaktewater. In december voeren we campagne om oliebollenvet in het riool te voorkomen;
- 3. Het belang en de betekenis van voldoende water in de leefomgeving voor nu en de toekomst.** Onderdeel hiervan is de installatie van ons eerste Jeugdbestuur. Het Jeugdbestuur geeft het waterschap gevraagd én ongevraagd advies en gaat tegelijkertijd, samen met ons zorgen voor een groter waterbewustzijn. Ook is de arbeidsmarktcampagne 'Water verandert je wereld' gelanceerd. Deze richt zich op het aantrekken van nieuwe medewerkers en laat eveneens het belang van een goede leefomgeving zien en welke bijdrage een ieder daaraan kan leveren.

Corona-omstandigheden maakte de inzet van diverse vrijwilligersgroepen minder mogelijk.

Waterbewustzijn in stedelijk gebied is ook versterkt door realisatie van klimaatadaptieve (voorbeeld) projecten. De stimuleringsregeling stedelijk gebied heeft onder meer bijgedragen aan de realisatie van vele groen-blauwe schoolpleinen. Daarmee komt water, natuur en klimaat goed onder de aandacht bij de jeugd en hun ouders.

Samen met de gemeenten in de werkregio Noord-Veluwe hebben we een nieuwe subsidieregeling opgesteld om bewoners en ondernemers te helpen hun woning, bedrijfspand of tuin te vergroenen. De subsidie kan digitaal worden aangevraagd bij loket Veluwe Duurzaam. Dit loket geeft ook duurzame tips en adviezen, dat het waterbewustzijn eveneens versterkt. Ook is in een samenwerking tussen Platform Duurzaam Nederland en het Manifest Vallei en Veluwe de website van de Nationale Tuin & Klimaatroute gelanceerd, waar inwoners, gemeenten en organisaties tuininspiratie kunnen delen en opdoen.

2.2.3 Prestaties en highlights in 2021 en aandachtspunten

In 2021 is veel van ons werk, zij het soms in aangepaste vorm, volgens planning gestart en of gerealiseerd. De realisatie van de begrote prestaties ligt boven de 85%. Eveneens hebben we het investeringsvolume gerealiseerd dat in de begroting was opgenomen. Enkele opvallende prestaties en gebeurtenissen over 2021 staan hieronder.

De beheer- en onderhoudstaken zijn, ondanks de coronamaatregelen volgens planning uitgevoerd. Daarmee hebben we ook in 2021 de zuiveringsprestaties gerealiseerd.

In 2021 is door het algemeen bestuur het beleidsplan voor Vergunningverlening, toezicht en handhaving goedgekeurd. Dit is het nieuwe strategische kader waarmee herijking van de prioritering plaatsvindt op basis van de BOP doelen en de uitkomsten van het doelmatigheidsonderzoek.

Het jaar 2021 was voor de calamiteitenorganisatie een intensief jaar, met verschillende opschalingen als ook een grote meerdaagse oefening. In de zomer hebben een aantal van onze medewerkers bijstand verleend aan de hoogwaterbestrijding in Limburg.

Op vrijdag 12 november is de laatste thermisch gereinigde grond (TGG) verwijderd uit de steunberm van de Westdijk. Hiermee is de bron van de verontreiniging weggenomen.

In oktober 2021 is het faillissement uitgesproken van Bio Energiecentrale Harderwijk BV (BECH). In de periode daaraan voorafgaand zijn alternatieven onderzocht en is meerdere keren met (een afvaardiging van) het bestuur gesproken. De afwikkeling van het faillissement heeft veel aandacht en inspanning gevraagd van bestuur en organisatie. De financiële consequenties waren grotendeels al in eerdere jaarrekeningen verwerkt. Per ultimo 2021 heeft de curator het opstalrecht inclusief de hele inrichting van BECH verkocht aan een derde partij. Deze partij zet de exploitatie voort waarmee de groengasproductie wordt gecontinueerd.

Wij zien een krapte in de markt op het gebied van beschikbare mensen en materialen. De inspanning om geschikte mensen te vinden wordt steeds groter. Het lukt daarom niet altijd om op alle plekken in de organisatie de gewenste formatie te realiseren. Door de betrokkenheid en bevologenheid van onze medewerkers slagen we er op korte termijn nog wel in om de prestaties veelal te realiseren. Maar dit geeft ook zorgen. De gemeten werkdruk wordt op een aantal plekken in de organisatie als hoog ervaren. Dit blijkt ook uit de resultaten van het in 2021 gehouden medewerkersonderzoek.

We constateren dat meer taken in de verdrukking komen, doordat zowel reguliere taken complexer worden als dat er wettelijke taken zijn bijgekomen. In de voorjaarsnota richting 2023 komen we hierop terug. Deze inspanningen vragen om een doorlopende (her)prioritering op de totale opgaven.

Vanwege krapte in de markt van materialen zien we dat prijzen van onder meer bouwprojecten bovengemiddeld stijgen. De schaarste aan materialen veroorzaakt bovendien dat planningen onder druk staan.

2.2.4 De coronapandemie in 2021

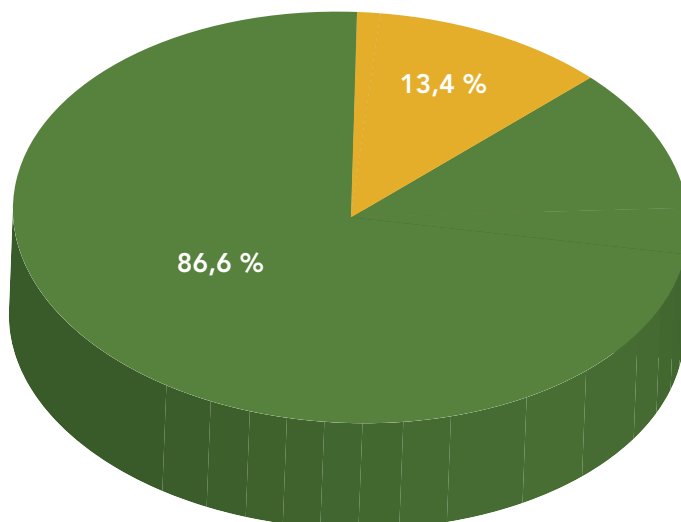
In 2021 is door de coronapandemie weer een beroep gedaan op flexibiliteit van de medewerkers en het bestuur. Doordat we in 2020 ervaring hebben opgedaan met het meer hybride werken, kon de organisatie qua werkzaamheden in 2021 flexibel meebewegen met de corona maatregelen. In 2021 is voor het hybride werken ook geïnvesteerd in de inrichting van het hoofdkantoor en de ICT-infrastructuur.

Een afnemende mate van verbinding en samenhang tussen medewerkers en initiatieven in het waterschap is een aandachtspunt. Een aantal voornamelijk nieuwe medewerkers is na bijna twee jaar voornamelijk thuiswerken zoekend en mist nog een duidelijke koers. Een vraagstuk dat helaas maar ten dele op te lossen lijkt met onze digitale middelen. Menselijk contact blijkt essentieel om de motivatie hoog te houden. Het ontstane gebrek aan verbinding leidt op sommige plekken tot meer uitval, energieverlies en helaas soms ook tot vertrek van collega's in een toch al krappe arbeidsmarkt.

2.2.5 Samenvatting van de begrote prestaties die in 2021 zijn gerealiseerd

De dashboards in de paragrafen 'Totaalbeeld voortgang hoofddoelen' van hoofdstuk 3 geven de voortgang van de realisatie van de programmahoofddoelen aan in 2021. De programmahoofddoelen van ons waterschap zijn gebaseerd op het Waterbeheerprogramma 2016-2021 en de nieuwe ambities die het bestuur in de afgelopen jaren heeft vastgesteld.

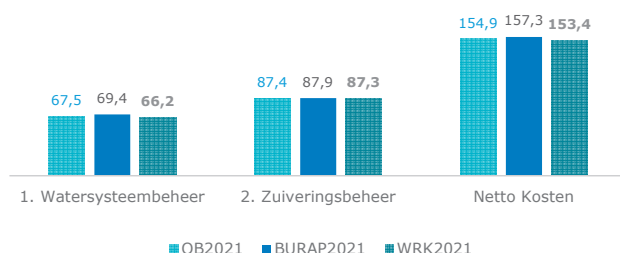
Om deze programmahoofddoelen te realiseren stelt het college van dijkgraaf en heemraden jaarlijks de beheerbegroting vast. Hierin zijn per programma de concrete jaarprestaties opgenomen die bijdragen aan de realisatie van de uiteindelijke programmahoofddoelen. De voortgang van de jaarprestaties die in de begroting 2021 zijn opgenomen, is als volgt:

Eind 2021 verloopt 86,6% van de begrote jaarprestaties volgens planning en 13,4% loopt achter, maar is wel gestart.

2.2.6 Netto kosten per taak

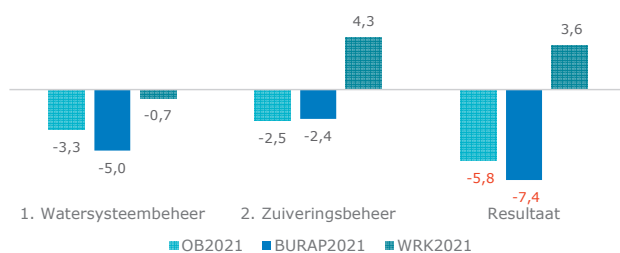
NETTO KOSTEN PER TAAK (BEDRAGEN X € 1 MILJOEN)

De totale netto kosten bedroegen in 2021 € 153,4 miljoen (97,5% van de begroting na wijziging (BURAP2021)). De netto kosten van de taak watersysteembeheer bedroegen € 66,2 miljoen (95,4% van de gewijzigde begroting) en de kosten van zuiveringsbeheer bedroegen € 87,3 miljoen (99,3% van de gewijzigde begroting).

2.2.7 Samenvatting van het resultaat per taak

RESULTAAT PER TAAK X € 1 MILJOEN (- = TEKORT)

In de gewijzigde begroting (BURAP2021) werd een tekort van € 7,4 miljoen verwacht. Uiteindelijk is in werkelijkheid (WRK2021) het jaar 2021 afgesloten met een overschot van € 3,6 miljoen. Een voordelige afwijking van € 11,0 miljoen ten opzichte van de gewijzigde begroting bij de BURAP. De BURAP werd opgesteld op basis van de inzichten per eind juni 2021. Op dat moment was er nog veel onzekerheid over het verdere verloop van de coronapandemie en de financiële effecten daarvan. Bij de behandeling van de BURAP in het algemeen bestuur is door de portefeuillehouder mondeling reeds aangegeven dat de effecten van de coronacrisis op de belastingopbrengsten mogelijk aanzienlijk gunstiger zouden uitvallen dan eerder werd verwacht en dat in de tweede helft van 2021 hierover meer duidelijkheid zou komen.

Van de € 11,0 miljoen voordelige afwijking ten opzichte van de gewijzigde begroting bij de BURAP wordt € 7,1 miljoen verklaard door hogere netto belastingopbrengsten en € 3,9 miljoen door, per saldo, lagere netto kosten. Dat is 2,5% van de totale bij de BURAP begrote netto kosten. De hogere belastingopbrengsten zijn vooral het gevolg van de hogere zuiveringsheffing bedrijven over de belastingjaren 2020 en 2021, waarmee de inschatting van de portefeuillehouder bij de BURAP is uitgekomen. In hoofdstuk 4.4 belastingopbrengsten zijn uitgebreide analyses opgenomen.

Resultaat taak watersysteembeheer**€ 4,3 (V)**

Het resultaat van de taak watersysteembeheer is € 4,3 miljoen gunstiger dan de gewijzigde begroting (BURAP2021). De netto kosten van deze taak vallen, per saldo, € 3,3 miljoen lager uit (4,6%) en de belastingopbrengsten (inclusief kwietschelding en oninbaar) zijn € 1,0 miljoen hoger. Vooral de hogere WOZ-waarden dan was begroot hebben bijgedragen aan deze hogere belastingopbrengsten.

De grootste afwijkingen, in miljoenen €, van de netto kosten ten opzichte van de BURAP zijn:

- Lagere afschrijvingslasten door het doorschuiven van de oplevering naar 2022 van een aantal kleinere projecten onder de activeringsgrens van € 0,1 miljoen. Deze projecten worden in één keer afgeschreven. € 0,7 (V)
- Lagere personeelskosten als gevolg van vacatures die niet of met lange doorlooptijd ingevuld konden worden en minder inhuur. Daarnaast minder overige personeelsuitgaven (o.a. minder opleidingskosten en minder uitgaven voor strategische personeelsplanning). € 1,2 (V)
- Aandeel van deze taak in lagere kosten bedrijfsvoering waaronder lagere kosten informatisering en automatisering en lagere huisvestings- en facilitaire kosten. € 0,7 (V)
- Lagere baggerkosten door een voordelige afrekening van de provincie Utrecht voor het baggeren van de Eem in de jaren 2018 tot en met 2021. Daarnaast schuiven de baggerwerkzaamheden in Leusden (€ 0,5 miljoen) door naar 2022. € 0,9 (V)
- Lagere kosten eigen plannen met name lagere uitgaven voor stedelijk water. Zo is onze bijdrage aan samenwerkingsactiviteiten met de gemeentes door de corona maatregelen en personeelsgebrek bij de gemeentes lager dan begroot. € 0,3 (V)
- Aandeel van deze taak (50%) in lagere bijdrage over 2021 aan GBLT. € 0,2 (V)
- Kosten noodreparatie en herstel bres Hoenwaardkade (in de BURAP benoemd als ontwikkeling met financiële impact in het tweede halfjaar van 2021). € 0,4 (N)
- Hogere bijdrage HWBP. Door onderbesteding in de sector op de projecten in 2021 wordt een extra naheffing verwacht over 2021 (in de BURAP opgenomen in de risicoparagraaf). € 0,7 (N)
- Overige kleinere afwijkingen per saldo. € 0,4 (V)

Resultaat taak zuiveringsbeheer**€ 6,7 (V)**

Het resultaat van de zuiveringstaak valt € 6,7 miljoen gunstiger uit dan het resultaat bij de gewijzigde begroting (BURAP2021). De netto kosten van deze taak vallen, per saldo, € 0,6 miljoen lager uit (0,7%) uit en de belastingopbrengsten (inclusief kwietschelding en oninbaar) zijn € 6,1 miljoen hoger. De hogere belastingopbrengsten zijn vooral het gevolg van de meevallende effecten van de coronapandemie ten opzichte van de eerdere verwachtingen.

De grootste afwijkingen, in miljoenen €, van de netto kosten ten opzichte van de BURAP zijn:

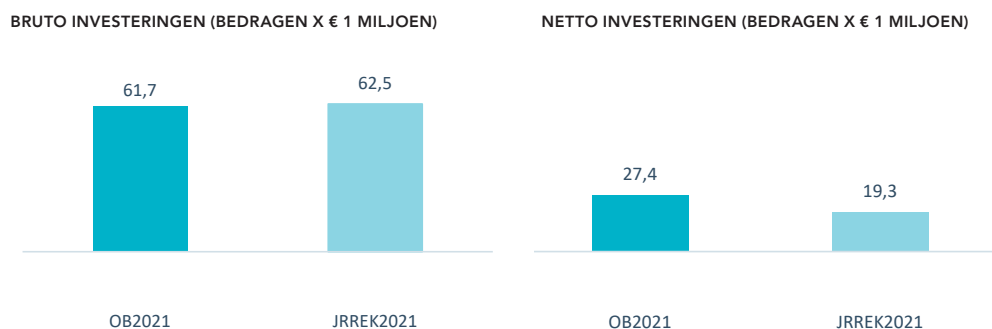
- Lagere personeelskosten door het lastig of later in kunnen vullen van vacatures, minder inhuur en door minder overige personeelsuitgaven (o.a. minder opleidingskosten en minder uitgaven voor strategische personeelsplanning). € 0,5 (V)
- Aandeel van deze taak in lagere kosten bedrijfsvoering waaronder lagere kosten informatisering en automatisering en lagere huisvestings- en facilitaire kosten. € 0,4 (V)
- Lagere bijdragen voor ontvlechten waterstromen (natuurlijk ontwikkelen). De verwachting bij de BURAP dat in 2021 meer zou worden uitgegeven is niet uitgekomen. Eind 2021 blijkt dat de projecten in de meeste gevallen wel zijn opgestart maar veelal zijn vertraagd. € 0,8 (V)

- Extra kosten vanwege faillissement Bio Energie Centrale Harderwijk (BECH).
Alle vorderingen op BECH zijn afgeboekt rekening houdend met de reeds eerder getroffen voorziening voor oninbaarheid. Naast deze afboeking van de vorderingen is € 0,2 miljoen aan extra advieskosten uitgegeven (in de BURAP is de situatie rondom BECH benoemd als ontwikkeling met financiële impact in het tweede halfjaar van 2021). € 0,8 (N)
- Lagere afschrijvingslasten. € 0,2 (V)
- Aandeel van deze taak (50%) in lagere bijdrage over 2021 aan GBLT. € 0,2 (V)
- In verband met de hogere energieprijzen is de SDE-subsidie aanzienlijk lager dan verwacht bij de begroting en de BURAP. Een hoger markttarief resulteert in een lagere SDE-subsidie. € 1,2 (N)
- Extra kosten fijnzeven. Bij de start van WOW-pilot in Ede is afgesproken dat we de gebruikte fijnzeven aan het eind van de pilot overnemen van onze projectpartner. Omdat momenteel niet zeker is of de fijnzeven duurzaam ingezet kunnen worden om op termijn cellulose te oogsten uit rioolwater op rwzi Ede is voorzichtigheids-halve besloten de kosten in 2021 te verantwoorden. € 0,4 (N)
- Overige kleinere afwijkingen per saldo € 0,9 (V)

Meer gedetailleerde informatie is opgenomen in hoofdstuk 3, de programmaverantwoording. We lichten de waterschapsbelastingen toe in paragraaf 4.4.

2.2.8 Samenvatting van de investeringen in 2021

In de grafieken hierna zijn de oorspronkelijk begrote (OB2021) bruto en netto-investeringen over 2021, en de werkelijke bruto en netto-investeringen (JRREK2021) in € miljoen naast elkaar gezet. Omdat bij de BURAP de investeringsbegrotingen niet zijn aangepast wordt vergeleken met de oorspronkelijke begroting.

De werkelijke bruto investeringen bedragen € 62,5 miljoen. Dat is 101% van de oorspronkelijke begroting. Uit de investeringsparagrafen in de Programmaverantwoording (hoofdstuk 3) blijkt dat het realisatiepercentage van de bruto jaarbegroting van het programma Veiligheid 99,4% bedraagt, van het programma Watersysteem landelijk gebied 76,1%, van het programma Wonen en zuiveren 113,6% en van het programma Bestuur en belastingen 158,3%.

Naast de hiervoor vermelde programma investeringen zijn in 2021 drie percelen strategische grond aangekocht voor een totaalbedrag van € 0,2 miljoen. Het totale bruto investeringsvolume voor 2021 komt daarmee uit op € 62,7 miljoen.

De netto-investeringen vallen vooral lager uit, doordat subsidiebijdragen voor het project Dijkverbetering VZR en Eem (dijkvak 1 t/m 7) en voor project Grebbedijk eerder zijn ontvangen dan geraamd.

Meer gedetailleerde informatie over investeringen, waaronder toelichtingen op de afwijkingen, is te vinden in de investeringsparagrafen van hoofdstuk 3.

2.2.9 Wisselgeld

In de begroting 2021 is het begrip wisselgeld geïntroduceerd. Hiermee is gedurende de planperiode geld in de exploitatiebegroting gereserveerd voor activiteiten die nodig zijn (bijvoorbeeld het plaatsen van een beschoeiing). Het idee hierachter was dat deze reservering 'ingewisseld' kan worden als er zich tijdig een onverwacht vraagstuk van een partner aandient, bijvoorbeeld om samen met een grondeigenaar te investeren in anti-verdrogingsmaatregelen. In de begroting 2021 is € 3 tot € 5 miljoen als 'wisselgeld' geoormerkt. In 2021 is geen gebruik gemaakt van deze systematiek.

Programmaverantwoording

3.1 Programma 1 - Veiligheid

3.1.1 Totaalbeeld voortgang hoofddoelen

3.1.2 Het jaar 2021 samengevat

De hoogwaterperiode in juli heeft het belang van het op orde houden van de waterkeringen weer onderstreept. Bijzondere aandacht was er dit jaar voor de doorbraak van de Hoenwaardkade in Hattem die veel overlast heeft gegeven. Het herstel van de kade is voortvarend opgepakt in samenspraak met bewoners en partijen in het gebied.

De veiligheidsbeoordelingen die op de planning stonden zijn uitgevoerd. De overige waterkeringen zijn waar nodig met herstelmaatregelen op orde gebracht.

De meeste projecten verlopen volgens planning. De sanering van de thermisch gereinigde grond (TGG) van de Westdijk is gereed, met uitzondering van de afrondende werkzaamheden. Deze zijn vanwege de weersomstandigheden in het najaar van 2021 doorgeschoven naar 2022.

3.1.3 Wat hebben we in 2021 gedaan?

Wettelijke veiligheidsbeoordeling

Voor 2023 beoordelen we of onze waterkeringen voldoen aan de nieuwe veiligheidsnormen. In 2021 hebben wij volgens planning alle dijken tussen Dieren en Hattem beoordeeld. De veiligheidsrapportages voor het dijktraject 52a-1 bij Veessen en het dijktraject 52-4 tussen de hoogwatergeul en Hattem zijn vastgesteld. Beide trajecten voldoen nog niet aan de norm. Wij zijn gestart met de voorbereiding van een trajectaanpak om te bepalen waar beheermaatregelen of verbetermaatregelen nodig zijn, zodat de dijk uiterlijk in 2050 voldoet aan de norm. Daarbij onderzoeken wij ook de samenhang met andere ruimtelijke opgaven en wensen op en bij de dijk. In 2022 verwachten wij volgens planning ook het laatste IJsseldijktraject ten noorden van Hattem te hebben beoordeeld met waterschap Drents Overijsselse Delta alsmede de trajecten langs de Randmeren en Eem.

Regionale en overige waterkeringen

Wij hebben de provincies Gelderland en Utrecht geadviseerd over te hanteren maatgevende hoogwaterstanden in de tweede toetsing van de regionale waterkeringen. Gedeputeerde Staten van beide provincies hebben de waterstanden aan het eind 2021 formeel vastgesteld in lijn met ons advies. In 2022 stellen wij een plan van aanpak op en maken data en informatie gereed voor de toetsing.

Naar aanleiding van de kadedoorbraak van de Hoenwaardkade in juli zijn we gestart met de toetsing van de kade aan de veiligheidsnormen. Deze toetsing is de basis voor eventuele maatregelen om de landbouwfunctie in de Hoenwaard voldoende te beschermen. Met het project gebiedsontwikkeling Hoenwaard 2030 verkennen wij of en hoe wij die opgave effectief kunnen realiseren, rekening houdend met andere opgaven en ambities in het gebied.

Projecten in uitvoering

Westdijk (TGG)

Op vrijdag 12 november is de laatste thermisch gereinigde grond (TGG) verwijderd uit de steunberm van de Westdijk. Hiermee is de bron van de verontreiniging weggenomen, maar het werk is nog niet klaar. Door de weersomstandigheden in het najaar van 2021 zijn de laatste werkzaamheden doorgeschoven naar 2022 en deze worden hervat zodra de weers- en terreinomstandigheden in de polder het toelaten. De gemeente Bunschoten heeft een verlenging van de begunstigingstermijn (de datum waarop het werk moet zijn afgerond) verleend tot 1 juli 2022.

Grebbedijk

De planuitwerking van de gebiedsontwikkeling Grebbedijk is een paar maanden later gestart dan voorzien. Dit heeft te maken met een bezwaar dat is ingediend op de aanbesteding van de ingenieursdiensten. Het bezwaar is ongegrond verklaard, waarna de opdracht is gegund en de ingenieurswerkzaamheden konden starten. Samen met het ingenieursbureau actualiseren we de planning en bekijken we of een deel van de opgelopen vertraging kunnen inlopen.

IJsseldijk Apeldoorns Kanaal

Het project IJsseldijk Apeldoorns Kanaal is in november 2021 gestart met de realisatiefase. De verwachting is dat het project eind 2022 technisch wordt opgeleverd, gevolgd door de overdracht naar de beheerorganisatie. Op basis van het vastgestelde plan van aanpak heeft het Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP) de aangevraagde subsidie goedgekeurd en hebben we in december 2021 de subsidiebeschikking voor de realisatiefase ontvangen. Ook tijdens de realisatiefase is er, naast de technische uitvoering, blijvend aandacht nodig voor een zorgvuldig omgevingsproces, het verleggingsproces van kabels en leidingen en voor grondverwerving.

Noordelijke Randmeerdijken

In november 2021 heeft het algemeen bestuur akkoord gegeven op het plan van aanpak voor de realisatiefase van de Noordelijke Randmeerdijken en zijn we begonnen met de voorbereiding voor de realisatie van de dijkverbetering. Het plan wordt inclusief subsidieaanvraag begin 2022 bij het HWBP ingediend.

Hoenwaardkade

In de zomer van 2021 is de zomerkade van de Hoenwaard doorgebroken met gevolgen voor het landbouwkundig gebruik van de achterliggende polder. Wij hebben noodmaatregelen getroffen en meteen daarna de kade hersteld. Met de getroffen agrariërs zijn wij in gesprek gegaan over de gevolgschade. Mede op basis van een toetsing van de hele zomerkade bepalen wij in 2022 hoe wij naar de toekomst het landbouwgebied kunnen beschermen, ook rekening houdend met het lopende gebiedsproces Hoenwaard 2030.

Integraal denken

De gevolgen van de hoge waterstanden van afgelopen zomer waren ingrijpend en heeft wederom het belang van veilige waterkeringen laten zien. Om de dijken voor de toekomst, maar uiterlijk in 2050, op orde te hebben zijn forse verbeteringen nodig. Wij gaan de dijken prioriteren op basis van urgentie, waarbij we rekening houden met andere relevante ruimtelijke ontwikkelingen op en langs de dijken. De waterschappen hebben via de Unie van Waterschappen een samenwerkingsagenda opgesteld voor het meedenken en meedoen aan het programma Integraal Riviermanagement. Onze trajectaanpak voor de IJsseldijken is gebiedsgericht en vooral op projectniveau is er ruimte voor verbinding met andere opgaven en ambities.

Efficiënte uitvoering

Binnen het HWBP trekken wij het project HEEL, dat zich richt op een meer uniforme en eenduidige aanpak en voorbereiding van dijkverbeteringsprojecten. HEEL staat voor Herleidbaar Eenduidig en Expliciet samenwerken over de hele Levenscyclus en richt zich primair op HWBP-projecten, waarbij andere projecten kunnen meeprofiten van de ontwikkelingen.

In 2021 hebben de 17 betrokken waterschappen diverse producten ontwikkeld rondom verificatie, validatie, het klanteisenproces en het specificatieproces. Naast het actieteam (bestaande uit alle betrokken waterschappen), zijn hiervoor diverse subgroepen actief. Deze teams komen regelmatig samen en creëren concrete output in de vorm van informatiebladen, procesbeschrijvingen en goede voorbeelden. Ook is een uitgebreide website gelanceerd www.heel-nl.nu die de producten aanbiedt en ontwikkelingen toont en verbindt. De website maakt inzichtelijk welke projecten er zijn en welke mensen ervaring hebben met werkwijzen en processen. We bieden een structuur aan om basis-specificaties te ontsluiten (i.o.). Ook is met marktpartijen verkend hoe zij een grotere rol kunnen spelen bij de uitrol van HEEL-processen.

Verder is de samenwerking met het Waterschapshuis (HWH) geïntensiveerd rondom de inrichting van de ondersteunende tooling (Relatics). Mensen van HEEL richten deze tools in, in opdracht van HWH, zodat deze aansluiten bij de procesbeschrijvingen van HEEL. Daardoor ontstaat er eenheid en optimale ondersteuning voor de waterschappen.

Risico en data gestuurd werken

De veiligheidsbeoordeling levert veel data en informatie over de primaire waterkeringen. Wij zijn gestart om deze data gericht te ontsluiten, zodat we de data in de toekomst kunnen gebruiken bij de aanpak van dijktrajecten en bij (tijdelijke) beheermaatregelen. Wij willen deze data ook verbinden met beheer en monitoring. Wij hebben positieve ervaringen met het Dashbord Dijkveiligheid als ondersteuning bij risico gestuurd beheer en de dijkbewaking bij hoogwater.

Wij hebben voor de Eem en Randmeren overstromingsscenario's gemaakt. Daarmee hebben wij nu voor ons hele gebied scenario's. In het eerste kwartaal van 2022 zetten wij deze scenario's in een gebruikersvriendelijke omgeving in voor toepassing bij calamiteiten (oefeningen) of advisering bij ruimtelijke ontwikkelingen. De scenario's gebruiken wij ook om de resultaten en verwerking van de stresstesten en om toekomstige systeemmaatregelen, voor bijvoorbeeld overlast en droogte, te beoordelen vanuit het waterveiligheidsperspectief.

Beheren en leren

De veiligheidsbeoordeling van de IJsseldijken heeft veel informatie en inzicht opgeleverd over minder sterke plekken in de waterkering. Bij de aanpassing van de calamiteitenbestrijdingsplannen en het voorbereiden van (tijdelijke) beheermaatregelen maken wij hier gebruik van.

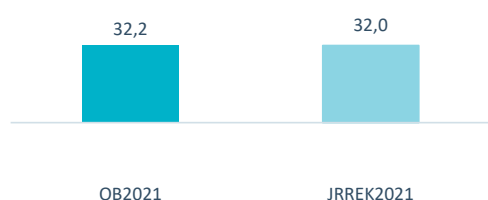
Wij hebben de leidingen die een risico kunnen zijn voor de waterkeringen geïnteriseerd. Deze kennis is een bouwsteen voor de trajectaanpak om de primaire waterkeringen uiterlijk in 2050 op orde te brengen.

De eerste resultaten van de driejarige insectenmonitoring op de IJsseldijken laat zien dat het gefaseerd en in stroken maaien meer biodiversiteit geeft. Met deze kennis onderzoeken wij verder welke streefbeelden waar haalbaar zijn, waarbij we ook rekening houden met de beoordelingsresultaten. In 2023 besteden wij mede op basis hiervan nieuwe maaibestekken aan.

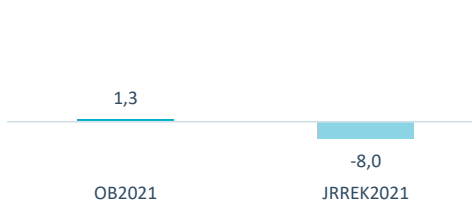
3.1.4 Wat heeft het gekost?

Investerings 2021

BRUTO JAARSCHIJF 2021 (BEDRAGEN X € 1 MILJOEN)

NETTO JAARSCHIJF 2021 (BEDRAGEN X € 1 MILJOEN)

De gerealiseerde bruto investeringen, jaarschijf 2021, bedragen € 32,0 miljoen. Dat is € 0,2 miljoen minder dan de oorspronkelijke begroting. De realisatie ten opzichte van de oorspronkelijke begroting komt daarmee uit op 99,4%.

De netto-investeringen vallen vooral lager uit doordat de voor 2022 geraamde subsidieontvangsten voor het project Dijkverbetering VZR en Eem (dijkvak 1 t/m 7) al in 2021 zijn afgerekend en een ontvangen bevoorschotting voor het project Grebbedijk.

In de onderstaande tabel worden de grootste verschillen (afwijking jaarschijf), in € miljoenen, ten opzichte van de bruto jaarschijf uit de oorspronkelijke begroting (Begroot jaarschijf) weergegeven. Hierbij is ook de oorzaak van de afwijking weergegeven. In de kolom 'Totaal raming Begroot' is de totale bruto raming bij de oorspronkelijke begroting van het project opgenomen. In de kolom 'Afwijking Jaarschijf 2021' is de afwijking bij deze jaarstukken van de begrote bruto jaarschijf opgenomen.

BRUTO	Totaal raming begroot	Totaal uitgave t/m 2021	Begroot jaarschijf 2021	Afwijking jaarschijf 2021 (+=toename) WRK tov BEGROOT	Begrote oplevering	JRREK oplevering	OOR- ZAAK
Verbetering waterkering 5e & 6e pand Apeldoorns Kanaal	21,2	11,8	11,3	-5,2	31-12-22	31-12-22	MM/ VT
Thermisch gereinigde grond Westdijk	32,3	29,6	17,7	5,5	10-01-22	30-06-22	VT
Noordelijke Randmeerdijk	8,8	4,7	1,2	-0,3	29-09-22	23-03-23	MM/ VT

Verbetering waterkering 5° en 6° pand Apeldoorns Kanaal, IJsseldijk Apeldoorns Kanaal **-/- € 5,2**

Investeringen zijn doorgeschoven naar 2022 omdat de planuitwerkingsfase enkele maanden uitloopt ten opzichte van de oorspronkelijke planning, omdat het omgevingsproces meer tijd vraagt. We verwachten dat de realisatiefase eind 2021/begin 2022 start, waardoor ook de verplichtingen en uitgaven doorschuiven.

Thermisch gereinigde grond Westdijk **€ 5,5**

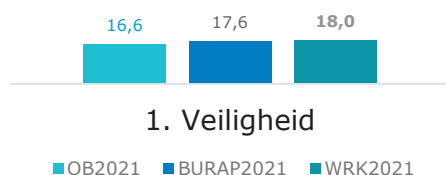
De werkzaamheden zijn voor het grootste deel in 2021 uitgevoerd. Alleen de eindtermijn wordt in 2022 afgerekend. Hierdoor heeft er een verschuiving van uitgaven plaatsgevonden van 2022 naar 2021. Door de weersomstandigheden konden de laatste werkzaamheden aan de steunberm niet worden uitgevoerd in 2021.

Noordelijke Randmeerdijk **-/- € 0,3**

De lagere uitgaven zijn vooral het gevolg van het doorschuiven van kosten naar 2022.

Exploitatie 2021

NETTO KOSTEN X € 1 MILJOEN

De netto kosten (WRK2021) van het programma Veiligheid zijn ten opzichte van de begroting na wijzigingen (BURAP2021) € 0,4 miljoen (2,3%) hoger uitgevallen. De belangrijkste afwijkingen, in miljoenen €, ten opzichte van de begroting na wijzigingen (BURAP2021) zijn:

Hogere HWBP bijdragen**€ 0,7 (N)**

Vanuit Bestuursakkoord Water is jaarlijks circa € 200 miljoen toegezegd door de waterschappen aan het HWBP-programma (50%; het Rijk betaalt de andere 50%). Deze 50% is verdeeld in een solidariteitsbijdrage door alle waterschappen (40%) en een projectgebonden aandeel (10%). Jaarlijks geven de waterschappen de ramingen voor de projecten door en wordt op basis hiervan de omvang van het projectgebonden aandeel bepaald, alsmede het restant wat via de solidariteitsbijdrage in rekening wordt gebracht. Als de daadwerkelijke realisatie van de projecten van de gezamenlijke waterschappen achterblijft bij de raming wordt het restant achteraf via naheffing op de solidariteitsbijdrage bij alle waterschappen in rekening gebracht. Door onderbesteding op de projecten in 2021 verwachten we een extra naheffing over 2021 voor ons waterschap van € 0,7 miljoen. In de BURAP is over het risico van naheffing al melding gemaakt. De totale HWBP-bijdrage over 2021 komt uit op € 11,6 miljoen. Tegenover de hogere solidariteitsbijdrage over 2021 staan lagere solidariteitsbijdragen over de jaren 2022 en later.

Kosten herstel bres zomerkade Hoenwaard**€ 0,4 (N)**

Op 19 juli is de zomerkade in de Hoenwaard doorgebroken. De gemaakte kosten bedragen € 0,4 miljoen. Het gaat hier om de kosten van de noodreparatie, het herstel van de bres en de potentiële schadevergoedingen. Een aantal eigenaren van ondergelopen gronden heeft aangegeven dat ze de geleden schade willen verhalen bij het waterschap. Het waterschap onderzoekt of, en zo ja, in welke mate het waterschap schadeplichtig is en of de schade verzekerd is.

Lagere kosten beleidsnota's waterkeringen**€ 0,2 (V)**

De lagere kosten zijn vooral het gevolg van het doorschuiven van de planuitwerkingsfase van de Hoenwaardkade naar 2022 vanwege onderzoek naar helderheid over de rolverdeling en de verantwoordelijkheid van de gebiedspartners. Daarvoor wordt een samenwerkingsovereenkomst opgesteld, die betrokken gebiedspartners naar verwachting in de eerste helft van 2022 ondertekenen.

Minder personeelslasten op dit programma**€ 0,3 (V)**

De lagere personeelslasten op dit programma ten opzichte de BURAP worden verklaard door:

- € 0,9 miljoen lagere personeelskosten met name door minder eigen uren en minder inhuur besteed aan primaire waterkeringsprojecten en beleidsnota's waterkeringen. Daarnaast vallen opleidingskosten en kosten voor strategische personeelsplanning (SPP) lager uit;
- € 0,6 miljoen minder subsidiabele projecturen. Omdat minder uren (zie hiervoor) aan investeringsprojecten zijn besteed valt ook de subsidieopbrengst op deze uren lager uit.

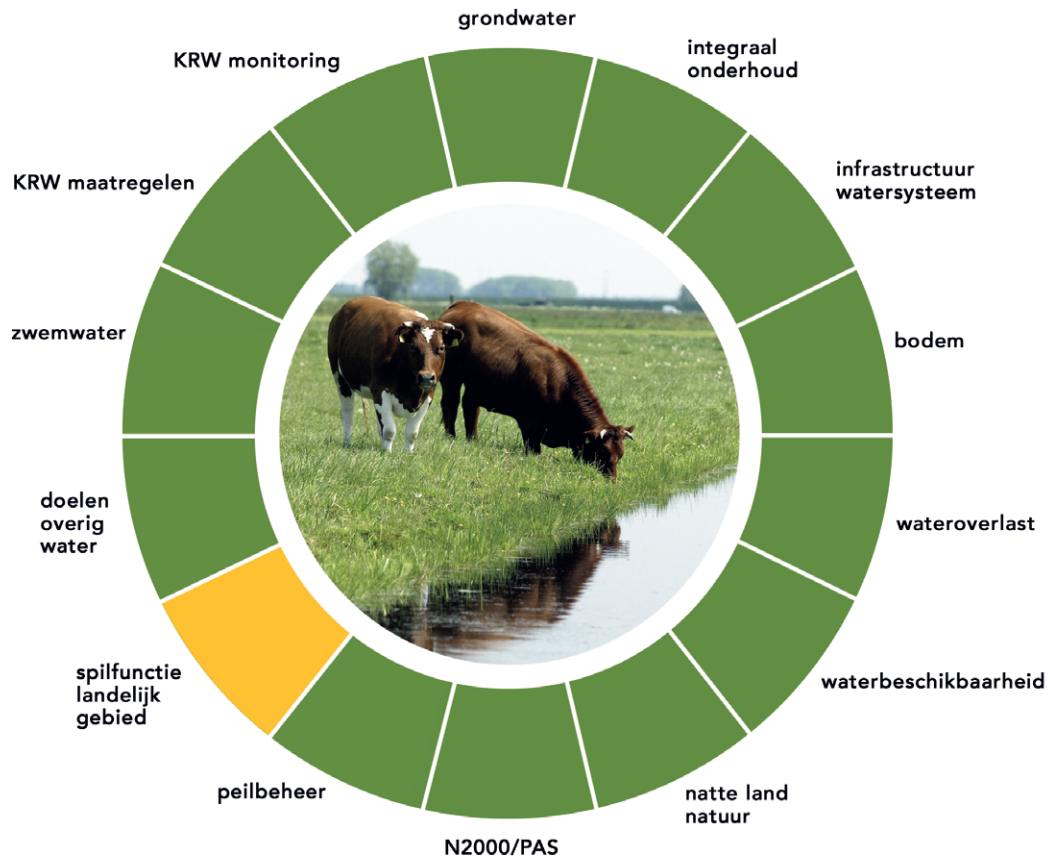
De totale personeelslasten op dit programma bedragen in 2021 € 2,2 miljoen

Overige afwijkingen, per saldo**€ 0,2 (V)**

Deze betreffen overige kleinere over- en onderschrijdingen van het budget.

3.2 Programma 2 - Watersysteem landelijk gebied

3.2.1 Totaalbeeld voortgang hoofddoelen watersysteem landelijk gebied

3.2.2 Het jaar 2021 samengevat

We hebben alle doelen uit het Waterbeheerprogramma (WBP) behaald. Enkele activiteiten zijn gefaseerd om mee te kunnen bewegen met de gebiedsontwikkelingen.

Met het opstellen van het beleidskader Klimaatadaptatie (KACTUS) hebben we een belangrijke stap gezet in de richting van een robuuster watersysteem. We hebben ons proces rondom het gebiedsgericht werken (spilfunctie landelijk gebied) aangepast zodat we beter aansluiting vonden bij het rijks- en provinciaal proces ten aanzien van het Nationaal Programma Landelijk Gebied. Daardoor is het bereiken van de doelen iets vertraagd, maar deze aanpassing van het proces leidt uiteindelijk tot meer maatschappelijke inbedding en breder handelingsperspectief.

We hebben de klimaatopgave geconcretiseerd en synergie gevonden met de systeemherstelopgave vanuit de stikstofproblematiek, waarbij we in de gebiedsgerichte aanpak samen optrekken met het Rijk, de provincie Gelderland en de gemeenten. De onderlinge afspraken hebben we vastgelegd in een nieuwe samenwerkingsovereenkomst.

Met diverse inrichtingsprojecten is invulling gegeven aan de Kaderrichtlijn Water (KRW)-opgave en hebben we een betekenisvolle stap gezet in het herstel van de ecologische situatie.

Met de nieuwe bestekken hebben we echt invulling gegeven aan het nieuwe beleid, waarbij meer aandacht is voor biodiversiteit, droogte, energie en circulariteit.

3.2.3 Wat hebben we in 2021 gedaan?

Transitie watersysteem

Om onder meer focus en versnelling aan te brengen hebben we het werken aan klimaatadaptatie verder ingebed in de organisatie. Op basis van KACTUS zijn (additionele) activiteiten geprogrammeerd die opgenomen zijn in de begroting van 2022. We hebben nadrukkelijk de verbinding gezocht tussen de diverse organisatieonderdelen zodat stad-land en beleid-beheer meer in verbinding kwamen.

Naast de continuering van operationele maatregelen om meer water vast te houden hebben we nader invulling gegeven aan spoor drie uit KACTUS: Gebiedsanalyse en transities.

Zowel de klimaat- en waterkwaliteitsopgave als de stikstofopgave vragen om een robuust bodem- en watersysteem. Daarom hebben waterschap en provincie Gelderland de handen ineengeslagen om samen te werken aan systeemherstel, waarbij optimale synergie gevonden is tussen de beide opgaven. We hebben in de enclave Uddel-Elspeet succesvol een eerste pilot doorlopen voor de systeemanalyses die in 2022 voor het hele gebied uitgevoerd worden. We zijn gestart met het project 'Grondplaat op Orde' om onze kennis van het watersysteem te verzamelen als input daarvoor.

Landbouwtransitie en agrarisch waterbeheer

Mede door vertraagde kabinetsvorming en besluitvorming op Europees niveau is besluitvorming rondom het gemeenschappelijk landbouwbeleid zeer laat op gang gekomen. Om de betrokken agrarische partners continuïteit te bieden op het gebied van agrarisch waterbeheer hebben wij met de provincies afspraken gemaakt. In afwachting van nieuwe nationale beleidslijnen kunnen we zo lokale initiatieven blijven steunen.

We zijn in gesprek gegaan met de agrarische collectieven over een meer gebiedsgerichte benadering. Daarvoor zijn focusgebieden aangewezen waarin we actiever de agrarische partners benaderen.

Binnen de Regiodeal Foodvalley hebben we voor de agrarische sector goed bezochte cursussen georganiseerd gericht op het verbeteren van de bodem. Daarnaast zijn zes pilots operationeel die gericht zijn op het daadwerkelijk toepassen van (innovatieve) bodemverbeteringsmaatregelen en het monitoren van het effect van deze maatregelen.

Leren en innoveren

Met de provincie Gelderland hebben we gewerkt aan een gezamenlijke kennisagenda voor systeemherstel.

De Agro-coach app, ontwikkeld binnen het Topconsortium voor Kennis en Innovatie (TKI) project 'Grow with the Flow', is operationeel. Enkele agrariërs in ons gebied hebben al gewerkt met de app en daarmee meer inzicht gekregen in de interactie tussen weersinvloeden, grondwater, bodem, agrarische activiteit en productie.

Voor de noordelijke IJsselvallei zijn binnen het project Klimaatadaptie in de Praktijk (KLIMAP) toekomstscenario's uitgewerkt, met daarin oog voor klimaatverandering én sociaaleconomische veranderingen. Door een beleidsarm scenario te vergelijken met het scenario van de Blauwe Omgevingsvisie (BOVI) komt toekomstige oplossingsruimte in beeld.

In de enclave Uddel-Elspeet hebben we, samen met de provincie Gelderland, de gemeente Apeldoorn, kennisinstituten en bewoners en bedrijven een living lab opgestart. Door samen te leren, te proberen en te doen werken we aan een leefbaar en vitaal gebied met een gezond water- en bodemsysteem en rijke biodiversiteit, dat in balans is met sociaaleconomische en maatschappelijke behoeften.

Gebiedsgericht werken

Gebiedsgericht werken vraagt flexibel meebewegen. Dat blijkt uit ervaringen van het afgelopen jaar. Het traject dat we met de kwartiermakers gestart waren in de focusgebieden (Grift, Voorsterbeek en Gelderse Vallei), heeft een nieuwe impuls gekregen. We zijn van twee naar vier kwartiermakers gegaan en hebben er een leertraject aan gekoppeld. De verbinding aan het (provinciale) proces rondom systeemherstel heeft de scope verbreed. De kennis die de kwartiermakers ophalen over lokale belangen en krachten is waardevolle input voor de gebiedsgerichte werksessies. Om passend mee te kunnen koppelen is ons proces bewust iets vertraagd, wat ons ook de ruimte gaf om de nieuwe mensen in te werken.

SOK provincie Gelderland

De samenwerkingsovereenkomst (SOK) met de provincie Gelderland liep af in 2021, en gold voor de afronding van een aantal projecten als harde deadline. Er is hard gewerkt aan een nieuwe SOK 2022-2027, waarmee de samenwerking verbreed en geïntensiveerd wordt. Deze SOK is in december ondertekend. De (financiële) afspraken betreffen bekende thema's als klimaat, gebiedsgericht werken en agrarisch waterbeheer, maar in deze SOK is ook de verbinding gezocht op thema's als energie, circulariteit en cultuurhistorisch erfgoed. Met deze SOK hebben we de randvoorwaardelijke basis gelegd voor de gebiedsgerichte transitie, waar we als samenwerkende overheden voor staan.

Regeling Watersparen

De regeling Watersparen is afgerond en heeft op grote deelname kunnen rekenen. De doeltreffend- en doelmatigheid van de regeling wordt begin 2022 geëvalueerd. Op basis van deze evaluatie besluiten we of en op welke wijze we vervolg gaan geven aan deze regeling.

Projecten in uitvoering

Afgelopen jaar zijn veel inrichtingsprojecten uitgevoerd. 2021 was de deadline voor de tweede planperiode van de Kaderrichtlijn water. De Grift is heringericht, waarbij de koppeling gevonden is met de inrichting van zonnevelden.

Bij de Voorsterbeek is het project afgerond. Er is echter direct ook een doorstart gemaakt om te blijven werken aan verbetering in dit stroomgebied.

Met oog voor de landschappelijke beleving in de polder is bij de inrichting van de Wiel en de wetering Eemland onder water een ecologische kwaliteitsslag gemaakt. Hier is een ondergedoken beschoeiing toegepast en zijn natuurvriendelijke oevers aangelegd.

Bij de Puttenerbeek hebben we door een slimme grondruil meer meters kunnen inrichten dan gepland. De aanpak van de Veldbeek is gefaseerd om een nieuwe koppelkans te kunnen onderzoeken.

Het gemaal De Wenden is opgeleverd, met oog voor energie (gasloos en energiezuinig) en circulariteit (hergebruik van materialen). De bestaande inrichting hebben we op een innovatieve wijze omgevormd, zodat het nu functioneert als vistrap die de Randmeren verbindt met het poldergebied.

Voor het gemaal Terwolde is het gelukt om Erfgoeddeal-subsidie te krijgen vanuit het project 'Nieuw drassig land' van de gemeente Voorst. Door het versterken van beleving, biodiversiteit en cultuurhistorie draagt het project meer bij aan de verbetering van de leefomgeving.

Beheren en onderhouden

Dit jaar was het tweede jaar van de nieuwe bestekken waarin een optimalisatie is doorgevoerd. Met deze bestekken is met succes nog meer ingezet op kringlooplandbouw, biodiversiteit, vasthouden van water en duurzaamheid. De afzet van maaisel in de kringlooplandbouw (de kleine kringloop) is met circa 20% toegenomen. Transportbewegingen zijn hiermee navenant afgenomen. Na stagnatie in 2020 nemen de aantallen beschermde goudveil en de kleine beekprik weer toe, nadat het nieuwe ecologisch werkprotocol is ingevoerd. De toename is bereikt door in de praktijk maatwerk toe te passen in samenwerking met onze ecologen.

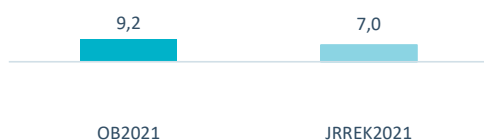
Met een uitgebalanceerd peilbeheer is een nieuwe werkwijze doorgezet en met slim vegetatie sparen om water vast te houden is gezorgd voor een groene stuw. Mede daardoor en doordat dit jaar extreme droogte uitbleef hebben we droogteschade kunnen beperken en is het grondwaterpeil weer aangevuld zonder dat dit geleid heeft tot grote problemen rondom wateroverlast.

Bovenstaand heeft ook geleid tot een ander beeld buiten dan wat men gewend is. Deze verandering heeft diverse vragen opgeleverd. Dat heeft ons ook in staat gesteld de nieuwe beleidslijn in het veld uit te leggen. Een duidelijke onderbouwing van het beleid met kennis van de praktijk vraagt ook in de toekomst blijvende aandacht.

3.2.4 Wat heeft het gekost?

Investerings 2021

BRUTO JAARSCHIJF 2021 (BEDRAGEN X € 1 MILJOEN)

NETTO JAARSCHIJF 2021 (BEDRAGEN X € 1 MILJOEN)

De gerealiseerde bruto investeringen, jaarschijf 2021, bedragen € 7,0 miljoen. Dat is € 2,2 miljoen minder dan oorspronkelijk begroot. De realisatie ten opzichte van de oorspronkelijke begroting komt daarmee uit op 76,1%. Onder meer ziekteverzuim binnen en buiten de organisatie, de beschikbaarheid van materialen en de aangescherpte COVID-maatregelen in het vierde kwartaal, hebben de opleverdata van een relatief groot aantal projecten over de jaargrens geschoven.

In de onderstaande tabel worden de grootste verschillen (afwijking jaarschijf), in € miljoenen, ten opzichte van de bruto jaarschijf uit de oorspronkelijke begroting (Begroot jaarschijf) weergegeven.

BRUTO	Totaal raming begroot	Totaal uitgave t/m 2021	Begroot jaarschijf 2021	Afwijking jaarschijf 2021 (+=toename) WRK tov BEGROOT	Begrote oplevering	JRREK oplevering	OOR- ZAAK
KRW 2 na 2015							
Herinrichten KRW De Fliert	0,8	0,7	0,5	-0,2	01-03-21	01-12-21	MM
KRW Weteringen Eemland	1,3	1,4	0,6	-0,4	31-12-20	18-12-20	VT
KRW Grift Apeldoorn-Heerde	0,5	0,5	0,1	0,2	31-12-21	23-12-22	VT
Overige							
Renovatie stuw Roode Haan	0,8	1,1	0,7	0,4	30-06-21	31-01-22	VT
Materieel BWS 2021	0,5	0,2	0,5	-0,3	31-12-21	31-12-21	MM
Beschoeiing Eem 2021	0,2	-	0,2	-0,2	31-12-21	31-01-22	VT
Besch. A'foort Schothorst	1,6	-	0,4	-0,4	31-12-22	31-12-23	VT
Verdrogingsbestr. GNN- gebied Allemanskamp	0,3	0,1	0,2	-0,2	13-12-21	23-12-22	EX
Beschoeiing Zijdewetering	0,2	-	0,2	-0,2	30-11-21	30-12-22	VT
Herdimensioneren Coelhorsterwetering	0,3	0,0	0,2	-0,2	04-11-21	04-11-21	HK
Optimalisatie watersysteem Twello	1,9	1,9	0,9	0,6	15-04-22	15-09-22	VT
Kunstwerken Oost 2019-2020	0,7	0,6	0,2	-0,2	01-12-21	01-12-22	VT
Verbouw steunpunt Kleine Gat Baarn	0,3	0,3	0,1	0,2	31-05-21	01-04-22	VT

Herinrichten KRW De Fliert -/- € 0,2

Het bleek mogelijk het ontwerp zonder te versoberen zonder dat gestelde doelen aangepast zijn. Daarnaast lagere uitputting risicoreservering.

KRW Weteringen Eemland -/- € 0,4

Is versneld uitgevoerd in 2020 waardoor uitgaven van 2021 naar 2020 zijn verschoven.

KRW Grift Apeldoorn-Heerde € 0,2

De voorziene vertraging door de dassenburcht valt mee, waardoor al in 2021 gestart is met de uitvoering. De vergunningverlening voor deellocatie zonnepark van de projectpartner is vertraagd met als gevolg een latere oplevering.

Renovatie stuw Roode Haan € 0,4

Door heroverweging van uitgangspunten 2016 ter optimalisatie van beleidspeerpunten duurzaamheid, circulair bouwen en meenemen omgeving zijn uitgaven van 2020 doorgeschoven naar 2021. Daarnaast kenden we een hogere staal- en houtprijs en langere levertijden.

Materieel BWS 2021 -/- € 0,3

Tijdens de begrotingsbesprekingen 2021 is een deel van de begrote investeringen in materieel als 'wisselgeld'/bezuiniging gereserveerd voor mogelijke tegenvallers in de exploitatie. De lagere investering is als plafond aangehouden voor de investeringen in 2021. Uiteindelijk blijkt inzet van wisselgeld niet noodzakelijk te zijn geweest.

Beschoeiing Eem 2021 -/- € 0,2

Het proces om te komen tot actualisatie van de oude overeenkomst met Provincie Utrecht omtrent kostenverdeling is nog niet afgerond. De provincie heeft de kosten voor 2021 nog niet gefactureerd.

Beschoeiing Amersfoort Schothorst **-/- € 0,4**

De planning voor vervanging beschoeiingen is aangepast vanwege efficiëntie aanpak intensieve gebiedsprocessen. Project Amersfoort Schothorst is vertraagd en het project Harderwijk wordt versneld.

Verdrogingsbestrijding GNN-gebied Allemanskamp **-/- € 0,2**

Het is de Provincie Gelderland niet gelukt een cruciaal perceel te verwerven ondanks intensieve onderhandelingen, waardoor de uitvoering naar 2022 verschuift.

Beschoeiing Zijdewetering **-/- € 0,2**

Een gecompliceerder gebiedsproces en COVID-19 vertragen voortgang.

Herdimensioneren Coelhorsterwetering **-/- € 0,2**

Na tussentijdse evaluatie blijkt de vernieuwing van de duiker voldoende effect te sorteren waardoor verruiming van de watergang niet meer nodig is.

Optimalisatie watersysteem Twello **€ 0,6**

Voorspoedige projectvoortgang maakt dat er meer locaties werden opgeleverd in 2021.

Kunstwerken Oost 2019-2020 **-/- € 0,2**

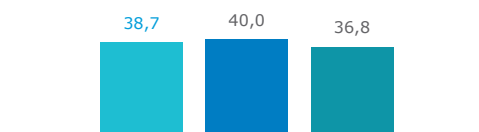
De noodzakelijke capaciteit blijkt in 2021 onvoldoende beschikbaar, waardoor een herprioritering heeft plaatsgevonden. Daardoor worden enkele kunstwerken later opgeleverd.

Verbouw steunpunt Kleine Gat Baarn **€ 0,2**

Door grote onzekerheid over de haalbaarheid van de opleverdatum in 2021 is het investeringsbedrag in 2022 geraamd. Door afrondingswerkzaamheden is de oplevering weliswaar in 2022, maar was toch een groter deel van de investering mogelijk in 2021.

Exploitatie 2021

NETTO KOSTEN X € 1 MILJOEN

2. Watersysteem landelijk gebied

■ OB2021 ■ BURAP2021 ■ WRK2021

De netto kosten van het programma Watersysteem landelijk gebied vallen € 3,2 miljoen (8%) lager uit dan de begroting na wijzigingen (BURAP2021). De belangrijkste afwijkingen in € miljoen ten opzichte van de gewijzigde begroting (BURAP2021) van dit programma zijn:

Lagere kapitaallasten **€ 0,7 (V)**

De afschrijvingslasten vallen lager uit. Bij de BURAP was de verwachting dat een aantal kleinere projecten onder de activeringsgrens van € 0,1 miljoen in 2021 zou worden opgeleverd. Deze projecten worden in één keer afgeschreven. Voor een belangrijk deel is de oplevering van deze kleinere projecten doorgeschoven naar 2022. De totale kapitaallasten op dit programma bedragen € 5,5 miljoen.

Lagere kosten baggerwerkzaamheden **€ 0,9 (V)**

De kosten van baggeren vallen € 0,9 miljoen lager uit dan de verwachting bij de BURAP. Voor een belangrijk deel betreft dit een afrekening in november van de provincie Utrecht voor het baggeren van de Eem in de jaren 2018 tot en met 2021. Dit resulteerde in een teruggave van € 0,3 miljoen in plaats van een begrote bijdrage van € 0,1 miljoen. Daarnaast schuiven de baggerwerkzaamheden in Leusden (€ 0,5 miljoen) door naar 2022. Dit door vertraging van de aannemer op een ander project, aanvullende vragen van de grondverwerver en extra onderzoeken van de omgevingsdienst. De totale baggerkosten over 2021 bedragen € 0,9 miljoen. De baggerkosten worden gefinancierd uit de bestemmingsreserve voor baggeren.

Hogere onderhoudskosten **€ 0,2 (N)**

De kosten van het onderhoud waterlopen vallen € 0,4 miljoen hoger uit. Dit is het gevolg van bio-diversiteitsbeleid, het groeiende weer en daardoor meer vrijgekomen maaisel uit de waterlopen (+ 13% t.o.v. 2020). De kleine kringloop is volop toegepast, er is meer maaisel afgezet naar de landbouw (+ 20% t.o.v. 2020) en minder gestort bij de afvalverwerker (-60% t.o.v. 2020). De onderhoudskosten van gemalen en stuwen vallen € 0,2 miljoen lager uit door minder noodzakelijk schilderwerk en minder mechanisch elektrisch onderhoud voor regio Oost. De totale onderhoudskosten (exclusief baggerkosten) over 2021 bedragen € 8,1 miljoen.

Lagere doorbelaste bedrijfsvoeringskosten op dit programma **€ 0,3 (V)**

De bedrijfsvoeringskosten worden nader toegelicht in hoofdstuk 4.9 van de jaarstukken. De totale aan dit programma doorbelaste bedrijfsvoeringskosten bedragen € 2,6 miljoen.

Minder personeelslasten op dit programma **€ 1,4 (V)**

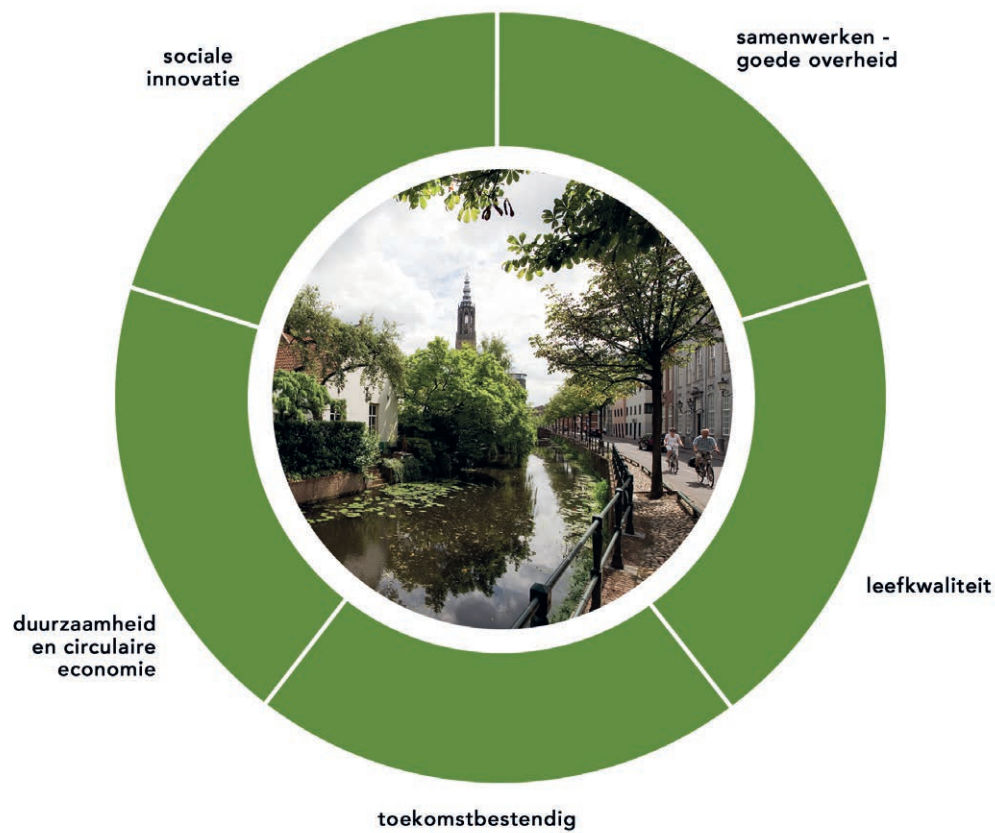
De lagere personeelslasten zijn met name het gevolg van vacatures die niet of met lange doorlooptijd ingevuld kunnen worden. Er zijn hierdoor met name minder uren dan geraamd besteed aan investeringen in waterlopen en eigen plannen. Door herprioritering en verhoogde werkdruk worden doelen op korte termijn nog bereikt, maar voortdurend van deze toestand kan leiden tot uitval, onzorgvuldigheid en verminderd doelbereik op langere termijn. Daarnaast vallen de personeelslasten lager uit door lagere overige personeelskosten zoals lagere opleidingskosten en lagere uitgaven voor strategische personeelsplanning. De totale personeelslasten op dit programma bedragen in 2021 € 16,2 miljoen.

Overige afwijkingen, per saldo **€ 0,1 (V)**

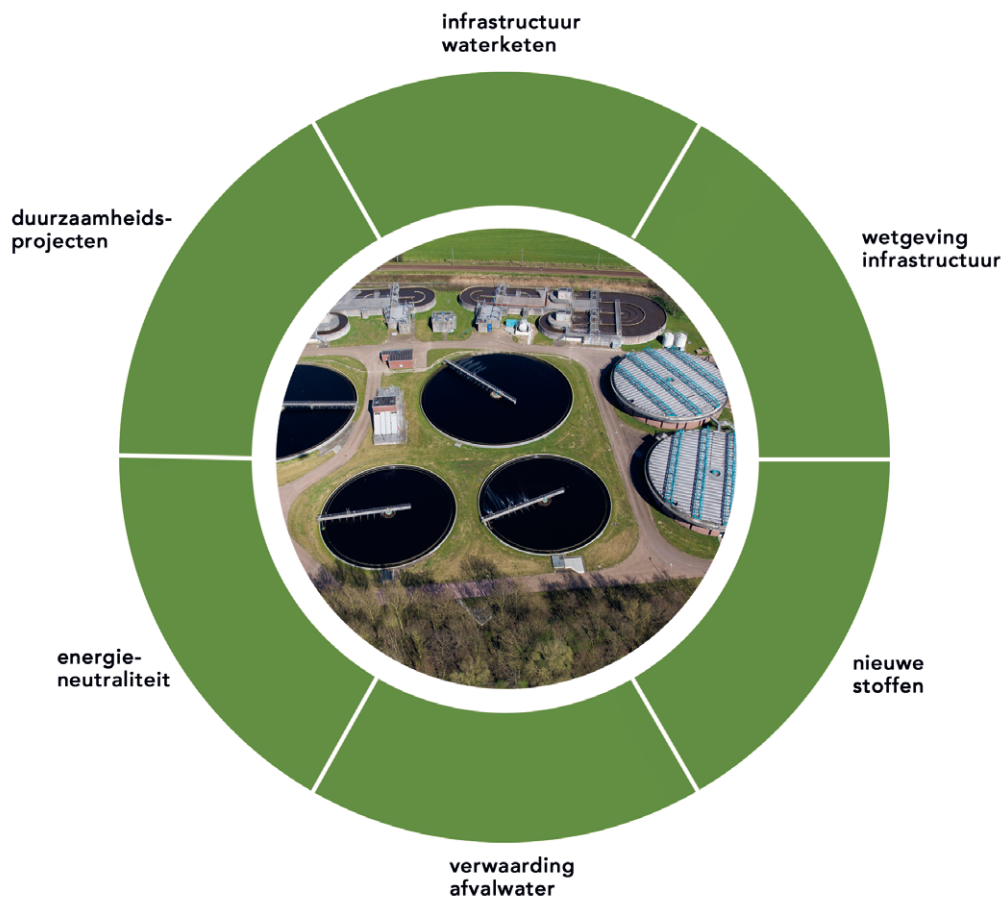
Deze betreffen overige kleinere over- en onderschrijdingen van het budget.

3.3 Programma 3 - Wonen en zuiveren

3.3.1 Totaalbeeld voortgang hoofddoelen wonen

3.3.2 Totaalbeeld voortgang hoofddoelen zuiveren

3.3.3 Het jaar 2021 samengevat

In 2021 is veel energie gestoken in het klimaatbestendig inrichten van stedelijk gebied. Vanuit de drie werkregio's zijn, in het kader van het Deltaplan Ruimtelijke adaptatie, de eerste aanvragen gehonoreerd voor een rijksbijdrage vanuit de impulsregeling Klimaatadaptatie. Met veel publieke en private partijen in de provincie Utrecht zijn we gekomen tot regionale afspraken voor klimaatadaptief bouwen.

In 2021 is het Uitvoeringsteam (UVT) Meten & Monitoren van start gegaan. Het werkt actief aan de versterking van de samenwerking met gemeenten.

De zuiveringsprestaties zijn behaald, ondanks dat bij bepaalde rwzi's lozingsnormen tijdelijk zijn overgeschreden.

De aanbesteding van duurzame slibverwerking is in 2021 afgerond.

De investeringsprojecten van het programma Wonen en zuiveren zijn in 2021 volgens planning uitgevoerd. De investeringsbegroting is zelfs voor 113,6% gerealiseerd. Enkele in het oog springende projecten zijn:

- Vervanging van roostergoedverwijdering en zandvang in de rwzi Harderwijk;
- Vervanging van de beluchting van de DEMON® installatie in de rwzi Apeldoorn;
- Realisatie van een natronloogdosering in de rwzi Apeldoorn;
- De start van de bouw van de circulaire rwzi Terwolde;
- De voorbereiding van de demonstratie-installatie Waterfabriek Wilp;
- De voorbereiding van de centralisatie van de slibverwerking in de Duurzame Regio Zuid.

3.3.4 Wat hebben we in 2021 gedaan

Binnen het programma Wonen en zuiveren onderscheiden we drie thema's, te weten Waterzuiveren, Watertoekomst en Waterinclusief.

Thema Waterzuiveren

Het thema Waterzuiveren is erop gericht om onze zuiveringsinstallaties in stand te houden en te laten functioneren, zodat we aan alle eisen voldoen. We werken volgens de assetmanagement methodiek.

De zuiveringsprestaties in 2021

Ondanks de problemen op een aantal rwzi's hebben we toch onze zuiveringsprestaties behaald. Wel is bij enkele rwzi's de reguliere lozingsvergunning overschreden. Op de rwzi Apeldoorn was dit een gevolg van het falende beluchtingssysteem van de deelstroombehandeling voor stikstof (DEMON®). In de BURAP is hierover al gerapporteerd. Daarnaast voldeden we niet aan de eisen van de geurvergunning. Het afgelopen jaar zijn verbeteringen ingezet, zoals de realisatie van een natronloogdosering voor verbetering van de struvietproductie in de NuReSys en optimalisatie van de stikstofverwijdering in de DEMON® installatie. Daarnaast is de geurbehandeling verbeterd en is de emissie nu conform de vergunningseisen.

Op de rwzi Amersfoort was de overschrijding van de normen in de lozingsvergunning een gevolg van overbelasting van de DEMON® reactor. Om een robuuste oplossing te vinden heeft is inmiddels een modelstudie opgestart. Na afronding van de studie zal hier een project uit volgen.

Op de rwzi's Apeldoorn en Amersfoort zijn beheersmaatregelen toegepast om aan de lozingseisen te (blijven) voldoen, zoals afvoeren van centraat per as naar andere rwzi's en het beperken van de aanvoer van externe afvalstoffen naar de installatie voor verwerking van externe afvalstromen (SEA) in Apeldoorn. Mede hierdoor zijn de productie van biogas, elektra uit biogas en struviet afgenomen ten opzichte van 2020.

De rwzi Ede voldoet op dit moment wel aan de lozingseisen. Gelet op de prognoses voor bevolkingsgroei (prognose is 14% toename tot 2040) zijn de komende jaren wel maatregelen noodzakelijk om ook op termijn aan de lozingseisen te kunnen voldoen. Deze zijn opgenomen in het programma van Duurzame Regio Zuid.

Voor rwzi Harderwijk is in 2021 is een modelstudie van het beluchtingssysteem uitgevoerd. De rwzi dreigt de komende jaren de effluentnorm voor stikstof te overschrijden. Vergroting van de beluchtingscapaciteit is onmisbaar om de lozing van stikstof effluent te verlagen. De middelen hiervoor zijn opgenomen in de begroting 2022 en de meerjarenraming.

Assetmanagement

Sinds 2020 waardeert een commissie alle projectvoorstellen aan de hand van de bedrijfswaardenmatrix. Deze wijze bepaalt een prioritering van de toekomstige projecten. Daarnaast is er meer inzicht verkregen in de veroudering (technisch en operationeel) van de huidige installaties. Op deze wijze willen we de knelpunten van de bestaande installaties eerder inzichtelijk hebben zodat er voldoende tijd is voor onderzoek en aanpassingen.

Instandhouding zuiveringstechnische werken

Ook dit jaar hebben we diverse maatregelen uitgevoerd voor de instandhouding van de zuiveringstechnische werken waaronder de renovatie van de rioolgemalen Empe en Klarenbeek, de renovatie van het zandfilter, roostergoedverwijdering en zandvang in Harderwijk en de realisatie van een natronloogdosering op de rwzi Apeldoorn.

SCADA-systeem

De rwzi Elburg en de daarbij behorende rioolgemalen zijn omgebouwd naar het nieuwe SCADA-systeem maar nog niet opgeleverd. Het Proof of Concept voor Elburg (één van de twee pilots) heeft zich nog niet volledig bewezen waardoor de oplevering voor deze locatie iets later plaatsvindt. De begeleiding en training van de eindgebruikers verloopt moeizaam, omdat de coronamaatregelen het niet toestaan om fysiek bij elkaar te komen. Bij een verandertraject is dit echter wel noodzakelijk. De uitrol van SCADA op rwzi Nijkerk en de daar bij behorende rioolgemalen heeft drie maanden vertraging opgelopen door beperkte personele capaciteit en het lastig samen werken met eindgebruiker als gevolg van de coronamaatregelen. De wil is er wel, maar de (samenwerk) mogelijkheden zijn beperkt. Dit cluster is eind februari 2022 in gebruik genomen.

Thema Waterinclusief

In het thema Waterinclusief werken we samen met partners aan een bebouwde omgeving. Met het oog op een veranderd klimaat houden we bij de inrichting rekening met de rol van water.

Samenwerking

Waterinclusieve stedelijke ontwikkeling kan niet zonder de samenwerking met onze partners. Samen met hen werken we aan een verbetering van de kwaliteit van de leefomgeving en verhoging van de klimaatbestendigheid. Zo participeren we in de grote verstedelijkingsstrategieën in de regio's Zwolle, Arnhem-Nijmegen-Foodvalley, Amersfoort en de Cleantech regio. Daarbij trekken we nauw op met de collega-waterschappen. We zijn ook nauw betrokken geweest bij het opstellen van een gebiedsverkenning voor de Kop van de Veluwe, een deelgebied van de regio Zwolle. Daarin is gezocht naar geschikte locaties voor de bouw van nieuwe woningen met de ambitie om de kwaliteit van het gebied te versterken. Mede door onze actieve inbreng is de wateropgave van het gebied daarin goed meegenomen.

De samenwerkingsinspanningen beginnen vruchten af te werpen. We zien een toename in actieve samenwerking met gemeentes zoals in Soesterberg, waar we samen met diverse partners een gebiedsatelier 'Natuurlijk Soesterberg' hebben georganiseerd. Doel van het gebiedsatelier was het ophalen van beelden, opgaven en wensen voor het gebied rondom Soesterberg. Na het gebiedsatelier zijn 'De vrienden van Natuurlijk Soesterberg' samen verder opgetrokken en sluiten steeds meer partijen zich aan.

In samenwerking met de gebiedsteams is nagedacht over het gebiedsgericht werken en is de afstemming tussen de gebiedsteams en programmteam verbeterd.

We werken samen met de partners van het Regionaal Manifest Ruimtelijke Adaptatie aan de projecten uit het Regionale Adaptatieplan (RAP).

We hebben geparticipeerd in het proces met vele andere publieke en private partijen in de bouwsector binnen de provincie Utrecht. Daarin zijn we tot regionale afspraken gekomen voor klimaatadaptief bouwen. Deze afspraken hebben we bekrachtigd in een intentieverklaring.

Verder zijn we actief binnen de Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie (DPRA) werkregio's. Ook hier zijn gezamenlijke afspraken gemaakt voor klimaatadaptief bouwen. Inmiddels zijn de eerste DPRA impulsaanvragen ingediend bij het Rijk.

Er is een Taskforce Omgevingswet gevormd die in 2022 concrete beleidsvraagstukken oppakt.

Het nieuwe Uitvoeringsteam (UVT) Meten & Monitoren is operationeel en werkt actief aan de versterking van de samenwerking met gemeenten. Er zijn inmiddels 24 gemeentes die er gebruik van maken.

In december is een nieuwe samenwerkingsovereenkomst voor Samenwerking Water Oost Veluwe (SWOV) vastgesteld en ondertekend.

Bestaand waterschapswerk

De organisatie van het proces 'Stedelijk Water In Beeld' (SWIB) is verbeterd door de instelling van een kernteam. In 2021 heeft de SWIB ronde plaatsgevonden in Amersfoort. Ook is een onderzoek gestart naar de herziening van de normering van watergangen in stedelijk gebied.

We werken door aan lopende projecten. Enkele gerechtelijke procedures hebben in 2021 vertraging van het project Enka leiding ('Grondwatersanering Ede-zuid') veroorzaakt.

De gemeente Wageningen en het waterschap zijn in gesprek over de duurzaamheid van de beoogde maatregelen tegen het jaarlijks optredende kroosprobleem. Daarbij kijken we hoe we het hele watersysteem van Wageningen toekomstbestendiger kunnen maken. Daardoor loopt het project vertraging op. In een bestuurlijk overleg is besloten om in ieder geval in 2022 de voorbereiding te starten. De engineering voor de wateraanvoerleiding wordt meegenomen in het project 'Grondwatersanering Ede-zuid'. Het besluit over de uitvoering van de wateraanvoermaatregelen is in februari 2022 genomen.

Wegens de verlenging van het masterplan en uitvoeringsplan van het project de Eerbeekse beek is een deel van de voorbereiding voor de uitvoering doorgeschoven naar 2022. Door capaciteitsgebrek van de projectleiders is er een vertraging opgelopen bij de start van de definitiefase, het uitwerken van het initiatiefvoorstel en de projectopdracht voor de kansrijke deelprojecten.

De automatisering van de stuw in Veenendaal heeft een lichte vertraging opgelopen door leveringsproblemen van benodigde materialen.

Natuurlijk ontwikkelen

Het jaar 2021 was het laatste jaar van de zesjarige Bijdrageregeling Ontvlechten Waterstromen (2015-2021). Eind 2021 waren nog niet alle afkoppelprojecten uitgevoerd. Daarom hebben gemeenten tot medio 2023 de tijd gekregen voor uitvoering van ingediende afkoppelprojecten.

In het najaar is een addendum opgesteld voor de Samenwerkingsovereenkomst Ontvlechten Waterstromen en naar de gemeenten gestuurd ter ondertekening. Dit addendum was nodig om de indexering van eenheidsprijzen (vanaf 2020) rechtmatig te maken.

Gebiedsontwikkeling en responsieve projecten

Om het waterbelang te borgen zijn onze accountmanagers en planadviseurs in een zo vroeg mogelijk stadium betrokken geweest bij ruimtelijke plannen. Om hen daarbij te ondersteunen is een eerste versie van een interne kadernotitie opgesteld over waterinclusief bouwen. Op deze manier dragen we bij aan waterinclusieve stedelijke ontwikkeling die leidt tot een prettige en volhoudbare leefomgeving voor wonen, werken en beleven.

Voor de realisatie van onze doelen op het gebied van waterinclusieve stedelijke ontwikkeling, klimaatadaptatie van bestaand stedelijk gebied en verhoging van het waterbewustzijn sluiten we (deels) aan bij projecten van derden. Doordat we flexibel kunnen meewerken met partners en financieel kunnen bijdragen aan gemeenschappelijke doelen, dragen we bij aan het realiseren van de programmadoelen van het waterschap. Het gaat hierbij enerzijds om gezamenlijke plannen en projecten met gemeenten. Anderzijds dragen we financieel bij via de stimuleringsregeling Stedelijk Gebied. In 2021 zijn 30 aanvragen ingediend en is in totaal € 200.000,- aan subsidie toegekend. Dit is een flinke stijging ten opzichte van het jaar 2020. Door de coronabeperkingen hebben enkele ingediende projecten vertraging opgelopen waardoor realisatie in 2022 zal plaatsvinden.

Reductie rioolvreemd water

De afvalwaterteams hebben onder andere gewerkt aan de reductie van rioolvreemd water. In 2021 hebben we een plan van aanpak gemaakt om samen met gemeenten hieraan te werken. Een analysetool ontwikkeld door het Datalab heeft het aandeel rioolvreemd water per zuiveringskring bepaald. Met gemeenten zijn gesprekken gevoerd om meer inzicht te krijgen in de bronnen van het rioolvreemd water en mogelijke maatregelen om de instroom terug te brengen. Deze werkwijze zetten we de komende jaren voort.

Thema Watertoekomst

Met het thema Watertoekomst werken we aan onze toekomstige opgaven als het gaat om waterkwaliteit, circulariteit, energietransitie, klimaatverandering, biodiversiteit en leefomgeving. In onze projecten koppelen we de doelen vanuit deze beleidskaders mee. Daarnaast werken we samen met partners aan onderzoek en ontwikkeling van nieuwe concepten.

Aquaconnect/Ultieme Waterfabriek/Nationaal Groeifonds

In het kader van de landelijke samenwerkingsprojecten Aquaconnect en de Ultieme Waterfabriek wordt onderzocht hoe effluent beter kan worden ingezet voor droogtebestrijding, aanvulling van zoetwatervoorraden voor drinkwaterwinning en voor andere toepassingen. In 2021 hebben we in consortiumverband diverse projecten ingediend voor subsidieverlening vanuit het nationaal groeifonds. In maart 2022 volgt uitslag hierover.

Waterfabriek Wilp

De Waterfabriek wordt een 'alles-in-één-zuivering', die met moderne technieken zoveel mogelijk grondstoffen aan het rioolwater onttrekt en circulair inzet. Het schone water van de Waterfabriek kan worden gebruikt voor voeding van de Twellose Beek, voor nabijgelegen bedrijven of ter aanvulling van grondwater. We ontwikkelen afzetroutes voor de grondstoffen. Nadat met een pilot in 2020 het Proof of Concept is aangetoond, heeft het algemeen bestuur in september 2021 akkoord gegeven voor de realisatie van een demonstratie-installatie van 50 m³/h en hiervoor krediet beschikbaar gesteld. Het vervolgproces volgt in het eerste kwartaal van 2022.

Circulaire rwzi Terwolde

In 2021 hebben we de ontwerpfasen van dit project succesvol afgerond. De scope van het project is substantieel aangepast ten gevolge van de ontwikkelingen in het project Waterfabriek Wilp. Op de rwzi zijn in 2021 oude installatie onderdelen afgebroken en we zijn gestart met het bouwrijp maken van het terrein. In november heeft het bestuur het uitvoeringskrediet gevoteerd zodat de nieuwbouw van de rwzi Terwolde volgens planning kan starten in 2022. De nieuwe zuivering wordt in 2023 opgeleverd.

Duurzame regio Zuid

In juli 2021 heeft het college van dijkgraaf en heemraden ingestemd met centralisatie van slibgisting in de regio Zuid op de rwzi Ede. In het najaar is gestart met projectmatige voorbereiding van aanpassingen van de sliblijnen op de betrokken rwzi's regio Zuid.

Tevens is in 2021 onderzoek uitgevoerd naar kwaliteitsverbetering van het effluent van rwzi Ede (nutriënten N en P en ammonium) voor de selectie maatregelenpakket derde fase stroomgebiedsbeheerplannen KRW. De eerste maatregelen om te komen tot een betere effluentkwaliteit zijn reeds in 2021 geïmplementeerd of opgestart, zoals upgrade van het besturingssysteem van de waterlijn en de bouw van een nieuwe effluentdebietmeting. De bouw van extra nabezinktanks en een nieuwe nabehandelingsinstallatie zijn in voorbereiding.

Hergebruik effluent Ede

In 2021 is een verkenning gedaan met Vitens naar mogelijke grondwateraanvulling met nagezuiverd effluent. Dit is relevant aangezien Vitens bij Ede tegen de grenzen van de onttrekkingsvergunning aanloopt.

Kaamera

In 2021 zijn er twee leveringen van 20m³ Kaamera uit Epe geweest via onze afnemer. Eind december 2021 is een lange termijn contract getekend voor de levering van Kaamera tot en met 2025. Hiermee is Kaamera als waardevolle grondstof een feit.

WOW

De WOW pilot op de rwzi Ede is anders gelopen dan we ons hadden voorgesteld. Eén van de projectpartners is in 2021 failliet gegaan. Wij hebben als penvoerder de subsidieverstrekker op de hoogte gebracht. Voor het waterschap heeft het faillissement financieel geen consequenties, maar omdat de pyrolyse installatie niet kan worden voortgezet is er minder biochar geproduceerd dan afgesproken. Binnen het WOW! consortium (met de 10 overgebleven partners) bespreken we of er nog alternatieven mogelijk zijn.

Duurzame verwarming Nijkerk

In 2021 is de slibgisting op de rwzi Nijkerk buiten bedrijf gesteld en is de gasinstallatie ontmanteld. Voor de verwarming van het bedrijfsgebouw wordt een elektrische CV aangelegd.

Pilot duurzame brandstofketen Renkum

Op de rwzi Renkum werken we samen met onze projectpartners aan lokale levering van biogas aan bouwplaatsen in de omgeving. In deze pilot 'De duurzame Brandstofketen' reduceren we het onnodig affakkelen van biogas. Door biogas te gebruiken verdringen we het gebruik van diesel op de bouwplaats. Zo reduceren we de uitstoot van kooldioxide (CO₂), stikstofoxiden (NOx) en fijnstof. Deze pilot is mede mogelijk door een bijdrage uit het Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling. De bijdrage is in 2020 toegekend. Sinds 18 mei 2021 is de eerste keten operationeel vanaf de rwzi Renkum.

Medicijnresten

Het waterschap is betrokken bij diverse onderzoeksinspanningen voor verwijdering van organische microverontreinigingen, met name medicijnresten. Hierbij gaat het onder andere om een drietal onderzoeken in samenwerking met kennisinstituten, toxische drukmetingen in ontvangend oppervlaktewater achter onze hotspot zuiveringen en filtratieonderzoek in de proefhal op de rwzi Apeldoorn. Daarnaast zijn en blijven we betrokken bij het STOWA Innovatie Programma Micro Verontreinigingen. Ook in 2021 bemoeilijkte de coronamaatregelen de voorlichting aan artsen en apothekers. Toch hebben we drie farmacotherapeutisch overleggen (FTO's) gefaciliteerd bij de bewustwording over het effect van medicijnresten op het milieu.

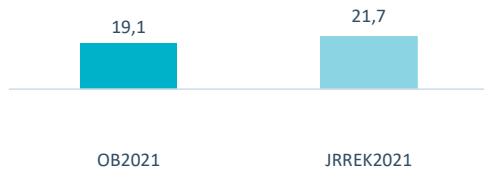
Slibstrategie

In 2021 is de slibeindverwerking aanbesteed. Het nieuwe contract treedt per november 2022 in werking. Door krapte op de slibverwerkingsmarkt zijn de tarieven voor slibverwerking in het nieuwe contract aanzienlijk hoger dan de huidige tarieven. Onderdeel van het nieuwe contract is een ontwikkeltraject naar een duurzame en circulaire wijze van slibeindverwerking. Dit traject is inmiddels opgestart.

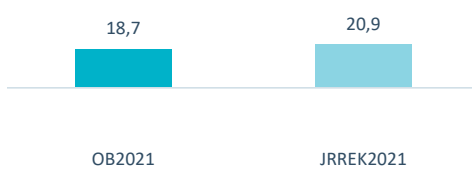
3.3.5 Wat heeft het gekost?

Investeringsen 2021

BRUTO JAARSCHIJF 2021 (BEDRAGEN X € 1 MILJOEN)

NETTO JAARSCHIJF 2021 (BEDRAGEN X € 1 MILJOEN)

Bruto investeringen

De gerealiseerde bruto investeringen, jaarschijf 2021, bedragen € 21,7 miljoen. Dat is € 2,6 miljoen meer dan de oorspronkelijke begroting. De realisatie ten opzichte van de oorspronkelijke begroting komt daarmee uit op 113,6%.

Wonen

Voor het onderdeel Wonen bedroeg de totale investeringsbegroting € 1,3 miljoen. In 2021 is een bedrag van € 0,6 miljoen gerealiseerd. Dat is € 0,7 miljoen minder dan oorspronkelijk begroot.

Uit de tabel met belangrijkste afwijkingen gaat het om de projecten 'Het Apeldoornse Waterplan' en 'Wateraanvoer Wageningen'. Wij werken samen met externe partijen zoals de gemeenten Wageningen en Apeldoorn voor de realisatie van onze investeringsbegroting.

Zuiveren

Voor het onderdeel Zuiveren bedroeg de totale investeringsbegroting € 17,8 miljoen. In 2021 is een bedrag van € 21,1 miljoen gerealiseerd. Dat is € 3,3 miljoen meer dan oorspronkelijk begroot. Doordat we een aantal projecten versneld hebben uitgevoerd, zoals de Zandvang Harderwijk, de Circulaire rwzi Terwolde en de Beluchttingsinstallatie Demon Apeldoorn, konden we dit resultaat behalen.

In de tabel hierna worden de grootste verschillen (afwijking jaarschijf), in € miljoenen, ten opzichte van de bruto jaarschijf uit de oorspronkelijke begroting (begroot jaarschijf) weergegeven. Hierbij is ook de oorzaak van de afwijking weergegeven.

Project	Totaal raming begroot	Totaal uitgave t/m 2021	BEGROOT jaarschijf 2021	Afwijking jaarschijf 2021 (+=toename) WRK tov BEGROOT	Begrote oplevering BURAP	Prognose oplevering	OOR- ZAAK
Het Apeldoornse waterplan (2005-2030)	15,3	7,3	0,8	-0,3	30-12-30	30-12-30	EX
Veranderprogramma Circulair en energietransitie							
Circulaire rwzi Terwolde	28,8	5,5	3,3	1,5	01-01-24	31-03-24	VT
Zonnepanelen op terreinen rwzi	7,2	6,4	1,7	0,8	28-01-22	01-03-22	VT
Waterfabriek Wilp	24,6	5,6	1,0	-0,9	31-10-24	21-11-24	VT
Overige zuiveringsprojecten							
Wateraanvoer Wageningen	0,4	0,0	0,4	-0,4	24-12-21	22-12-23	EX
Beluchtingselementen Apeldoorn	4,5	0,9	2,6	-1,9	01-12-22	09-01-23	MM/VT
Zandvang Harderwijk	6,5	4,6	0,5	3,9	01-01-24	31-01-22	VT
Natronloogdosering rwzi Apeldoorn	0,5	0,7	0,3	0,4	01-01-22	31-01-22	MM/VT
Beluchting Demon Apeldoorn	1,8	0,8	0,0	0,7	01-01-23	01-03-22	VT
Vervangen roostergoed-installatie rwzi Veenendaal	0,9	0,0	0,4	-0,4	31-01-22	19-12-22	HK/VT
Transportleiding Vaassen-A'doorn (RWA) Vaassen-Epe (DWA)	1,5	1,4	0,7	-0,7	02-02-21	18-12-20	VT
Warmtemaatregelen OSRA	2,8	2,6	0,8	0,5	01-01-22	25-02-22	VT/MM

Het Apeldoorns waterplan

-/- € 0,3

De gemeente Apeldoorn is de uitvoerende partij en bepaalt grotendeels het tempo en de prioritering. Daarbij is de gemeente afhankelijk van de mogelijkheden in stedelijk gebied.

In de loop van het jaar prioriteert de gemeente de uitvoering van de deelprojecten. In 2021 is de uitvoering van de Ugchelsebeek Schoolbeek niet gelukt. Samen met de gemeente hebben we een doorstartnotitie opgesteld waarin is opgenomen dat de realisatie start in 2022. Door de coronamaatregelen en capaciteitsgebrek bij de gemeente is de voorbereiding van een aantal deelprojecten doorgeschoven naar 2022. Daardoor is een bedrag van € 0,3 miljoen doorgeschoven naar 2022.

Circulaire rwzi Terwolde

€ 1,5

Voor 2021 was een behoudende inschatting gemaakt van € 3,3 miljoen. Enkele zaken, zoals sloopwerkzaamheden en het bouwrijp maken van de locatie, zijn eerder uitgevoerd dan vooraf gedacht. Daarnaast vallen de bouwteamkosten wat hoger uit door o.a. een variantenstudie.

Zonnepanelen op terreinen rwzi's

€ 0,8

Door vertraging in de levering van de zonnepanelen is een deel van de geplande werkzaamheden van 2020 doorgeschoven naar 2021. Het project is nagenoeg volledig in 2021 opgeleverd en afgerond, met uitzondering van het tweede zonnepanelenveld in Harderwijk en diverse restpunten op verschillende locaties. Dit heeft geresulteerd in een versnelling ten opzichte van de begroting.

Nieuwbouw waterfabriek Voorst/Wilp (inclusief LIFE)

-/- € 0,9

De verwerving van gronden voor de realisatie van de Waterfabriek duurt langer dan verwacht. Ook hebben de contractonderhandelingen met de aannemer vertraging opgelopen, waardoor de eerste betaling niet meer in 2021 heeft plaats gevonden. Dit maakt dat de gehele financiële prognose is gewijzigd en uitgaven doorschuiven naar 2022.

Wateraanvoer Wageningen **-/- € 0,4**

Het project ligt stil omdat er nog geen bestuurlijke overeenkomst is met de gemeente Wageningen. De voor 2021 begrote uitgaven schuiven door.

Beluchtingselementen Apeldoorn **-/- € 1,9**

Door meevallende aanbestedingen (-/- € 1,2 miljoen) en doordat voorrang moest worden gegeven aan het project Beluchting Demon Apeldoorn (-/- € 0,7 miljoen) vallen de investeringen voor dit project ten opzichte van de begroting lager uit.

Zandvang Harderwijk **€ 3,9**

In verband met de naleving van de vergunningseisen is dit project versneld uitgevoerd. Lange tijd was onduidelijk of we de fijnzeven wel of niet moesten toepassen. Op dit moment is daarvan afgezien. De installatie is wel zo ontworpen dat op termijn de fijnzeven alsnog kunnen worden geplaatst.

Natronloogdosering rwzi Apeldoorn **€ 0,4**

Op basis van een goedgekeurde scopewijziging en overig meerwerk zijn de investeringen ten opzichte van de begroting toegenomen. Onder andere een wijziging in de locatie, een nieuwe behuizing en schakelkasten voor de doseerinstallatie leiden tot deze verhoogde investeringen. Daarnaast is het project ten opzichte van de begroting ook iets versneld uitgevoerd.

Beluchting Demon Apeldoorn **€ 0,7**

In verband met lekkage in en gedeeltelijke uitval van de huidige beluchtingsinstallatie van de Demon is dit project versneld uitgevoerd.

Vervangen roostergoedinstallatie rwzi Veenendaal **-/- € 0,4**

Onduidelijkheid over de scope en uitgangspunten van het project hebben ertoe geleid dat de aanbesteding en voorbereidingen van het project later op gang zijn gekomen. Ook de afronding van de bouwteamfase vraagt meer tijd dan gedacht. Hierdoor schuift een groot deel van de verwachte investeringen door naar 2022.

Transportleiding Vaassen-A'doorn (RWA) Vaassen-Epe (DWA) **-/- € 0,7**

Dit project was eind 2020 al zover gereed dat aannemer de 2^e termijn in 2020 betaalbaar kon stellen in plaats van in 2021. Daarnaast is een deel van de post onvoorzien uiteindelijk niet besteed.

Warmtemaatregelen OSRA **€ 0,5**

Dit project is sneller uitgevoerd dan in de begroting aangegeven. Desondanks is er een vertraging in de oplevering opgetreden waardoor een deel van de verwachte investeringen alsnog doorschuift naar 2022. Daarnaast hebben diverse opgetreden risico's uiteindelijk meer kosten met zich meegebracht dan voorzien.

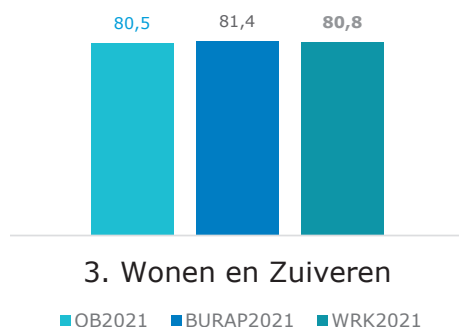
Werken voor derden

Enkaleiding Ede/Afvoerleiding grondwater Ede-Wageningen

In 2021 hebben enkele gerechtelijke procedures vertraging in dit project veroorzaakt. Het projectteam is gestart met het actualiseren van het concept UAV-GC contract dat vier jaar geleden is opgesteld. Het dagelijks bestuur neemt pas het besluit tot gunning voor de uitvoering van de saneringsmaatregelen als de consequenties van de (te verwachten) uitspraak door de Raad van State bekend zijn. De aanbesteding staat in juli 2022 gepland.

Exploitatie 2021

NETTO KOSTEN X € 1 MILJOEN

3. Wonen en Zuiveren

De netto kosten van het programma Waterketen vallen € 0,6 miljoen (0,7%) lager uit dan de begroting na wijzigingen (BURAP2021). De belangrijkste afwijkingen in € miljoen ten opzichte van gewijzigde begroting (BURAP2021) van dit programma zijn:

Lagere kapitaallasten

€ 0,2 (V)

Er is een bedrag van € 2,5 miljoen toegevoegd aan de voorziening voor oninbaarheid voor de verstrekte leningen aan de Bio Energiecentrale Harderwijk (BECH).

Extra kosten faillissement Bio Energiecentrale Harderwijk (BECH)

€ 0,8 (N)

Alle vorderingen op BECH zijn afgeboekt rekening houdend met de reeds eerder getroffen voorziening voor oninbaarheid. De kosten ten laste van 2021 bedragen € 0,9 miljoen, waarvan in de BURAP al € 0,3 miljoen is gemeld. Naast deze afboeking van de vorderingen is € 0,2 miljoen aan extra advieskosten uitgegeven.

Extra kosten fijnzeven WOW

€ 0,4 (N)

Bij de start van WOW-pilot in Ede is afgesproken dat we de gebruikte fijnzeven aan het eind van de pilot overnemen van onze projectpartner. Omdat momenteel niet zeker is of de fijnzeven duurzaam ingezet kunnen worden om op termijn cellulose te oogsten uit rioolwater op rwzi Ede is voorzichtigheidshalve besloten de kosten in 2021 te verantwoorden.

Lagere bijdragen ontvlechten waterstromen (natuurlijk ontwikkelen)

€ 0,8 (V)

Bij de BURAP is, op basis van de opgaven van de gemeenten, de begroting met € 0,5 miljoen verhoogd van € 1,5 miljoen naar € 2,0 miljoen. Gemeenten hadden ten tijde van de BURAP aangegeven in 2021 € 2,3 miljoen te realiseren. Voorzichtigheidshalve is bij de BURAP een aanpassing gedaan tot € 2,0 miljoen. Eind 2021 blijkt dat de projecten in de meeste gevallen wel zijn opgestart maar veelal zijn vertraagd. De totale bijdragen in 2021 zijn uitgekomen op € 1,2 miljoen.

Lagere subsidie opbrengsten SDE

€ 1,2 (N)

De SDE-subsidie heeft betrekking op onze eigen energieopwekking met de gasmotoren en de zonnepanelen. De hoogte van de SDE-subsidie wordt jaarlijks achteraf bepaald op basis van de actuele markttarieven voor inkoop van elektriciteit. Een hoger markttarief resulteert in een lagere SDE-subsidie. In verband met de hogere energieprijzen is de SDE-subsidie aanzienlijk lager dan verwacht bij de begroting en de BURAP. De totale SDE-subsidie in 2021 bedraagt € 0,3 miljoen.

Lagere personeelslasten **€ 0,4 (V)**

De lagere personeelslasten op dit programma worden met name verklaard door minder inhuur, en lagere overige personeelskosten zoals lagere opleidingskosten en lagere uitgaven voor strategische personeelsplanning. De totale personeelskosten op dit programma bedragen € 23,5 miljoen.

Lagere kosten stedelijk water **€ 0,3 (V)**

Wegens de coronabeperkingen in november en december hebben enkele maatregelen vertraging opgelopen in de uitvoering. Daardoor is de stimuleringsbijdrage Stedelijk Gebied niet volledig benut. Onze bijdrage aan samenwerkingsactiviteiten met de gemeentes is door de corona maatregelen en personeelsgebrek bij de gemeentes lager dan begroot. De totale uitgaven voor eigen plannen bedroeg in 2021 € 0,3 miljoen.

Lagere bedrijfsvoeringskosten op dit programma **€ 0,4 (V)**

De bedrijfsvoeringskosten worden nader toegelicht in hoofdstuk 4.9 van de jaarstukken. De totale aan dit programma doorbelaste bedrijfsvoeringskosten bedragen € 4,6 miljoen.

Overige afwijkingen, per saldo **€ 0,9 (V)**

Deze betreffen overige kleinere over- en onderschrijdingen van het budget.

3.4 Programma 4 - Besturen en belastingen

3.4.1 Het waterschap besturen

Artikel 10 van de Waterschapswet bepaalt, dat het bestuur van een waterschap bestaat uit een algemeen bestuur, een dagelijks bestuur en een voorzitter.

Het algemeen bestuur van Waterschap Vallei en Veluwe bestaat uit 30 bestuursleden. Na hun verkiezing in maart 2019 hebben zij uit hun midden 4 leden als heemraad (lid van het dagelijks bestuur) benoemd. In 2021, het derde jaar van deze bestuursperiode, waren er geen mutaties in het algemeen en dagelijks bestuur.

Nieuwe dijkgraaf

Op voordracht van het algemeen bestuur is bij Koninklijk Besluit mevrouw mr. Marijn Ornstein met ingang van 1 maart 2021 benoemd als dijkgraaf (voorzitter) van Waterschap Vallei en Veluwe. Zij volgt daarmee Tanja Klip-Martin op, die in december 2020 afscheid nam en deze functie 8 jaar heeft vervuld. Marijn Ornstein werd geïnstalleerd door de Commissaris van de Koning John Berends, tijdens een bijzondere vergadering van het algemeen bestuur op 26 maart 2021 in het provinciehuis van Gelderland in Arnhem. Loco-dijkgraaf Frans ter Maten overhandigde de voorzittershamer die hij de eerste maanden van 2021 had overgenomen.

Maatschappelijke en bestuurlijke context

Het bestuur van het waterschap zetelt niet in een ivoren watertoren. We zagen in 2021 diverse ontwikkelingen en gebeurtenissen die de aandacht trokken, en impact hebben op het werk van het waterschap. Dat klimaatverandering ons treft is in de zomer van 2021 met de wateroverlast aan den lijve ondervonden, en in het IPCC-rapport van augustus 2021 nog eens onderschreven. Op de valreep van 2021 werd het nieuwe Regeerakkoord bereikt, waarmee water en bodem sturend worden voor de ruimtelijke planvorming. Hoe dat in de praktijk vorm moet krijgen wordt nog een belangrijke opgave,

maar is voor het waterschap niet compleet nieuw. Samenwerken aan gebiedsgerichte opgaven en het Programma klimaatadaptatie (KACTUS) zijn voorbeelden van de wijze waarop wij als waterschap onze bijdrage kunnen leveren. Het waterschap staat midden in de actuele maatschappelijke opgaven, en de bestuursleden hebben daar veel oog en belangstelling voor.

Openbare bestuursvergaderingen

Het algemeen bestuur vergaderde regulier 5 maal in 2021 om besluiten te nemen, veelal als afronding van een wat langer lopend proces zoals bijvoorbeeld bij het Blauw Omgevingsprogramma, de Regionale Energie Strategieën 1.0 of de Communicatiestrategie 2021-2027. Bij grote en/of complexe en maatschappelijk belangrijke opgaven kan het algemeen bestuur in diverse bijeenkomsten al eerder meedenken en invloed uitoefenen op de wording van het beleid of de bestuurlijk in te brengen opvatting van het waterschap. Na deze beeldvormende bijeenkomsten legt het college van dijkgraaf & heemraden in zijn rol als dagelijks bestuur een afgerond voorstel ter besluitvorming voor aan het algemeen bestuur. Dat voorstel wordt voorafgaand aan de besluitvormende vergadering eerst nog in een openbare commissievergadering meningsvormend besproken, om bestuurlijke vragen te beantwoorden en duidelijk te krijgen of er in het bestuur voldoende draagvlak voor het voorstel is.

In 2021 zijn er in totaal 8 commissievergaderingen geweest, en bijna wekelijks informatieve en beeldvormende bijeenkomsten over een diversiteit aan onderwerpen en dossiers waaraan bestuursleden hebben deelgenomen.

Biomassa Energie Centrale Harderwijk

Een bijzonder dossier in 2021 werd gevormd door de ontwikkelingen rondom de energiecentrale in Harderwijk, waarin het waterschap participeerde. Na een intensieve en onzekere fase, waarin bestuursleden in een klankbordgroep met de directie konden meedenken en in besloten commissie- en bestuursvergaderingen overleg voerden, werd de BECH BV in oktober 2021 failliet verklaard. Daarna brak de fase aan waarin het bestuur moest beslissen over eventuele deelname aan een eventuele doorstart. Ook daarover is in extra bestuursvergaderingen en achter gesloten deuren vergaderd. Begin december kon bekend gemaakt worden dat de BECH verkocht is aan Taurus en een doorstart maakt.

Cyclus van planning & control

Elk jaar opnieuw, zo ook in 2021, besluit het algemeen bestuur minstens 3 keer in een integrale afweging over beleid en financiën in de zogenaamde P&C documenten. Met de Voorjaarsbrief heeft het bestuur in juli 2021 de financiële en beleidsmatige kaders en uitgangspunten vastgelegd voor het komende kalenderjaar. Dat is uitgewerkt naar activiteiten en budgetten in de Begroting 2022, die in het najaar van 2021 is behandeld en in de bestuursvergadering van 22 november is besloten. Voor het lopende kalenderjaar heeft het bestuur tussentijds in juli aan de hand van een uitgebreide bestuursrapportage (BURAP) de balans opgemaakt, zowel qua doelrealisatie als financieel: de Begroting 2021 werd aangepast. Met de jaarstukken stelt het bestuur de financiële rekening van het afgelopen jaar vast en kijkt het beoordelend terug op de geleverde prestaties. De jaarstukken van 2020 zijn door het bestuur in mei 2021 vastgesteld.

Aangepaste werkwijze onder de beperkende coronamaatregelen

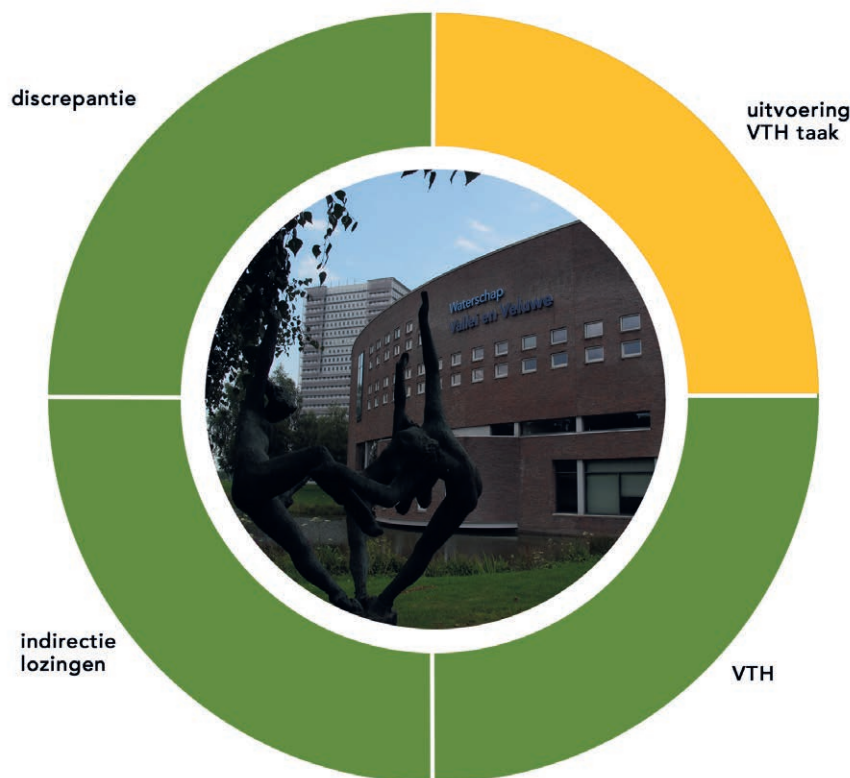
In september 2020 al heeft het bestuur besloten zijn werkwijze te structureren naar beeldvormende vergaderingen, oordeelsvormende vergaderingen (= commissievergaderingen) en besluitvormende vergaderingen. Al deze vergaderingen en eventueel nog aanvullende bestuurlijke bijeenkomsten worden gepland op de maandagavond, ten behoeve van een wendbare agendering vanuit de BOVI-thema's. In 2021 is deze werkwijze toegepast, maar voornamelijk in digitale vorm.

Vanwege de noodzaak om 1,5 meter afstand in acht te nemen is er voor gekozen om alleen de vergaderingen die niet digitaal zijn toegestaan, zoals de besloten bestuursvergadering, in fysieke vorm in Hotel van der Valk aan de A50 in Apeldoorn te houden. Dat impliceerde dat er ook bestuursbijeenkomsten zijn geschrapt of uitgesteld in afwachting van betere tijden, zoals bijvoorbeeld een beeldvormende bijeenkomst over integriteit en ondermijning. Gelukkig kon de fietsexcursie op donderdagmiddag 16 september door de zuidoostflank van de Veluwe en de zuidelijke IJsselvallei wél doorgaan.

Traject effectief besturen

Ook het traject Effectief Besturen dat in september 2020 is gestart, kon in 2021 maar beperkt en in digitale vorm worden uitgevoerd. Het doel van dit traject was om met elkaar te werken aan het verder ontwikkelen van rol en functioneren van het bestuur en de bestuurscultuur, en aan de vaardigheden met besturen. Zo is er ingegaan op de wijze van vergaderen, debatstijlen, en het gebruik van de bestuursinstrumenten zoals moties en amendementen. Voor de voorziene fysieke slotbijeenkomst waarmee alle opbrengst van het traject samen zou komen, bleek uitstel ook afstel te betekenen. Het traject is nu afgerond met een uitvoerig inhoudelijk verslag. In de nieuwe bestuursperiode zal er opnieuw aandacht worden besteed aan het ontwikkelen en bevorderen van goed bestuur.

3.4.2 Totaalbeeld voortgang hoofddoelen

3.4.3 Het jaar 2021 samengevat

In 2021 heeft het algemeen bestuur het Blauw Omgevingsprogramma (BOP) en de nieuwe waterschapsverordening vastgesteld. De doelen uit het BOP zijn in de begroting van 2022 en in het monitoringsprogramma opgenomen. Het bijbehorende participatiebeleid (Blauwe Aanpak Participatie) en de inspraak- en participatieverordening zijn begin 2022 voorgelegd ter besluitvorming.

Het algemeen bestuur heeft met het vaststellen van de beleidsplannen Communicatiestrategie 2021-2027 en VTH (Vergunningen, toezicht en handhaving) 2022 - 2027 op deze onderwerpen de koers bepaald.

Het jaar 2021 was voor de calamiteitenorganisatie een intensief jaar met verschillende opschalingen, alsook een grote meerdaagse cybersecurity oefening. Tevens heeft onze calamiteitenorganisatie naast de inzet tijdens het hoogwater op de IJssel (Hoenwaard) in de zomer bijstand verleend aan de hoogwaterbestrijding in Limburg.

De ontwikkeling van de belastingopbrengsten 2021 leest u terug in het financiële resultaat (paragraaf 2.2.7) alsmede in de uitgebreide toelichting welke is opgenomen in paragraaf 4.4.

Door de beperkingen als gevolg van de coronamaatregelen en een aantal langdurig zieke medewerkers zijn diverse werkzaamheden binnen VTH moeizamer verlopen. Vanwege de lockdown maatregelen zijn afgelopen voorjaar bij toezicht en handhaving weinig agrarische controles uitgevoerd. We hebben niet deelgenomen aan integrale BRZO inspecties vanwege capaciteitstekort. Voorbereidingen zijn getroffen dit in 2022 weer op te pakken. Bestuurlijke besluitvorming heeft dankzij digitale hulpmiddelen doorgang kunnen vinden.

3.4.4 Wat hebben we in 2021 gedaan?

Het Blauw Omgevingsprogramma 2022-2027 (BOP 2022-2027)

Het Blauw Omgevingsprogramma (BOP) is het waterprogramma nieuwe stijl, het kerninstrument van de Omgevingswet en de tactische vertaling van het beleid uit onze Blauwe Omgevingsvisie (BOVI).

In het BOP zijn de doelen gebiedsgericht vertaald naar vier gebiedsprogramma's. Het Ontwerp BOP heeft in 2021 ter inzage gelegen. Dit heeft geleid tot achttien zienswijzen, die tot een aantal aanvullingen hebben geleid. Eind 2021 heeft het algemeen bestuur het BOP vastgesteld.

Omgevingswet

De inwerkingtreding van de Omgevingswet is vooralsnog uitgesteld. Dit heeft minimaal effect op onze planning en geeft ons extra tijd om ons nog beter voor te bereiden.

In november zijn het BOP en de Waterschapsverordening vastgesteld. Het participatiebeleid Blauwe Aanpak Participatie en de participatie- en inspraakverordening zijn voorgelegd ter besluitvorming in begin 2022.

Vanuit het programma Omgevingswet zijn er diverse leerlijnen georganiseerd, zowel voor ons waterschap alleen, als in Waterkracht verband. Voorbeelden hiervan zijn de leerlijnen voor de omgevingsmanagers, de afdeling Beheer Watersystemen en voor vergunningverleners en handhavers. Inmiddels hebben 133 collega's in Waterkracht of in intern verband deelgenomen aan deze leerlijnen. Ook hebben we vanuit het programma meerdere studenten begeleid tijdens hun afstudeerstage.

Er is extra geïnvesteerd in de pilot WaardeVOL Brummen, in het bijzonder in het kerninstrument 'Programma'. Het ministerie van Binnenlandse Zaken heeft deze pilot met een werkplaatsstatus ondersteund. Daarnaast hebben we in het GebiedsAtelier geoefend met de nieuwe werkwijze in de geest van de Omgevingswet.

De werkwijze voor het projectbesluit is afgerond. We zijn aangesloten op de Landelijke Voorziening Digitaal Stelsel Omgevingswet (LV-DSO) en er is gestart met het oefenen en testen van de LV-DSO, in combinatie met onze eigen omgeving en data.

Vergunningverlening, toezicht en handhaving (VTH)

Op 22 november heeft het algemeen bestuur het Beleidsplan VTH 2022-2027 vastgesteld. Dit is het nieuwe strategisch kader van het waterschap voor Vergunningen, toezicht en handhaving. Met het beleidsplan vindt een herijking van de prioritering plaats op basis van de BOP-doelen en de bevindingen van het doelmatigheidsonderzoek VTH.

Voor de implementatie van de Omgevingswet hebben we onze samenwerking met partners voor een deel van ons gebied verder gestroomlijnd. Wij verwachten dat dit begin 2022 gebiedsdekkend is. Ook zijn verschillende pilots uitgevoerd (LV-DSO, omgevingstafels, samenwerking ketenpartners, participatie) om de nieuwe processen en concepten te testen en de benodigde vaardigheden te verankeren in het DNA van onze organisatie.

Voor de Omgevingswet is het belangrijk dat de legger actueel is. Daarom is extra ingezet op controles van verleende keurvergunningen, die leiden tot een leggerwijziging. Deze controles en administratieve afhandeling versterken de actualiteit en kwaliteit van de data.

Het aantal ontvangen aanvragen, ingediende meldingen en verleende vergunningen is vergelijkbaar met 2020. Opvallend was het grote aantal vergunningen (ruim 60) dat in het kader van de Water-spaarregeling integraal met subsidiebeschikking is afgehandeld.

Vanwege de coronamaatregelen zijn in het voorjaar minder agrarische- en industriële controles uitgevoerd dan gepland. In de tweede helft van het jaar is dat waar mogelijk, weer ingehaald. Voor de heffingen zijn uiteindelijk alle geplande industriële controles uitgevoerd. De industriële controles op basis van de discrepantie onderzoeken hebben extra tijd gevergd. Door de goede samenwerking met onze ketenpartners hebben we naast de discrepantie ook de milieuaspecten kunnen aanpakken.

In 2021 heeft VTH niet deelgenomen aan integrale BRZO-inspecties vanwege prioritering in de beschikbare capaciteit. We hebben voorbereidingen getroffen dit in 2022 weer op te pakken.

De Westdijk was voor VTH een complex en gevoelig project. Daarin zijn veel elementen aan bod gekomen die later ook van belang zijn bij het verlenen van en handhaven op de zogenaamde 'Vergunning Eigen Dienst'. Zo is het cruciaal dat we de juiste balans vinden tussen het goed samenwerken met collega's uit andere afdelingen zonder af te dingen op de VTH-rol.

Als voorbereiding op de Basisregistratie Ondergrond (BRO) zijn we gestart met het actualiseren van de gegevens over grondwateronttrekkingen. Ook is een nieuwe, leesbare en beknopte modelvergunning voor grondwateronttrekkingen opgesteld. Met de gemeente Putten hebben we een slag gemaakt om de grondwateronttrekkingen beter in beeld te krijgen.

Door ondermijning en verruwing in de samenleving zijn extra middelen beschikbaar gesteld voor de veiligheid van de inspecteurs. We hebben deelgenomen aan integrale controles met onze ketenpartners om ondermijning op te sporen in het buitengebied.

Communicatie

In juli heeft het algemeen bestuur de Communicatiestrategie 2021-2027 vastgesteld. In paragraaf 2.2.2 (onder het kopje waterbewustzijn) is hier meer toelichting over opgenomen.

Calamiteitenorganisatie

Er is een grote meerdaagse oefening uitgevoerd met als thema verstoring in ICT-voorzieningen. Dit is gedaan in samenwerking met omliggende waterschappen en andere organisaties in onze (partner)omgeving. Ondanks de corona beperkingen zijn we in staat geweest om opleidingen, trainingen en oefeningen door te laten gaan. Zo ook de oefening met diverse waterschappen in zowel Nederland als Duitsland.

De crisisorganisatie is diverse keren geactiveerd en opgeschaald naar fase 1. Enkele voorbeelden hierbij zijn: hoogwater in februari en juli, waterkwaliteitsproblemen in het Valleikanaal en een persleidingbreuk in Renkum. Ook hebben wij in de zomer bijstand geleverd aan de hoogwaterbestrijding in Limburg.

Datalekken

In 2021 is er tweemaal een inbreuk op persoonsgegevens (datalek) gemeld bij het waterschap. Deze zijn volgens het protocol gemeld bij de autoriteiten en er zijn nieuwe beheersmaatregelen geïmplementeerd.

Wob-verzoeken

In 2021 zijn zes verzoeken om informatie op grond van de Wet Openbaarheid van Bestuur (Wob) ontvangen. Eén verzoek is na overleg ingetrokken en een ander verzoek is gewijzigd in een handhavingsverzoek. De twee meest omvangrijke Wob-verzoeken uit 2021 en een nog af te handelen verzoek uit 2020 hebben betrekking op de Westdijk.

Klachten en bezwaren

In 2021 zijn er zeven (bejegening)klachten ontvangen. Deze zijn allen goed afgehandeld: vijf klachten in goed overleg door de klachtencoördinator en/of de betrokken medewerker, één door P&O en één door de teamleider JZ/GZ.

Er zijn negentien bezwaarschriften in behandeling geweest in 2021. Dit waren bezwaarschriften tegen vergunningen en tegen handhavingsbeschikkingen. Van de bezwaarschriften is 89% binnen de hiervoor geldende termijn afgehandeld.

3.4.5 Wat heeft het gekost?

Investerings 2021

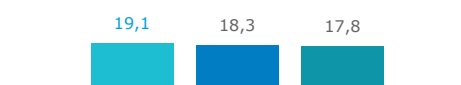
BRUTO JAARSCHIJF 2021. (BEDRAGEN X € 1 MILJOEN)

De hogere bruto investeringen betreffen het project Centrale regie en hybride huisvesting. Corona en de ontwikkelingen in 2021 hebben eraan bijgedragen de hybride huisvesting en middelen voor overleg sneller te realiseren, waardoor we het samenwerken en het ontmoeten maximaal mogelijk maken.

Exploitatie 2021

NETTO KOSTEN X € 1 MILJOEN

4. Besturen en Belastingen

■ OB2021 ■ BURAP2021 ■ WRK2021

De netto kosten (WRK2021) van het programma Bestuur en belastingen zijn ten opzichte van de begroting na wijzigingen (BURAP2021) € 0,5 miljoen (2,7%) lager uitgevallen.

De belangrijkste afwijkingen, in miljoenen €, ten opzichte van de begroting na wijzigingen (BURAP2021) zijn:

Lagere bijdrage GBLT **€ 0,3 (V)**

Onze bijdrage over 2021 aan GBLT valt € 0,3 miljoen lager uit dan begroot na wijziging (BURAP2021). Het positieve resultaat van GBLT over 2021 is met name het gevolg van lagere kosten voor goederen en diensten derden en lagere personeelskosten dan begroot. Onze totale bijdrage aan GBLT bedroeg in 2021 € 3,7 miljoen.

Lagere kosten MVO **€ 0,2 (V)**

In 2021 zijn er minder externe kosten en bijdragen aan derden in verband met internationale samenwerking, innovatie en recreatief medegebruik. De totale kosten in 2021 bedroegen € 0,1 miljoen.

Hogere personeelslasten **€ 0,3 (N)**

De hogere personeelslasten zijn vooral veroorzaakt door meer uren in 2021 aan calamiteitenbestrijding. De totale personeelslasten op dit programma bedroegen in 2021 € 8,6 miljoen.

Lagere doorbelaste bedrijfsvoeringskosten op dit programma **€ 0,3 (V)**

De bedrijfsvoeringskosten worden nader toegelicht in hoofdstuk 4.9 van de jaarstukken. De totale aan dit programma doorbelaste bedrijfsvoeringskosten bedragen € 2,1 miljoen.

Verplichte paragrafen

4.1 Ontwikkelingen in 2021

De ontwikkelingen in 2021 hebben we per programma toegelicht in hoofdstuk 3.

Het conceptwetsvoorstel voor de aanpassingen van het belastingstelsel van de waterschappen zal vanaf eind maart 2022 gedurende twee maanden in consultatie gaan, waarbij het voorstel voor tariefdifferentiatie gebouwd als optioneel in het wetsvoorstel wordt opgenomen.

De verwachting is dat het aangepaste belastingstelsel vanaf 2025 van kracht zal zijn.

4.2 Incidentele baten en lasten

In het resultaat over 2021 is een aantal incidentele baten en lasten verwerkt. In onderstaande tabel zijn de incidentele bedragen vermeld van minimaal € 0,15 miljoen:

INCIDENTELE BATEN EN LASTEN X € 1.000

Incidentele baten	Watersysteem	Zuiveringsbeheer
Aandeel van waterschap in positief jaarresultaat belastingorganisatie GBLT	250	250
Verkoopopbrengst gronden	357	0
Totaal incidentele baten	607	250
Incidentele lasten		
Kosten kade doorbraak Hoenwaard	430	0
Kosten fijnzeven WOW	0	375
Kosten oninbare vorderingen BECH		865
Totaal incidentele lasten	430	1.240
INCIDENTELE BATEN EN LASTEN, per saldo	177	-990

4.3 Onttrekkingen aan reserves en voorzieningen

Naast de algemene reserves en bestemmingsreserves voor tariefseglisatie heeft het waterschap een aantal overige bestemmingsreserves en voorzieningen. Hieruit zijn in 2021 de volgende bedragen onttrokken:

Bestemmingsreserve en voorzieningen	Omschrijving	Onttrekking (x € 1.000)
Bestemmingsreserve baggeren waterlopen	werkelijke kosten baggerprojecten	929
Bestemmingsreserve ontvechten waterstromen	werkelijke bijdragen aan gemeenten	1.249
Voorzieningen	werkelijke uitgaven	425
Totaal		2.603

In paragraaf 5.1.11 wordt het verloop van de voorzieningen toegelicht.

4.4 Waterschapsbelastingen

4.4.1 Algemeen

De hoofdlijnen van de diverse belastingopbrengsten en de lastendruk zijn toegelicht in de paragrafen 5.3 en 5.5 van de beleidsbegroting 2021. Huishoudens met een inkomen gelijk of lager dan 100% van de bijstandsnorm, komen in aanmerking voor kwijtschelding van de belastingen.

In onderstaande tabel zijn de netto belastingopbrengsten samengevat weergegeven.

Netto belastingen per kostendrager per jaar x € 1.000	Begroting origineel (OB)	Begroting na mutaties (BURAP)	Werkelijk (WRK)	Saldo (WRK) -/- (BURAP)
1. Watersysteembeheer	-63.923	-64.076	-65.131	-1.055
Bruto belastingopbrengsten	-65.312	-65.357	-66.127	-770
Huidig belastingjaar 2021	-65.312	-65.312	-65.985	-674
Voorgaande belastingjaren	0	-45	-142	-97
Kwijtschelding en oninbaar	1.389	1.281	996	-285
Kwijtschelding	998	998	863	-135
Oninbaar	391	283	133	-150
2. Zuiveringsbeheer	-84.660	-85.252	-91.335	-6.083
Bruto belastingopbrengsten	-87.125	-87.435	-89.752	-2.317
Huidig belastingjaar 2021	-87.125	-86.814	-89.211	-2.397
Voorgaande belastingjaren	0	-621	-541	80
Kwijtschelding en oninbaar	2.465	2.183	-1.583	-3.766
Kwijtschelding	1.958	1.958	1.734	-224
Oninbaar	507	224	-3.317	-3.541
Netto belastingopbrengsten	-148.583	-149.328	-156.466	-7.138

In de volgende paragrafen wordt meer in detail ingezoomd op de bruto belastingopbrengsten, kwijtschelding en oninbaar.

4.4.2 Bruto belastingopbrengsten

Belastingen per kostendrager per jaar x € 1.000	Begroting origineel (OB)	Begroting na mutaties (BURAP)	Werkelijk (WRK)	Saldo (WRK) -/- (BURAP)
1. Watersysteembeheer	-65.312	-65.357	-66.127	-770
Huidig belastingjaar 2021	-65.312	-65.312	-65.985	-674
851 Opbrengst watersysteemheffing gebouwd	-33.749	-33.749	-34.245	-496
852 Opbrengst watersysteemheffing ingezetenen	-26.011	-26.011	-26.056	-45
853 Opbrengst watersysteemheffing ongebouwd	-5.007	-5.007	-5.049	-42
854 Opbrengst watersysteemheffing natuur	-260	-260	-261	-1
855 Opbrengst verontreinigingsheffing	-285	-285	-375	-90
Voorgaande belastingjaren	0	-45	-142	-97
851 Opbrengst watersysteemheffing gebouwd	0	-23	-1	22
852 Opbrengst watersysteemheffing ingezetenen	0	-5	-45	-40
853 Opbrengst watersysteemheffing ongebouwd	0	3	-3	-6
854 Opbrengst watersysteemheffing natuur	0	0	2	2
855 Opbrengst verontreinigingsheffing	0	-20	-95	-75
2. Zuiveringsbeheer	-87.125	-87.435	-89.752	-2.317
Huidig belastingjaar 2021	-87.125	-86.814	-89.211	-2.397
856 Opbrengst zuiveringsheffing bedrijven	-24.040	-23.729	-26.019	-2.290
857 Opbrengst zuiveringsheffing huishoudens	-63.085	-63.085	-63.192	-107
Voorgaande belastingjaren	0	-621	-541	80
856 Opbrengst zuiveringsheffing bedrijven	0	-636	-464	172
857 Opbrengst zuiveringsheffing huishoudens	0	15	-77	-92
Belastingopbrengsten	-152.436	-152.791	-155.879	-3.087

Watersysteembeheer € 0,8 miljoen hoger

De belastingopbrengst voor watersysteembeheer is € 0,8 miljoen hoger dan de begroting na wijzigingen (BURAP2021). Dit wordt vooral veroorzaakt door de hogere belastingopbrengsten (€ 0,7 miljoen hoger) over het belastingjaar 2021. De belangrijkste oorzaken hiervan zijn:

- € 0,5 miljoen hogere opbrengst belastingcategorie Gebouwd doordat de WOZ-waarden hoger zijn dan begroot. De watersysteemheffing gebouwd voor belastingjaar 2021, waarbij de peildatum voor de WOZ-waarden 1-1-2020 is, heeft voor de woningen geen negatief effect ondervonden van de coronacrisis. Ook voor de niet-woningen (bedrijfsruimten) is dit effect zeer beperkt. De stijging van de WOZ-waarden komt uit op ca. 9% terwijl er met 6% stijging rekening was gehouden;
- € 0,1 miljoen hogere belastingopbrengsten ongebouwd en ingezetenen onder andere doordat de groei van het aantal huishoudens groter is dan begroot;
- € 0,1 miljoen hogere verontreinigingsheffing doordat het aantal vervuilingseenheden van bronningen hoger is uitgevallen.

Zuiveringsbeheer € 2,3 miljoen hoger

De belastingopbrengst voor zuiveringsbeheer is € 2,3 miljoen hoger dan de begroting na wijzigingen (BURAP2021). De belangrijkste verschillen zijn:

- € 2,4 miljoen hogere belastingopbrengst over het huidige belastingjaar (2021) veroorzaakt door:
 - € 2,3 miljoen hogere belastingopbrengst bedrijven. In de oorspronkelijke begroting en later in de BURAP is rekening gehouden met aanzienlijk lagere belastingopbrengsten met name als gevolg van de verwachte effecten van de coronamaatregelen. Eind 2021 blijkt het effect op de belastingopbrengsten uiteindelijk beperkt te zijn. Weliswaar is sprake van minder waterverbruik, en dus minder zuiveringsheffing, bij bijvoorbeeld horecazaken kantoren en evenementenondernemingen, maar dit wordt gecompenseerd door een toename van het waterverbruik bij bedrijven die juist hebben geprofiteerd van de coronacrisis;
 - hogere belastingopbrengst huishoudens (€ 0,1 miljoen) doordat de groei van het aantal huishoudens groter is dan begroot;
- € 0,1 miljoen, per saldo, lagere belastingopbrengsten voorgaande jaren veroorzaakt door:
 - € 3,5 miljoen hogere belastingopbrengsten met name doordat definitieve aanslagen van bedrijven hoger uit zijn gevallen. De coronacorrectie die in de jaarrekening 2020 was meegenomen is meegevallen waardoor de werkelijke belastinginkomsten over 2020 hoger uitvallen. Daarnaast zijn meer aanslagen opgelegd door uitgevoerde bestandscontroles op leegstand;
 - € 3,6 miljoen lagere belastingopbrengsten als gevolg van uitspraken in gerechtelijke procedures waardoor de belastingheffing is gecorrigeerd (verminderd). Voor deze belastingopbrengsten waren voorzieningen getroffen. De kosten oninbaar worden met hetzelfde bedrag (zie paragraaf kwijtschelding en oninbaar hierna) verlaagd. Het netto effect is hierdoor nihil.

Vanuit de overheid is er ook geld toegezegd voor o.a. de waterschappen als 'coronacompensatie' voor de misgelopen inkomsten wegens corona. Waterschap Vallei en Veluwe is voornemens hier geen gebruik te maken daar er amper inkomstenderiving in zijn totaliteit heeft plaatsgevonden.

4.4.3 Kwijtschelding en oninbaar

Kwijtschelding en oninbaar per kostendrager per jaar x € 1.000	Begroting origineel (OB)	Begroting na mutaties (BURAP)	Werkelijk (WRK)	Saldo (WRK) -/- (BURAP)
1. Watersysteembeheer	1.389	1.281	996	-285
Kwijtschelding watersysteemheffing	998	998	863	-135
Oninbaar watersysteemheffing	391	283	133	-150
2. Zuiveringsbeheer	2.465	2.183	-1.583	-3.766
Kwijtschelding zuiveringsheffing	1.958	1.958	1.734	-224
Oninbaar zuiveringsheffing	507	224	-3.317	-3.541
Kwijtschelding en oninbaar	3.854	3.464	-587	-4.051

De gelden voor oninbaarheid en kwijtschelding zijn lager uitgevallen omdat er minder gelden zijn kwijtgescholden en oninbaar zijn dan was aangenomen ten tijde van het opstellen van de begroting en de inschatting die hierbij is gemaakt over het effect van corona.

De kosten van kwijtgescholden belastingen zijn in totaliteit € 0,4 miljoen lager dan de begroting na wijzigingen (BURAP2021).

De totaal geboekte kosten voor oninbaarheid vallen € 3,7 miljoen lager uit dan de begroting na wijzigingen (BURAP2021). Dit is vooral het gevolg van het vrijvallen van een tweetal in het verleden getroffen voorzieningen voor oninbaarheid op enkele belastingvorderingen. Deze voorzieningen waren getroffen omdat tegen enkele belastingaanslagen gerechtelijke procedures waren aangespannen. In 2021 hebben hierop de gerechtelijke uitspraken plaatsgevonden en zijn de heffingen verminderd (zie ook hiervoor de tekst onder paragraaf 4.4.2 bij zuiveringsbeheer). De getroffen voorzieningen voor oninbaarheid kunnen hierdoor vrijvallen.

Toeslagenaffaire kinderopvang

Naar aanleiding van de toeslagenaffaire is besloten dat gedupeerden kwijtschelding ontvangen van openstaande overheidsvorderingen. De gedupeerden kunnen zich melden bij de Rijksbelastingdienst (RBD), die vervolgens onderzoekt of sprake is van een gedupeerde. Eind 2021 is het kwijtgescholden bedrag exclusief kosten, van de door de RBD aangemerkte gedupeerden, voor Waterschap Vallei en Veluwe € 0,13 miljoen. Het volledige project heeft een doorlooptijd tot 2025. Het kwijtgescholden bedrag wordt door de overheid aan het waterschap vergoed. Ook wordt er een bedrag voor de uitvoeringskosten ontvangen. Deze vergoeding bedraagt € 100,- per gedupeerde. Momenteel zijn 517 gedupeerden bekend welke aan Waterschap Vallei en Veluwe zijn toe te wijzen. Deze aantallen kunnen gedurende 2022 nog veranderen omdat het proces nog volop in beweging is.

4.4.4 Bestemmingsreserve tariefsegalisatie

De bestemmingsreserve tariefsegalisatie wordt aangewend voor egalisatie van toekomstige belastingtariefstijgingen. De tariefsegalisatiereserves worden in de planperiode afgebouwd waarbij we streven naar evenwicht tussen kosten en opbrengsten aan het einde van de planperiode.

In paragraaf 5.1.10 wordt het verloop van de reserves uitgebreid toegelicht.

De stand van de bestemmingsreserve tariefsegalisatie na resultaatbestemming is:

Bestemmingsreserve x € 1.000	Werkelijke stand 31-12-2021
Watersysteembeheer	6.511
Zuiveringsbeheer	3.546
Totaal	10.057

4.5 Weerstandsvermogen

4.5.1 Algemeen

Het weerstandsvermogen geeft aan hoe solide de financiële positie van het waterschap is. Een goed weerstandsvermogen voorkomt dat elke financiële tegenvaller direct leidt tot hogere lasten. Voor het beoordelen van het weerstandsvermogen is inzicht nodig in de omvang en de achtergronden van de risico's en in de aanwezige weerstandscapaciteit.

4.5.2 Risico analyse

In november 2019 is de inventarisatie van de risico's vernieuwd en behandeld door het algemeen bestuur. De risico's zijn financieel vertaald volgens de methode Fine en Kinney. Beoordeeld is in hoeverre deze risico's zijn afgedekt door procedures, verzekeringen of voorzieningen. Van de niet afgedekte risico's hebben we een inschatting gemaakt van de kans dat het risico zich voordoet en van de financiële schade als het risico zich voordoet (het effect). Deze inschatting resulteert in een gewaardeerd risico in euro's. De totale gewaardeerde risico's bedragen (x € 1.000):

Risico	Totaal	Watersysteembeheer	Zuiveringsbeheer
Economische en marktrisico's	250	125	125
Maatschappelijke risico's	1.261	923	338
Bedrijfs- en ondernemingsrisico's	5.650	789	4.861
Totaal	7.161	1.837	5.324

Waarvan de belangrijkste risico's zijn:

Risico	Categorie	Gewaardeerd risico (x € 1.000)
Economische en marktrisico's	Loon-, prijs- en renteontwikkeling	250
Maatschappelijke risico's	Bodemverontreiniging	250
	Brand (voor zover niet verzekerd)	125
	Extreme weersomstandigheden (zware regenval, droogte)	125
	Piping	125
	Industriële lozing	125
	Niet voldoen aan subsidievoorwaarden	125
	Overig	386
Bedrijfs- en ondernemingsrisico's	Belang en risico's van grote/innovatieve projecten	2.500
	Uitval ICT voorzieningen	1.250
	Restrisico's dijkversterkingsprojecten	500
	Niet verhaalbare ontwerp- en constructie fouten	400
	Calamiteiten tijdens werken aan gashoudende installaties	250
	Overig	750
Totaal		7.161

4.5.3 Weerstandscapaciteit

De risico's die niet afgedekt worden door procedures, verzekeringen of voorzieningen (totaal € 7,16 miljoen) worden gedekt uit het eigen vermogen. Dit is de benodigde weerstandscapaciteit. De waarde van het eigen vermogen bepaalt de beschikbare weerstandscapaciteit. Het algemeen bestuur besloot om alleen de algemene reserves tot de beschikbare weerstandscapaciteit te rekenen.

De benodigde weerstandscapaciteit wordt vervolgens afgezet tegen de beschikbare weerstandscapaciteit. De uitkomst van deze berekening vormt het weerstandsvermogen. Conform bestuursbesluit dient het weerstandsvermogen zich binnen een bandbreedte tussen de 1,4 en 2,0 te bevinden (ruim voldoende). Per 31 december 2021 bedraagt het weerstandsvermogen (na resultaatbestemming):

	Watersysteembeheer	Zuiveringsbeheer
Beschikbare weerstandscapaciteit	3.625	9.022
Benodigde weerstandscapaciteit	1.837	5.324
Ratio weerstandsvermogen	2,0	1,7

Op basis van de geactualiseerde risico's voldoet het weerstandsvermogen van watersysteembeheer en zuiveringsbeheer aan de norm.

4.6 Financiering

4.6.1 Ontwikkelingen

In de 2e helft van 2021 is gebleken dat de overwegend dalende trend van de rente niet meer vanzelfsprekend is, er is eerder sprake van een opwaarts bewegende rente. Dit wordt met name veroorzaakt door oplopende inflatiecijfers(-verwachtingen). Dit maakt dat het niet meer als vanzelfsprekend kan worden beschouwd dat leningen aangetrokken kunnen worden binnen de in de begroting opgenomen rentepercentages. Hierbij verwachten we dat de kans klein is dat op korte termijn de rentetarieven van medio 2020 terugkeren. De rente voor een langlopende lening met lineaire aflossing van 20 jaar bedraagt per ultimo 2021 ongeveer 0,6%. De rente (rood staan) op de rekening-courant bij de Nederlandse Waterschapsbank (NWB) bedraagt per ultimo 2021 0%.

4.6.2 Liquiditeit

In 2021 is de vermogensbehoefte gefinancierd door benutting van de kasgeldlimiet (rood staan op de rekening courant) en tijdelijk met kasgeldleningen. De rente op deze kasgeldleningen was negatief, wat tot een renteopbrengst van € 0,09 miljoen heeft geleid. Gedurende 2021 is er kortstondig, als gevolg van een samenloop van de ontvangst van een grote HWBP-subsidie en de storting van een nieuwe langlopende lening, sprake geweest van schatkistbankieren. Voor een uitgebreide specificatie van het schatkistbankieren zie paragraaf 5.1.9.

De daadwerkelijke financieringsbehoefte is in 2021 lager uitgevallen dan begroot. Het positievere exploitatiesaldo dan begroot en vooruit ontvangen HWBP-subsidies hebben gezorgd voor een positievere netto kasstroom dan begroot. Om in te spelen op de in paragraaf 4.6.1 geschetste ontwikkelingen is begin december besloten gebruik te maken van een tijdelijke daling van de rentecurve (als gevolg van corona-ontwikkelingen) en een aantal leningen aan te trekken, deels met storting in 2022. Omdat de gemiddelde looptijd van de activa langer is dan de gemiddelde looptijd van de leningportefeuille is gekozen voor een langere looptijd van deze leningen (mede ingegeven door het feit dat de rente van een 20 jaar lineair nagenoeg gelijk was als 40 jaar lineair). Dit maakt dat in 2021 de volgende leningen (met stortingsdatum in 2021) zijn afgesloten voor in totaal € 45 miljoen:

- april: € 15 miljoen met een looptijd van 20 jaar, lineaire aflossing en rente van 0,21%
- augustus: € 15 miljoen met een looptijd van 20 jaar, lineaire aflossing en rente van 0,23%
- december: € 15 miljoen met een looptijd van 38 jaar, lineaire aflossing en rente van 0,42%

Daarnaast zijn in december twee leningen afgesloten met een stortingsdatum in 2022 voor in totaal € 20 miljoen:

- maart: € 10 miljoen met een looptijd van 38 jaar, lineaire aflossing en rente van 0,455%
- oktober: € 10 miljoen met een looptijd van 38 jaar, lineaire aflossing en rente van 0,498%

Bij de start van de coronapandemie is besloten om leveranciers tegemoet te komen en facturen sneller te betalen. Dit is in 2021 doorgezet. Gemiddeld genomen worden facturen in 2021 binnen 9 dagen betaald.

4.6.3 Renterisiconorm

De renterisico's op de vaste schuld (toekomstige rentelasten zijn hoger dan begroot of hoger dan een niveau dat het bestuur wenselijk acht) worden volgens de wet Financiering Decentrale Overheden (FIDO) ingekaderd door de renterisiconorm. De renterisiconorm bedraagt 30% van het jaarlijkse begrotingskostentotaal. Het waterschap overschreed de norm in 2021 niet.

x € 1.000	2021	2020
Renterisiconorm	48.840	48.117
Reguliere aflossingen (= renterisico)	23.802	24.547
Ruimte onder renterisiconorm	25.038	23.570

4.6.4 Kasgeldlimiet

Volgens de wet FIDO mag maximaal 23% van de begroting met kortlopende geldleningen of via krediet in rekening-courant worden gefinancierd. De kasgeldlimiet beperkt het renterisico op de korte financiering. De gemiddelde netto vlottende schuld per kwartaal mag de kasgeldlimiet niet overschrijden. Ten opzichte van de begroting hebben we in het begin van het jaar meer met kasgeld gefinancierd. De kasgeldlimiet is hierdoor in het eerste kwartaal bewust overschreden. Dit past binnen de wet FIDO op grond waarvan de kasgeldlimiet maximaal 3 kwartalen achtereenvolgens overschreden mag worden.

x € 1.000	Kwartaal 1 2021	Kwartaal 2 2021	Kwartaal 3 2021	Kwartaal 4 2021
Kasgeldlimiet	37.400	37.400	37.400	37.400
Gemiddelde vlottende schuld	39.738	27.980	17.221	9.258
Ruimte (+) /overschrijding (-) kasgeldlimiet	-2.338	9.420	20.179	28.142

4.7 Schuldpositie

Per 31 december 2021 bedraagt de schuldpositie € 256 miljoen (2020: 252 miljoen). De schuldpositie is gestegen ten opzichte van 2020. Dat is grotendeels te verklaren door het feit dat de netto investeringen in 2021 hoger zijn dan de afschrijvingen. Het verloop van het EMU-saldo geeft inzicht in de mutatie van de schuldpositie (zie paragraaf 4.11).

In 2019 heeft het algemeen bestuur ingestemd met het voorstel om de schuldpositie te maximeren op 195% van de totale opbrengsten. In 2021 bedraagt de schuldpositie ten opzichte van de totale opbrengsten 154% (2020: 162%).

4.8 Verbonden partijen

Waterschap Vallei en Veluwe heeft bestuurlijke en financiële belangen in partijen. Deze verbonden partijen voeren beleid uit voor het waterschap. Onder bestuurlijk belang wordt verstaan een zetel in het bestuur van een participatie of het hebben van stemrecht. Van financieel belang is sprake wanneer het waterschap middelen ter beschikking heeft gesteld en die kwijt is in geval van faillissement van de verbonden partij en/of als financiële problemen bij de verbonden partij verhaald kunnen worden op het waterschap.

Aqualysis (bijdrage 2021: € 1,2 miljoen, 2020: € 1,4 miljoen)

Dit laboratorium analyseert alle genomen monsters voor het meten van de waterkwaliteit.

Aqualysis verricht voornamelijk werkzaamheden voor vijf waterschappen onder een gemeenschappelijke regeling. Deze vijf waterschappen zijn tevens voor een gelijk deel eigenaar.

Bio Energie Centrale Harderwijk B.V.

Op 19 oktober 2021 is per besluit van de rechtbank het faillissement uitgesproken van Bio Energiecentrale Harderwijk BV (hierna: BECH). Het waterschap was 50% aandeelhouder van BECH. In deze jaarstukken zijn alle vorderingen op BECH afgeboekt rekening houdend met de reeds eerder getroffen voorziening voor oninbaarheid. Per ultimo 2021 heeft de curator het opstalrecht inclusief de hele inrichting van BECH verkocht aan een derde partij. Deze partij zet de exploitatie voort waarmee de groengasproductie wordt gecontinueerd. Het college van d&h en het algemeen bestuur hebben in februari 2022 besloten om een evaluatie uit te voeren naar aanleiding van het faillissement.

GBLT (bijdrage 2021: € 3,6 miljoen, 2020: € 3,0 miljoen)

Het waterschap is deelnemer in de gemeenschappelijke regeling met het gemeenschappelijk belastingkantoor GBLT voor het heffen en invorderen van waterschapsbelastingen. Bestuurders van de deelnemende waterschappen en gemeenten vormen het bestuur van GBLT.

Muskusrattenbestrijding (bijdrage 2021 € 1,5 miljoen, 2020: € 1,5 miljoen)

Waterschap Rivierenland voert het muskusrattenbeheer uit voor de waterschappen Rijn en IJssel, Vallei en Veluwe, Hollandse Delta en Rivierenland. De bestuurlijke samenwerkingsvorm is gebaseerd op een overeenkomst van kosten voor gemene rekening.

Nederlandse Waterschapsbank N.V. (NWB)

De NWB financiert overheden, instellingen voor de volkshuisvesting, de gezondheidszorg en het onderwijs. Alle aandelen van de NWB zijn in handen van overheden. Waterschap Vallei en Veluwe beschikt over 631 aandelen A en 88 aandelen B met een nominale waarde van € 0,1 miljoen. Over boekjaar 2020 is door NWB aan alle aandeelhouders € 45 miljoen aan dividend uitgekeerd. Het aandeel van WSVV hierin bedraagt € 0,5 miljoen.

STOWA (bijdrage 2021: € 0,5 miljoen, 2020: € 0,5 miljoen)

In de Stichting Toegepast Onderzoek Waterbeheer (STOWA) nemen alle regionale waterbeheerders in Nederland deel (waterschappen, provincies en Rijkswaterstaat). De STOWA doet onderzoek op het gebied van afvalwatersystemen, waterketen, watersystemen en waterwerken. De leden van het bestuur van de STOWA worden benoemd uit de in de stichting deelnemende organisaties.

Vereniging Unie van Waterschappen (bijdrage 2021 € 0,5 miljoen, 2020: € 0,5 miljoen)

De Unie behartigt op nationaal en internationaal niveau de belangen van de waterschappen voor een goede waterstaatsverzorging binnen het waterschapsbestel. De Unie treedt op namens de waterschappen als vertegenwoordiger naar het Parlement, de Rijksoverheid en organisaties als het Interprovinciaal Overleg en de Vereniging van Nederlandse Gemeenten. In de ledenvergadering hebben de voorzitters van de waterschappen zitting.

Waterschapshuis (bijdrage 2021 € 1,2 miljoen, 2020: € 1,1 miljoen)

Het waterschap is deelnemer in de gemeenschappelijke regeling Het Waterschapshuis. Het Waterschapshuis is de regie- en uitvoeringsorganisatie voor de waterschappen op het gebied van ICT. Het Waterschapshuis heeft als doel het bevorderen van samenwerking op het gebied van ICT tussen de waterschappen en de andere overheden die actief zijn in de 'natte' sector.

Centrumregeling meten & monitoren

Het waterschap is met 19 gemeenten een samenwerking aangegaan voor het meten en monitoren in de afvalwaterketen en grondwater. De uitvoeringsorganisatie van deze samenwerking is verantwoordelijk voor de uitvoering van het beleid. Tot eind 2020 is Waterschap Vallei en Veluwe gastheer van de uitvoeringsorganisatie. Per 1 januari 2021 is de uitvoeringsorganisatie omgevormd tot een Centrumregeling, waarbij het waterschap als centrumorganisatie optreedt. De medewerkers (3,2 fte) zijn formeel in dienst bij het waterschap, maar alle deelnemers van de Centrumregeling Meten en Monitoren Afvalwaterketen en Grondwater dragen de kosten en de risico's.

Overige samenwerkingsverbanden

Daarnaast heeft het waterschap diverse samenwerkingsverbanden op het gebied van bijvoorbeeld waterketen en ICT en strategische allianties met kennisinstellingen. Omdat hiervoor geen aparte entiteiten zijn opgericht, vallen deze niet onder de verbonden partijen.

4.9 Bedrijfsvoering

De dynamiek in onze omgeving beïnvloedt sterk de voorspelbaarheid van ons werk. Steeds vaker werkt het waterschap samen met partners aan opgaven waar water een ordenend principe in is en die bijdragen aan het vergroten van de kwaliteit van de leefomgeving. Om goed in te kunnen spelen op actuele ontwikkelingen en om samen te kunnen werken met partners, is het noodzakelijk dat intern de basis goed op orde is en blijft, dat de processen op elkaar zijn afgestemd en dat het waterschap wendbaar is. We zijn daarop in ontwikkeling binnen 'Koers 2027'.

Koers 2027

Vanuit Koers 2027 werken we aan de doorontwikkeling van de organisatie, concernsturing als ook aan de verdere professionalisering van de bedrijfsvoering. Hiervoor zijn vier ontwikkelthema's gestart met als resultaten in 2021:

1. Werkend maken van het gehanteerde sturingsmodel: binnen de organisatie leren we bewust en experimenteren we op verschillende manieren met meervoudige sturingsprincipes en het gebiedsgericht werken. Voorbeelden hiervan zijn de stikstofreductie met Provincie Gelderland, het klimaatmanifest Regio Vallei en Veluwe en de eerste ervaringen met omgevingstafels door de gebiedsteams;
2. Werkend maken van de beleidscyclus: de eerste concretisering van de doelen in het Blauw Omgevingsprogramma opgenomen in de begroting 2022. Er is een plan van aanpak opgesteld voor het monitoringsprogramma BOP. We werken aan doorontwikkeling en versterking van de control functie;
3. Digitale informatievoorziening en procesmanagement: We hebben een visie op informatie-management (I-Visie) gerealiseerd die recent is vastgesteld. We hebben portfoliomanagement voor ICT ingericht (vorming van een integraal proces binnen Informatiemanagement (IM) van idee tot projectkalender met koppeling aan capaciteit);
4. Professionaliseren van de integrale advisering, processen Bedrijfsvoering, Dienstverlening en Informatiemanagement (BDI): diverse processen binnen de bedrijfsvoering zijn gedigitaliseerd en verbeterd, zoals op het gebied van inkoop, inhuur en recruitment. Mede in relatie met een lastige arbeidsmarkt hebben we flink geïnvesteerd in onze arbeidsmarkt communicatie.

Vanaf 2021 kopen we Nederlandse windstroom

Nederlandse windstroom staat niet in onze bestuursagenda maar draagt wel substantieel bij aan het verkleinen van onze CO₂-voetafdruk in de CO₂-prestatieladder. Met ingang van 2021 kopen we onze elektrische energie op basis van Nederlandse wind. Daarmee verkleinen we onze CO₂-voetafdruk met ruim 70%.

Circulair inkopen

In maart hebben we als Waterschap Vallei en Veluwe (als eerste waterschap in Nederland) circulair- en duurzaam werken expliciet opgenomen in het inkoop- en aanbestedingsbeleid.

Kwaliteit, arbo en milieu (KAM)

Het KAM-managementsysteem van waterschap is al vele jaren gecertificeerd op basis van de normen ISO 9001 (kwaliteit), ISO 14001 (milieu) en ISO 45001 (Gezond en Veilig werken). In 2021 is met succes de 1e opvolgingsaudit ondergaan. De certificaten hebben telkens een doorlooptijd van 3 jaar. Een bevinding op het onderwerp interne audits heeft ertoe geleid dat in 2021 is besloten om in 2022 een functie van leadauditor in te laten vullen. Hiermee laat het waterschap zien veel belang te hechten om de eigen werkwijzen kritisch te beoordelen, waar nodig te verbeteren en het proces van auditen verder te professionaliseren.

In 2020 heeft het waterschap zich laten certificeren op trede 3 van de CO₂-prestatieladder en in 2021 heeft het waterschap de 1e opvolgingsaudit met glans, zonder tekortkomingen of aandachtspunten, doorstaan. In 2021 heeft het waterschap als eerste waterschap besloten vanaf 2022 een doorontwikkeling in te zetten naar trede 4 en 5 van de CO₂-prestatieladder. Dit past goed bij de ambities van het waterschap ten aanzien van energietransitie en circulariteit.

In 2021 is een grote stap gemaakt met het professionaliseren, digitaliseren en verbeteren van het werkvergunningen systeem in ons onderhoudsbeheersysteem Ultimo. Dit met het doel om risicovolle werkzaamheden veilig en gezond uit te kunnen voeren. Volledige implementatie zal in 2022 plaatsvinden.

Beleidsregels strategische grondverwerving

Begin 2021 hebben we het beleid strategische grondverwerving vastgesteld. Het doel hiervan is gronden aan te kunnen kopen op het moment dat zich strategische kansen voordoen. Voor de strategische aankopen is maximaal € 2,5 miljoen beschikbaar gesteld. De aangekochte strategische gronden worden separaat geboekt en verantwoord onder de materiele vaste activa.

In 2021 zijn er drie percelen strategische grond aangekocht voor een totaalbedrag van € 0,2 miljoen. Daarnaast is er één geplande aankoop van € 0,6 miljoen in behandeling. Het is op dit moment niet noodzakelijk om het beschikbare budget aan te passen.

Huisvesting-Werkplaats 2027

Om te kunnen voorzien in de veranderende behoeften is in 2021 onze huisvesting geschikt gemaakt voor het hybride- en activiteit gericht-werken. Hiervoor is Steenbokstraat 10 met bijbehorende audio-visuele middelen aangepast. Voor de overige locaties zorgen we eerst voor een basis om hybride te kunnen werken. De definitieve oplevering verwachten we in het eerste kwartaal van 2022. Er is bewust gekozen voor een flexibele basis zodat de inrichting kan meebewegen met de steeds veranderende behoeften afhankelijk van de COVID-19 maatregelen, ervaringen en evaluaties.

Digitale transformatie

In 2021 is verder gewerkt aan onze ambitie rondom digitale transformatie. Zo is de datastrategie vastgesteld en is de I-visie recent ter besluitvorming voorgelegd. Er is een team gestart die de processen rondom de projecten en de beheerorganisatie gaat digitaliseren. Hierdoor nemen op termijn faalkansen af en werken we op basis van dezelfde data en informatie. In samenspraak met Het Waterschapshuis is de leerlijn Digitale Transformatie opgesteld, die in oktober is gestart bij het waterschap. Gedurende 2021 is veel aandacht geweest voor het ondersteunen van het digitale werken en onze verdere groei naar digitale volwassenheid.

Informatieveiligheid (cybersecurity)

Informatiebeveiliging is van vitaal belang voor de continuïteit van onze processen en installaties en de bescherming van de privacy van bewoners, ondernemers en medewerkers. Het waterschap werkt - in Unie en HWH verband - aan de implementatie van de Baseline Informatiebeveiliging Overheid. De nadruk ligt op het beheersen van risico's op basis van landelijke doelstellingen en de planning en control cyclus. De komende jaren investeren we in cybersecurity en privacy, waarvoor de I-visie het uitgangspunt is. Ook is de backoffice vernieuwd. Dit zorgt ervoor dat we minder kwetsbaar zijn.

Per 1 januari 2022 moet de Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO) en de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) in opzet en bestaan aantoonbaar geïntegreerd zijn in de bedrijfsvoering van de waterschappen. In 2021 zijn risicoanalyses uitgevoerd en maatregelen gepland voor 2022. Het waterschap voldoet daarmee aan de landelijke afspraken qua voortgang en implementatie. Eind 2021 is hierop een onafhankelijke audit uitgevoerd in nationaal verband. De uitkomsten verwachten we in het eerste kwartaal van 2022.

Rond informatieveiligheid en privacy investeren we als waterschap niet alleen in de techniek maar vooral ook in het beveiligingsbewustzijn van alle medewerkers. Hiertoe is het leerplatform informatiebeveiliging en privacy gelanceerd. Deelname is verplicht voor alle medewerkers.

Informatiemanagement

In 2021 heeft het bestuur besloten in 2022 extra middelen vrij te maken. Dit maakte het mogelijk al in 2021 te anticiperen door middel van werving en selectie. Ervaren wordt dat informatiemanagement een meer strategische component is geworden dan in het verleden. Aanvullende investeringen in strategische capaciteit worden voorzien, ook in relatie met de digitale transformatie.

Personeel

In 2021 is strategische personeelsplanning (SPP) verder geïmplementeerd in de organisatie. Er zijn drie pilots/projecten gestart naar aanleiding van de HR-speerpunten op organisatieniveau namelijk het bevorderen van doorstroom, modern recruitment en persoonlijk leiderschap. Daarnaast zijn er in verschillende afdelingen teamontwikkelingen gestart naar aanleiding van SPP. Afdelingen hebben jaarplannen geschreven, waarin de resultaten van SPP zijn meegenomen en er worden ontwikkelgesprekken met medewerkers gevoerd.

De kerncompetenties uit SPP zijn gekoppeld aan leren en ontwikkelen en vormen de komende vijf jaar de basis voor leren en ontwikkelen. Daarnaast hebben we vanuit de BOVI, BOP, Koers 2027 en de uitkomsten van SPP een visiekaart ontwikkeld voor leren & ontwikkelen.

Opleiden en ontwikkelen is vanuit de veranderprogramma's georganiseerd en uit zich in leerlijnen. In 2021 zijn intern leerlijnen ontwikkeld en georganiseerd voor omgevingsmanagers, beheer watersysteem, gebiedsgericht werken, participatiebeleid en Digitaal Stelsel Omgevingswet. In Waterkracht verband zijn leerlijnen vormgegeven en georganiseerd voor: beleidsmakers, vergunningverleners, handhavers en juristen.

We leren en ontwikkelen continu, waarbij de werkomgeving de belangrijkste leeromgeving is. We leren van elkaar en in de praktijk. Om leren en ontwikkelen te stimuleren en laagdrempelig te maken, is tijd geïnvesteerd in het Learning Management System (LMS). In 2021 hebben we geregeld dat de calamiteitenorganisatie en de leiderschapstrainingen volgens het LMS trainingen en cursussen gaan aanbieden. Achter de schermen zijn alle voorbereidingen getroffen om dit in 2022 ook voor de Arbo-opleidingen te realiseren.

Afgelopen jaar zijn er 65 vacatures uitgezet. 19 daarvan waren moeilijk vervulbaar. Gezien de krapte op de arbeidsmarkt en de verwachte continue behoefte aan nieuwe medewerkers onder andere door pensionering en benodigde nieuwe vaardigheden, is in 2021 onze nieuwe arbeidsmarktcampagne van start gegaan. Daarnaast zoeken we zelf actief naar de juiste kandidaten en hebben we tijdelijk een recruiter aangetrokken om ons wervings- en selectieproces nog verder te professionaliseren.

Om ervoor te zorgen dat nieuwe medewerkers snel en goed landen in de organisatie zijn kennismakings- en welkomstactiviteiten ontwikkeld, waardoor nieuwe collega's al voordat ze daadwerkelijk starten verbondenheid voelen met het waterschap. Daarnaast is weer meer aandacht geweest voor het inwerk- en acclimatisatie programma (onboarding) voor nieuwe medewerkers.

In-, door- en uitstroom in 2021:

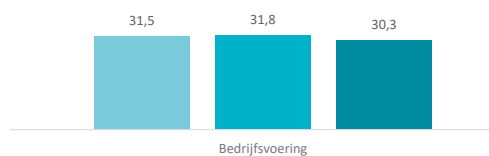
Categorie	Aantal medewerkers
Instroom	49
Doorstroom binnen het waterschap	32
Uitstroom (pensioen)	38 (11)

Op 31 december 2021 was de begrote formatie 567 fte, de werkelijke bezetting 545 fte. De vacatureruimte bedroeg 22 fte.

Het ziekteverzuimpercentage over 2021 bedroeg 4,0%, dit is gelijk aan het percentage van 2020.

4.9.1 Wat heeft het gekost?

NETTO KOSTEN X €1 MILJOEN

De netto kosten (WRK2021) van de bedrijfsvoering zijn ten opzichte van de begroting na wijzigingen (BURAP2021) € 1,5 miljoen (4,7%) lager uitgevallen. De belangrijkste afwijkingen, in miljoenen €, ten opzichte van de begroting na wijzigingen (BURAP) zijn:

Lagere kosten ICT € 0,7 (V)

Beperkte bezetting op ICT-projecten en vertraging bij de start van ICT-projecten als gevolg van de coronamaatregelen leiden tot lagere kosten in 2021. Een deel van de kosten schuift door naar 2022. Hier is in de begroting 2022 rekening mee gehouden. Daarnaast stonden specifieke kosten voor Deep (Data Science & Engineering Expert Programma) zowel begroot bij HWH als bij Digitale transformatie (dubbel begroot).

Ook zijn de ICT-kosten lager doordat diverse exploitatiekosten meegenomen zijn in projecten, waaronder de vervanging van netwerkswitches en de vervanging van Wonderware.

Ook zijn de kosten lager doordat de beschikbare capaciteit niet voldoende is. In de uitvoering is voorrang gegeven aan het project 'SCADA standaardisatie'. Dit leidt tot vertraging in de werkzaamheden voor procesautomatisering.

Lagere kosten organisatiebeleid en beheer € 0,3 (V)

De planning voor SPP heeft vertraging opgelopen door de coronacrisis. Wel is het proces volledig digitaal doorlopen. De doorvertaling naar concrete acties voor teams en medewerkers loopt op dit moment en de verwachting is dat we de kosten hiervoor in 2022 realiseren. De doorontwikkeling van het management heeft ook door de coronapandemie tot lagere uitgaven geleid. Veel trainingen zijn doorgeschoven naar een later moment.

Lagere kosten huisvesting en interne faciliteiten	€ 0,2 (V)
--	------------------

Door de coronamaatregelen is de bezetting van het hoofdkantoor lager geweest. Hierdoor zijn onder andere de schoonmaakkosten, de onderhoudskosten en de cateringkosten lager uitgevallen. Daarnaast is de plaatsing van zonnepanelen op de fietsenstalling vanwege vertraging in levering doorgeschoven naar 2022.

Overige afwijkingen, per saldo	€ 0,3 (V)
---------------------------------------	------------------

Deze betreffen overige kleinere over- en onderschrijdingen van het budget.

4.10 Rechtmatigheid

De processen personele lasten, treasury, (im)materiële vaste activa, belastingopbrengsten en (ontvangen) subsidies voldoen aan in- en externe regelgeving en zijn daarmee rechtmatig. Tijdens de audits zijn geen bijzonderheden geconstateerd.

Bij de audit van het proces inkoop is geconstateerd dat bij inhuur derden een casus niet rechtmatig is aanbesteed. In totaal betreft dit een onrechtmatigheid van € 163.000.

Tijdens de audits wordt ook het begrotingscriterium getoetst:

- toereikendheid van de geautoriseerde begroting (netto kosten en kredieten) en juiste besluitvorming bij kostenoverschrijdingen;
- juiste toewijzing van kosten en opbrengsten aan programma en product;
- juiste toerekening aan boekjaar.

De netto kosten van programma Veiligheid zijn € 0,4 miljoen hoger dan de gewijzigde begroting (zie paragraaf 3.1.4). Deze overschrijding is echter minder dan 10% en ligt binnen het mandaat van het college van dijkgraaf en heemraden. In 2021 zijn geen overschrijdingen van het begrotingscriterium geconstateerd.

4.11 EMU-saldo

Het EMU-saldo is het saldo van inkomsten en uitgaven van de overheid (inclusief decentrale overheden). De landen die meedoen aan de Economische en Monetaire Unie (EMU), hebben afspraken gemaakt over het op orde houden van de overheidsfinanciën. Eén van deze afspraken heeft betrekking op het begrotingstekort van landen, oftewel het EMU-tekort dat maximaal 3% van het Bruto Binnenlands Product (BBP) mag bedragen.

De Unie van Waterschappen, IPO en VNG hebben op 23 mei 2018 met het kabinet afspraken gemaakt over de ruimte in het Nederlandse EMU-tekort voor de decentrale overheden in de periode 2019 tot en met 2022. Deze ruimte bedraagt 0,4% van het Bruto Binnenlands Product (BBP) en is als volgt onderverdeeld: 0,27% gemeenten, 0,08% provincies en 0,05% waterschappen. De ruimte voor de waterschappen van 0,05% BBP leidt met de meest recente raming van de BBP voor 2021 tot een maximaal EMU-tekort van € 410,8 miljoen in 2021. Dit bedrag is met de vastgestelde verdeelsleutel van de 'geraamde netto-exploitatie kosten van het voorgaande jaar' (2020 dus) verdeeld over de waterschappen. Ons deel ligt daarbij rond de +/- € 21 miljoen per jaar.

x € 1.000		Werkelijk 2021	Begroting 2021	Werkelijk 2020
Exploitatiesaldo		3.560	-5.790	-4.090
EMU-exploitatiesaldo		3.560	-5.790	-4.090

Bruto-investeringsuitgaven	-	62.810	61.700	34.914
Subsidies	+	30.912	34.300	12.132
Mutatie voorraad werk voor derden	+			
Desinvestering materiële en immateriële vaste activa	+	20		83
Afschrijvingen	+	25.203	25.800	25.816
Invloed investeringen		-6.675	-1.600	3.117

Toevoegingen aan voorzieningen ten laste van exploitatie	+	19	300	344
Onttrekkingen aan voorzieningen ten gunste van exploitatie	-	58		1.152
Betalingen rechtstreeks uit voorzieningen	-	425	1.200	220
Externe vermeerderingen van voorzieningen	+			
Invloed voorzieningen		-464	-900	-1.028

Boekwinst	-			
Boekverlies	+	10		
Deelnemingen en aandelen		10	0	0

EMU SALDO		-3.569	-8.290	-2.001
------------------	--	---------------	---------------	---------------

Jaarrekening

5.1 Balans en toelichting

5.1.1 Balans per 31 december voor resultaatbestemming

Activa	2021	2020	Passiva	2021	2020
Vaste activa			Vaste passiva		
Immateriële vaste activa	9.619	10.137	Algemene reserves	8.173	11.079
Materiële vaste activa	281.380	274.187	Bestemmingsreserve tariefseglisatie	9.118	15.149
Financiële vaste activa	878	998	Overige bestemmingsreserves	8.844	3.997
	291.877	285.322	Nog te bestemmen resultaat	3.560	-4.090
			Eigen vermogen	29.695	26.135
Vlottende activa					
Uitzettingen looptijd < 1 jaar	14.828	0	Voorzieningen	5.257	5.721
Kortlopende vorderingen	30.783	31.353			
Overlopende activa	18.694	14.730	Vaste schulden looptijd > 1 jaar	263.199	242.001
Liquide middelen	8	11			
	64.313	46.094	Vlottende passiva		
			Netto vlottende schulden looptijd < 1 jaar	25.532	41.014
			Overlopende passiva	32.507	16.544
				58.039	57.559
Totaal	356.190	331.416	Totaal	356.190	331.416

5.1.2 Waarderingsgrondslagen

De jaarrekening is opgemaakt met inachtneming van de Regeling beleidsvoorbereiding en verantwoording waterschappen (RBVW) en hoofdstuk 4 van het Waterschapsbesluit.

De in het jaarverslag opgenomen toelichting op de investeringen 2021 en de exploitatierekening per programma in 2021, zoals opgenomen in de programmaverantwoording in hoofdstuk 3 in het onderdeel 'wat heeft het gekost', maakt onlosmakelijk onderdeel uit van de jaarrekening en daarmee van de accountantscontrole.

Algemene grondslagen voor het opstellen van de jaarrekening

Activa, passiva en de bepaling van het resultaat worden gewaardeerd op basis van historische kosten. De activa en passiva worden opgenomen tegen nominale waarden, tenzij in deze toelichting anders is vermeld.

Baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben. Baten en winsten worden slechts genomen voor zover zij op balansdatum zijn gerealiseerd. Verliezen en risico's die hun oorsprong vinden voor het einde van het boekjaar, worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden.

Vaste activa

Immateriële en materiële vaste activa zijn gewaardeerd tegen de verkrijgings- of vervaardigingsprijs verminderd met ontvangen subsidie. Het waterschap berekent de afschrijvingen op basis van een vast percentage van de kosten (lineaire afschrijving), waarbij rekening wordt gehouden met eventuele duurzame waardeverminderingen. Afschrijving vindt plaats vanaf de maand volgend op het moment van ingebruikname.

De gehanteerde afschrijvingstermijnen bedragen:

Immateriële vaste activa		
Bijdragen aan activa in eigendom derden		5 jaar
Solidariteitsbijdrage HWBP (t/m 2012)		35 jaar
Overige immateriële vaste activa	sanering waterbodems	30 jaar
	overig	5 jaar
Materiële vaste activa		
Gronden en terreinen	gronden	0 jaar
	inrichting terreinen	30 jaar
Vervoermiddelen		7 jaar
Machines, apparaten en installaties		7 jaar
Bedrijfsgebouwen en woonruimten	gebouwen	40 jaar
	technische installaties	15 jaar
	veiligheidsvoorzieningen, telefoon, meubilair	10 jaar
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken		
Waterkeringen	aanleg, verbetering	35 jaar
Watergangen en eenvoudige waterkwantiteitskunstwerken	waterlopen, kunstwerken	25 jaar
	beschoeiing	15 jaar
	depot berging saneringsspecie	15 jaar
Waterkwantiteitsgemalen en -kunstwerken	bouwkundig	30 jaar
	elektro/mechanisch	15 jaar
	procesautomatisering	10 jaar
Zuiveringstechnische werken		
Transportleidingen		30 jaar
Gemalen	bouwkundig	30 jaar
	elektro/mechanisch	15 jaar
	procesautomatisering	10 jaar
Zuiveringsinstallaties	bouwkundig	30 jaar
	elektro/mechanisch	15 jaar
	procesautomatisering	10 jaar
Slibverwerkingsinstallaties	bouwkundig	30 jaar
	elektro/mechanisch	15 jaar
	procesautomatisering	10 jaar
Overige materiële vaste activa	peilbesluiten, waterakkoorden	8 jaar
	hardware	4 jaar

De financiële vaste activa worden gewaardeerd tegen de nominale waarde, waarbij rekening wordt gehouden met eventuele waardeverminderingen. Participaties in het aandelenkapitaal van NV's en BV's zijn gewaardeerd tegen de verkrijgingsprijs van de aandelen.

Vlottende activa

De kortlopende vorderingen en overlopende activa zijn gewaardeerd tegen nominale waarde. Voor verwachte oninbaarheid is een voorziening in mindering gebracht, die statisch wordt bepaald op basis van geschatte inningskansen.

Vaste passiva

De voorzieningen zijn opgenomen tegen nominale waarde van de betreffende verplichting.
Uitzondering hierop vormt de pensioenvoorziening, die tegen actuariële waarde is gewaardeerd.

Vaste schulden worden gewaardeerd tegen de nominale waarde verminderd met gedane aflossingen.
De vaste schulden hebben een rente typische looptijd van één jaar of langer.

Vlottende passiva

De vlottende passiva worden gewaardeerd tegen de nominale waarde.

5.1.3 Immateriële vaste activa

(x € 1.000)	Boekwaarde 01-01-21	(Des-) investering	Bijdragen van derden	Afschrijving	Boekwaarde 31-12-21
Software	165			96	69
Waterbodemsanering	1.546			89	1.457
Geactiveerde bijdragen Rijk (HWBP)	7.953			302	7.651
Overige immateriële vaste activa	473			31	442
Totaal	10.137	0	0	518	9.619

5.1.4 Materiële vaste activa

(x € 1.000)	Boekwaarde 01-01-21	(Des-) investering	Bijdragen van derden	Afschrijving	Boekwaarde 31-12-21
Gronden en terreinen	8.939	189			9.128
Vervoermiddelen	264			63	201
Machines, apparaten, werktuigen	628	235		180	683
Bedrijfsgebouwen	11.451	77		740	10.788
Waterkeringen	12.619	68		717	11.970
Watergangen en gemalen	44.900	1.453		4.111	42.242
Gemalen waterkwaliteit	19.331	1.378		1.902	18.807
Zuiveringsinstallaties	133.542	1.839		14.813	120.568
Slibverwerkingsinstallaties	14.845	690		2.108	13.427
Overige materiële vaste activa	0	1.640		51	1.589
Onderhanden werk	27.668	55.221	30.912		51.977
Totaal	274.187	62.790	30.912	24.685	281.380

Het overzicht in de bijlage (bladzijde 81) betreft alle werken die per 1 januari 2021 onderhanden waren en die lopende het jaar zijn gestart.

Onder gronden en terreinen zijn ook de strategische gronden opgenomen. Ultimo 2021 bedraagt de omvang € 0,5 miljoen (2020: € 0,3 miljoen).

5.1.5 Uitzettingen looptijd < 1 jaar

Met het oog op een zo stabiel mogelijke begroting en het afdekken van het renterisico (van een stijgende rente) is eind 2021 langlopende financiering aangetrokken. Vanwege samenloop met de ontvangst van een grote HWBP subsidie heeft dit tijdelijk geresulteerd dat er middelen aangehouden worden in 's Rijks schatkist. In januari 2022 is dit weer teruggestort naar de rekening courant bij de Nederlandse Waterschapsbank.

5.1.6 Financiële vaste activa

(x € 1.000)	Stand 01-01-21	Nieuw	Aflossing	Afboeking	Stand 31-12-21
Aandelen NWB	100				100
Aandelen Bio Energie Centrale Harderwijk	10			10	0
Kapitaalverstrekkingen aan bedrijven	110	0	0	10	100
Hypotheken	862		101		761
Autoleningen	26		9		17
Leningen aan ambtenaren	888	0	110	0	778
Bio Energie Centrale Harderwijk	0	310		310	0
Leningen aan bedrijven	0	310	0	310	0
Totaal	998	310	110	320	878

Het waterschap bezit 631 aandelen A en 88 aandelen B van de NV Nederlandse Waterschapsbank. In 2021 is door de NWB een dividenduitkering uitgekeerd van € 0,5 miljoen. Daarnaast heeft uitkering plaatsgevonden van het in 2020 toegezegd dividend.

Op 19 oktober 2021 is per besluit van de rechtbank het faillissement uitgesproken van Bio Energiecentrale Harderwijk BV (BECH). Het waterschap was 50% aandeelhouder van BECH. De in 2021 verstrekte achtergestelde lening van € 0,3 miljoen is afgeboekt evenals het aandelenkapitaal.

Het waterschap verstrekt geen nieuwe hypotheek. De resterende looptijd van de huidige hypotheek is uiterlijk tot en met 2035.

5.1.7 Kortlopende vorderingen

(x € 1.000)	2021	2020
Belastingdebiteuren	27.283	29.478
Voorziening dubieuze debiteuren	-891	-4.489
Vorderingen op belastingdebiteuren	26.392	24.989
Vorderingen als gevolg van subsidies en bijdragen	2.970	4.934
Overige vorderingen	1.421	1.430
Totaal	30.783	31.353

GBLT voert de belastingheffing en –invordering uit voor het waterschap. De vorderingen op belastingdebiteuren en de dubieuze vorderingen zijn opgenomen in de jaarrekening volgens opgave van GBLT. Het saldo van de vorderingen belastingdebiteuren per 31 december 2021 bedraagt 17,7% van de totaal opgelegde belastingaanslagen in 2020 (2020: 19,4%).

In 2021 is de definitieve uitspraak ontvangen dat de opgelegde aanslagen in oudere belastingjaren (i.v.m. discrepantie onderzoeken) verminderd dienen te worden (welke reeds volledig in de voorziening waren opgenomen). Zowel de belastingdebiteuren als de voorziening is hiervoor voor eenzelfde bedrag naar beneden bijgesteld.

5.1.8 Overlopende activa

(x € 1.000)	2021	2020
Nog te ontvangen voorschotten	10.250	5.803
Vooruitbetaalde bedragen	7.392	6.449
Nog op te leggen aanslagen en kwijtscheldingen	225	0
Nog te ontvangen bedragen verbonden partijen	616	1.306
Overige overlopende posten	210	1.172
Totaal	18.693	14.730

Hieronder is een specificatie opgenomen van alle voorschotten, zowel de nog te ontvangen voorschotten als de nog niet bestede voorschotten welke gerubriceerd zijn onder de overlopende passiva:

(x € 1.000)	Stand 01-01-21	Ontvangen	Niet subsidiabel	Uitgaven	Naar OHW	Stand 31-12-21
Subsidie dijkverbetering Eemdijk	3.006	3.065	11	241	-1.232	1.403
Subsidie dijkverbetering TGG	-4.067	9.625	3.474	23.854	361	6.327
HWBP Grebbedijk	603	10.535	91	1.609	-22	-8.392
HWBP 5e en 6e pand Apeldoorns kanaal	-725	16.475	1.388	6.055	-34	-12.499
HWBP Noordelijke Randmeerdijk	-480	256	85	849		28
HEEL	-285	259		400		-144
Gemaal de Wenden			2.473	2.635		162
Subsidies Rijk	-1.948	40.215	7.522	35.643	-927	-13.115
Binnenveldse Hooilanden	0	704		667	69	-106
Vispassage Barneveldsebeek	122	122	68	68		0
SOK provincie Gelderland 2015-2021	1.386	1.215	446	1.644	192	1.177
Zoetwatervoorziening	-290	176		466		0
Programma beekherstel Utrecht-Oost	-113	-104	1	5	-5	0
KRW Voorsterbeek			214	470		256
KRW de Wiel			8	356		348
KRW Weteringen Eemland		11	72	144	-24	85
Subsidies Provincie	1.105	2.124	809	3.820	232	1.760
WOW	57	203	74	172	-146	98
LL4Wide	56	104	67	161	8	38
Kaamera	573	452	128	274	18	249
Waterfabriek Wilp	-331				333	-664
Hoenwaard	-40	132	112	342		58
Foodvalley	10	395	85	300		-170
Blue Deal		7	34	61		20
Subsidies overig	325	1.293	500	1.310	213	-371
Totaal	-518	43.632	8.831	40.773	-482	-11.726

De nog te ontvangen voorschotten zijn met € 4,4 miljoen gestegen ten opzichte van 2020. Dit heeft met name te maken met het project TGG. Hiervoor zijn de meeste kosten in 2021 gemaakt, terwijl het laatste deel van de HWBP-subsidie pas op het eind van het project wordt ontvangen.

Onder de vooruitbetaalde bedragen is de bijdrage 2022 (totaal € 1,7 miljoen) voor Aqualysis, een verbonden partij, opgenomen.

De vordering op verbonden partijen bestaat uit de afrekening van de resultaten over 2021 (van GBLT en Aqualysis). De resultaten worden conform vastgestelde verdeelsleutels verdeeld en zijn lager dan in 2020. Het aandeel van Waterschap Vallei en Veluwe bedraagt (x € 1.000):

- Aqualysis € 24
- GBLT € 499

In 2021 zijn onder deze post de door GBLT nog op te leggen aanslagen, verminderd met nog op te leggen kwijtschelding opgenomen. In 2020 was het saldo hiervan negatief en daarmee opgenomen onder de overlopende passiva.

Eind 2020 was onder de overige overlopende posten nog te ontvangen dividend van de NWB opgenomen. In 2021 heeft NWB akkoord gekregen om het dividend daadwerkelijk uit te keren aan de aandeelhouders.

5.1.9 Liquide middelen

(x € 1.000)	2021	2020
Overige bankrekeningen	5	8
Kas	3	3
Totaal	8	11

Het saldo van de rekening courant bij de Nederlandse Waterschapsbank is opgenomen bij de netto vlottende schulden (paragraaf 5.1.13). Bij de Nederlandse Waterschapsbank gold in 2021 een maximum rekening courant krediet van € 37,4 miljoen (2020: € 36,8 miljoen). Dit bedrag is gelijk aan de voor 2021 bepaalde kasgeldlimiet (zie paragraaf 4.6.4).

Decentrale overheden zijn verplicht om overtollige liquide middelen in de schatkist aan te houden met uitzondering van het drempelbedrag. Het drempelbedrag is per 1-7-2021 verhoogd van 0,75% (van het begrotingstotaal) naar 2%. Dit bedrag mag het waterschap als positief saldo op de rekening courant aanhouden. Het waterschap overschreed dit drempelbedrag niet in 2021. De benutting van het drempelbedrag in 2021 is als volgt berekend:

x € 1.000	Kwartaal 1 2021	Kwartaal 2 2021	Kwartaal 3 2021	Kwartaal 4 2021
Drempelbedrag	1.221	1.221	3.257	3.257
Op dagbasis buiten de schatkist aangehouden middelen	0	23	138	467
Ruimte onder het drempelbedrag	1.221	1.198	3.119	2.790

5.1.10 Eigen vermogen

(x € 1.000)	Stand 01-01-21	Vastgestelde res. bestemming bij begroting	Vastgestelde res. bestemming BURAP	Voorstel res. bestemming jaarrekening	Stand 31-12-21
Watersysteembeheer	3.625				3.625
Zuiveringsbeheer	4.547			4.475	9.022
Algemene reserves	8.172	0	0	4.475	12.647
Watersysteembeheer	5.153	-3.290	-1.290	5.938	6.511
Zuiveringsbeheer	3.964	-2.500	622	1.460	3.546
Bestemmingsreserve tariefseglisatie	9.117	-5.790	-668	7.398	10.057
Baggeren waterlopen	956		-500	871	1.327
Ontvlechten waterstromen	2.916		-500	751	3.167
Opgaven watersysteem	4.974			-2.477	2.497
Overige bestemmingsreserves	8.846	0	-1.000	-855	6.991
Totaal	26.135	-5.790	-1.668	11.018	29.695

Algemene reserves

De algemene reserves fungeren als het weerstandsvermogen van het waterschap en hebben geen specifieke bestemming. Met de algemene reserves worden eventuele toekomstige tegenvallers van algemene aard opgevangen. Voor meer informatie over het weerstandsvermogen zie paragraaf 4.5. Op 21 februari 2018 besloot het algemeen bestuur om het saldo van incidentele mee- en tegenvallers toe te voegen of te onttrekken aan de algemene reserves onder voorwaarde dat de begrote onttrekking aan de bestemmingsreserves tariefseglisatie hierdoor niet wordt overschreden. Bij het vaststellen van de beleidsbegroting doet het college van dijkgraaf en heemraden een voorstel voor besteding.

Bestemmingsreserves tariefseglisatie

Deze bestemmingsreserves worden aangewend om ongewenste schommelingen op te vangen in de belastingtarieven. Het restant van het resultaat na mutatie van de algemene reserves en overige bestemmingsreserves, wordt toegevoegd of onttrokken aan de bestemmingsreserves tariefseglisatie.

Bestemmingsreserve baggeren waterlopen

Deze bestemmingsreserve wordt aangewend voor het baggeren van A-watgangen. De werkelijk gemaakte kosten in een jaar worden onttrokken aan deze bestemmingsreserve (2021: € 0,9 miljoen). Jaarlijks wordt een bedrag toegevoegd conform begroting van het betreffende jaar (2021: € 1,3 miljoen), gelijk aan de begrote uitgaven. Bij de BURAP is uitgegaan van hogere uitgaven van € 0,5 miljoen. Per saldo een stijging van de bestemmingsreserve van € 0,4 miljoen.

Bestemmingsreserve ontvlechten waterstromen

Het waterschap heeft een gezamenlijk afkoppelprogramma met gemeenten opgezet voor het ontvlechten van schone en gebruikte waterstromen. In de periode 2016 tot en met 2021 is in totaal € 12 miljoen beschikbaar gesteld door het waterschap. In 2021 is besloten de regeling niet te verlengen, maar de uitvoering en uitbetaling te verlengen tot 1 juli 2023. Jaarlijks wordt een bedrag toegevoegd conform begroting van het betreffende jaar (2021: € 1,5 miljoen) aan de bestemmingsreserve; de werkelijke bijdragen aan gemeenten worden onttrokken (2021: € 1,2 miljoen). Bij de BURAP is uitgegaan van hogere uitgaven van € 0,5 miljoen. Per saldo een stijging van de bestemmingsreserve van € 0,2 miljoen.

Bestemmingsreserve opgaven watersysteem

In 2020 is een bestemmingsreserve 'opgaven watersysteem' gevormd om toekomstige onzekerheden op te kunnen vangen en daarmee een wendbare begroting te ondersteunen. In 2021 is hieraan een verdere invulling gegeven en is door het algemeen bestuur besloten om deze bestemmingsreserve in te zetten voor het Programma klimaatadaptatie (KACTUS) zodat een versnelling op korte termijn (2022 & 2023) mogelijk gemaakt kan worden. Hiertoe is € 2,5 miljoen benodigd welke in 2022 en 2023 onttrokken wordt op basis van de geraamde kosten. De resterende € 2,5 miljoen wordt overgeheveld naar de bestemmingsreserve tariefsegalisatie watersysteembeheer.

Nog te bestemmen resultaat

De toevoegingen en onttrekkingen aan de bestemmingsreserves, die al door het algemeen bestuur zijn vastgesteld in de begroting en de BURAP, zijn in de kolommen vastgestelde resultaatbestemming verwerkt. Het restant ad € 11,0 miljoen is opgenomen als 'nog te bestemmen resultaat'. Het algemeen bestuur besluit hierover bij de vaststelling van de jaarstukken.

5.1.11 Voorzieningen

(x € 1.000)	Pensioenen bestuur	Wachtgeld voormalig bestuur	Uitkeringen voormalig personeel	Baggeren Apeldoorns Kanaal	Totaal
Stand per 1-1-21	3.655	59	202	1.805	5.721
Toevoeging rente	19				19
Dotatie aan voorziening					0
Vrijval	16	19	23		58
Externe onttrekkingen	155	34	60	176	425
Stand per 31-12-21	3.503	6	119	1.629	5.257

Voorziening pensioenverplichtingen bestuur

Op grond van de Algemene Pensioenwet Politieke Ambtsdragers (APPA) hebben dagelijks bestuursleden recht op een ouderdoms- en nabestaandenpensioen. Voor de hieruit voortvloeiende verplichtingen vormt het waterschap een voorziening. De werkelijk betaalde pensioenuitkeringen worden onttrokken aan de voorziening. Bij de berekening van de voorziening zijn de volgende uitgangspunten gehanteerd:

- de gehanteerde rente voor actieve deelnemers is 0,582% (2020: 0,082%), de gehanteerde rente voor gepensioneerden is 0,162% (2020: 0%); en
- de pensioenrichtleeftijd voor actieve deelnemers is 68 jaar.

Als gevolg van de onttrekkingen (uitgaven) is de pensioenvoorziening € 0,2 miljoen gedaald.

Voorziening wachtgeld voormalig bestuur

Op basis van de APPA ontvangen dagelijks bestuursleden na aftreden een wachtgelduitkering. Voor de hieruit voortvloeiende verplichtingen vormt het waterschap een voorziening. Nieuw ontstane verplichtingen in een jaar worden toegevoegd aan de voorziening en de werkelijk uitbetaalde uitkeringen worden onttrokken.

Voorziening uitkeringen voormalig personeel

Voor verplichtingen aan voormalig personeelsleden inzake salarisdoorbetaling en WW-uitkeringen is een voorziening gevormd. Nieuw ontstane verplichtingen in een jaar worden toegevoegd aan de voorziening en de werkelijk uitbetaalde kosten worden onttrokken.

Voorziening baggeren en herinrichten 6^e pand Apeldoorns Kanaal

Bij de overdracht van het 6e pand Apeldoorns Kanaal aan het waterschap in 2013 is € 3 miljoen ontvangen van Rijkswaterstaat voor achterstallig onderhoud. Dit bedrag is toegevoegd aan de voorziening. De werkelijk gemaakte kosten worden onttrokken aan de voorziening. In 2021 is € 0,2 miljoen uitgegeven waarmee nog € 1,6 miljoen resteert.

5.1.12 Vaste schulden met looptijd van één jaar of langer

(x € 1.000)	Stand 01-01-21	Nieuwe leningen	Aflossingen	Stand 31-12-21
Onderhandse leningen binnenlandse banken	223.501	30.000	22.552	230.949
Onderhandse leningen openbare lichamen	10.500		750	9.750
Onderhandse leningen binnenlandse pensioen- fondsen en verzekeringsinstellingen	0	15.000		15.000
Onderhandse leningen buitenlandse instellingen	8.000		500	7.500
Totaal	242.001	45.000	23.802	263.199

Aflossing vindt plaats op lineaire basis. Uitzondering hierop vormt een lening ad € 10 miljoen, die ineens wordt afgelost op 1 januari 2039. De aflossingsverplichting in 2022 bedraagt € 22,1 miljoen. De rentelast op vaste geldleningen in 2021 bedraagt € 4,5 miljoen (2020: € 5,2 miljoen).

5.1.13 Netto vlottende schulden met een looptijd < 1 jaar

(x € 1.000)	2021	2020
Schulden aan leveranciers	7.608	3.764
Nederlandse Waterschapsbank	13.650	33.985
Belastingen, sociale en pensioenpremies	4.274	3.265
Totaal	25.532	41.014

5.1.14 Overlopende passiva

(x € 1.000)	2021	2020
Nog niet bestede voorschotten	21.975	6.322
Vooruit ontvangen werken derden	402	428
Nog op te leggen aanslagen en kwijtscheldingen	0	1.753
Nog te betalen rente	1.867	2.087
Nog te betalen bedragen	3.335	2.993
Niet opgenomen vakantiedagen	3.543	2.360
Overige	1.385	601
Totaal	32.507	16.544

Voor de onderbouwing van de nog niet bestede voorschotten wordt verwezen naar 5.1.8. De toename wordt voornamelijk veroorzaakt door het eind 2021 ontvangen voorschot vanuit het HWBP voor het project Verbetering waterkering Apeldoorns Kanaal.

In 2020 verwachtte GBLT als gevolg van corona de reeds opgelegde aanslagen zuiveringsheffing te moeten verminderen. Hierdoor stond het saldo nog op te leggen aanslagen en kwijtscheldingen onder de overlopende passiva. Per ultimo 2021 is er sprake van een positief saldo dat opgenomen is onder de overlopende activa.

De nog te betalen bedragen ad € 3,3 miljoen betreffen goederen en diensten die zijn geleverd in 2021, maar waarvoor op de balansdatum nog geen factuur is ontvangen.

5.1.15 Niet uit de balans blijvende verplichtingen en risico's

Verplichtingen

Per 31 december 2021 zijn verplichtingen aangegaan inzake investeringen in lopende projecten voor een totaalbedrag van € 24,9 miljoen (2020: € 36,0 miljoen).

Er is sprake van een leaseovereenkomst voor het wagenpark met een looptijd tot augustus 2023 en een resterende contractwaarde van circa € 1,9 miljoen. Daarnaast is sprake van een aantal kleine huurovereenkomsten (multifunctionals) met een resterende contractwaarde van circa € 0,2 miljoen met een looptijd tot september 2025.

Garantstellingen

Het waterschap draagt ervoor zorg dat het Waterschapshuis te allen tijde over voldoende middelen beschikt om aan al zijn verplichtingen jegens derden te kunnen voldoen naar rato van de op dat moment geldende bijdrage per deelnemer.

Het waterschap stelt zich borg ten behoeve van de NWB voor de juiste nakoming van de verplichting tot betaling van hetgeen de NWB van Aqualysis te vorderen heeft. Deze borgstelling is naar rato van de op dat moment geldende bijdrage per deelnemer (op basis van de actuele percentages op grond van de bijdrageverordening). Voor 2021 is dat 19,56%.

De NWB heeft een kredietfaciliteit verstrekt ad € 2 miljoen aan de Unie van Waterschappen. Het waterschap staat hiervoor garant, gezamenlijk met alle waterschappen. Het aandeel van het waterschap in de garantstelling bedraagt 5%. Daarnaast stelt het waterschap zich borg ten behoeve van de NWB voor de juiste nakoming van de verplichting tot betaling van hetgeen de NWB van de Unie van Waterschappen te vorderen heeft naar rato van de op dat moment geldende contributie per deelnemer. Voor 2021 is dat 4,9%.

Claims van derden

Westdijk

Op 4 juli 2018 heeft het algemeen bestuur een besluit genomen over de voorkeursoplossing voor de Westdijk. Het doel van het waterschap is een mooie, schone en veilige dijk voor de inwoners van Bunschoten-Spakenburg.

Het waterschap wil de schade en kosten, vanwege het gebruik van verontreinigde grond, verhalen op de aannemerscombinatie die de dijkversterking heeft uitgevoerd. Daartoe is het waterschap een gerechtelijke procedure gestart, waarbij het de vraag is in hoeverre, de schade verhaald kan worden.

Doorbraak zomerkade Hoenwaard

Tijdens het hoogwater van de zomer van 2021 is een zomerkade in het gebied Hoenwaard doorgebroken. Hierdoor hebben verschillende aangelanden, met name agrariërs, schade opgelopen waarvoor zij het waterschap aansprakelijk hebben gesteld. De behandeling van de claims, die een totale omvang van € 0,3 miljoen hebben, loopt nog, alsmede gesprekken met de verzekeraar. In de jaarrekening is voorzichtigheidshalve een bedrag van € 0,1 miljoen hiervoor opgenomen.

5.2 Exploitatierkening naar kostendragers

Resultaat per kostendrager bedragen x € 1.000	Begroting origineel (OB)	Begroting na wijziging (BURAP)	Werkelijk (WRK)	Saldo (WRK) -/- (BURAP)
1. Watersysteembeheer	3.290	5.080	748	-4.332
00 Netto kosten	67.588	69.555	66.153	-3.402
80 Dekkingsmiddelen niet zijn de belasting opbrengsten	1.139	1.007	722	-285
Kwijtschelding watersysteemheffing	998	998	863	-135
Oninbaar watersysteemheffing	391	283	133	-150
Dividenden	-250	-274	-274	-0
81 Belastingopbrengsten	-65.312	-65.357	-66.127	-770
Verontreinigingsheffing	-285	-305	-470	-165
Watersysteemheffing	-65.027	-65.052	-65.657	-605
89 Dekkingsverschil	-125	-125	-0	125
2. Zuiveringsbeheer	2.500	2.378	-4.308	-6.686
00 Netto kosten	87.533	88.028	87.301	-726
80 Dekkingsmiddelen niet zijn de belasting opbrengsten	2.215	1.909	-1.857	-3.766
Kwijtschelding zuiveringsheffing	1.958	1.958	1.734	-224
Oninbaar zuiveringsheffing	507	224	-3.317	-3.541
Dividenden	-250	-274	-274	-0
81 Belastingopbrengsten	-87.125	-87.435	-89.752	-2.317
Zuiveringsheffing	-87.125	-87.435	-89.752	-2.317
89 Dekkingsverschil	-124	-124	-0	124
Resultaat (+ = tekort)	5.790	7.458	-3.560	-11.018

Al vastgestelde resultaatbestemming	-5.790	-1.668	-7.458	
Bestemmingsreserve tariefseglisatie watersysteembeheer	-3.290	-1.291	-4.581	
Bestemmingsreserve tariefseglisatie zuiveringsbeheer	-2.500	622	-1.878	
Bestemmingsreserve baggeren waterlopen	-	-500	-500	
Bestemmingsreserve ontvlechten waterstromen		-500	-500	
Nog te bestemmen resultaat	-	-	11.018	
Algemene reserve zuiveringsbeheer			4.475	
Tariefseglisatie watersysteembeheer			5.938	
Tariefseglisatie zuiveringsbeheer			1.460	
Bestemmingsreserve baggeren waterlopen			871	
Bestemmingsreserve ontvlechten waterstromen			751	
Bestemmingsreserve opgaven watersysteem			-2.477	
Resultaatbestemming			3.560	

Een korte analyse van het resultaat per kostendrager staat in paragraaf 2.2.7.

5.3 Exploitatierkening naar kosten- en opbrengstensoorten

Winst en Verlies x € 1.000	Begroting origineel (OB)	Begroting na wijziging (BURAP)	Werkelijk (WRK)	Saldo (WRK -/-BURAP)
KOSTEN				
40 Rente en afschrijvingen	30.058	30.634	29.807	-827
41 Personeelslasten	52.293	54.110	52.273	-1.837
42 Goederen en diensten van derden	69.323	70.711	66.663	-4.048
43 Bijdrage aan derden	10.773	11.965	13.281	1.316
44 Toevoegingen voorzieningen / onvoorzien	300	410	865	455
BATEN				
81 Financiële baten	-560	-608	-668	-60
82 Personeelsbaten	-1.135	-1.344	-1.592	-248
83 Goederen en diensten aan derden	-1.533	-1.714	-2.338	-624
84 Bijdrage van derden	-3.142	-3.569	-2.139	1.430
85 Waterschapsbelastingen	-148.583	-149.328	-156.466	-7.138
86 Interne verrekeningen	-2.002	-3.808	-3.246	562
Resultaat (+ = tekort)	5.790	7.458	-3.560	-11.018

Voor een analyse van het resultaat per ten opzichte van de BURAP wordt verwezen naar paragraaf 2.2.7.

5.4 Exploitatierkening naar programma's

Begroting per programma x € 1.000	Begroting origineel (OB)	Begroting na wijziging (BURAP)	Werkelijk (WRK)	Saldo (WRK -/-BURAP)
1. Veiligheid	16.555	17.635	18.034	399
2. Watersysteem landelijk gebied	38.740	40.027	36.828	-3.198
3. Wonen en zuiveren	80.502	81.410	80.829	-581
4. Besturen en belastingen	19.077	18.262	17.762	-499
Totaal programma's	154.873	157.334	153.454	-3.880
80 Dekkingsmiddelen niet zijnde belasting opbrengsten				
Kwijtschelding watersysteemheffing	998	998	863	-135
Kwijtschelding zuiveringsheffing	1.958	1.958	1.734	-224
Oninbaar watersysteemheffing	391	283	133	-150
Oninbaar zuiveringsheffing	507	224	-3.317	-3.541
Dividenden	-500	-548	-548	-0
Dekkingsmiddelen	3.354	2.916	-1.135	-4.051
81 Belastingopbrengsten				
Verontreinigingsheffing	-285	-305	-470	-165
Watersysteemheffing	-65.027	-65.052	-65.657	-605
Zuiveringsheffing	-87.125	-87.435	-89.752	-2.317
Belastingen	-152.436	-152.791	-155.879	-3.087
Resultaat (+ = tekort)	5.790	7.458	-3.560	-11.018

Voor een toelichting op de netto kosten per programma wordt verwezen naar hoofdstuk 3.
Een analyse van de belastingopbrengsten staat in paragraaf 4.4.

5.5 Topinkomens (WNT)

De Wet Normering bezoldiging Topfunctionarissen (WNT) maximeert de bezoldiging van een topfunctionaris (voor waterschappen de secretaris) op een beloning van € 209.000 inclusief belaste kostenvergoedingen en pensioenbijdrage werkgever. Waterschap Vallei en Veluwe betaalt geen bezoldigingen aan topfunctionarissen boven de norm. De betaalde bezoldigingen aan topfunctionarissen in 2021 bedragen:

Bedragen x € 1	K.A. Blokland
Functiegegevens	Algemeen Directeur - Secretaris
Aanvang en einde functievervulling in 2021	1/1 - 31/12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1,0 fte
Dienstbetrekking?	ja
Bezoldiging	
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	165.560
Beloningen betaalbaar op termijn	22.688
<i>Subtotaal</i>	188.248
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	209.000
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	n.v.t.
Totale bezoldiging	188.248
Reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	n.v.t.
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	n.v.t.

GEGEVENS 2020

Bedragen x € 1	K.A. Blokland
Functiegegevens	Algemeen Directeur - Secretaris
Aanvang en einde functievervulling in 2020	1/1 - 31/12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1,0 fte
Dienstbetrekking?	ja
Bezoldiging	
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	157.109
Beloningen betaalbaar op termijn	21.104
<i>Subtotaal</i>	178.213
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	201.000
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	n.v.t.
Totale bezoldiging	178.213
Reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	n.v.t.
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	n.v.t.

Naast de hierboven vermelde topfunctionarissen zijn er geen overige functionarissen met een dienstbetrekking die in 2021 een bezoldiging boven het individueel toepasselijke drempelbedrag hebben ontvangen.

Verloopoverzicht onderhanden werk

Profiel x € 1.000	Krediet 31-12-21	Onder- handen werk 31-12-20	Geacti- veerde lasten 2021	Over- boeking exploitatie 2021	Investe- ringen en subsi- dies 2021	In gebruik genomen 2021	Onder- handen werk 31-12-21	Te ver- wachten investe- ringen en subsidies 2022*	Te ver- wachten investe- ringen en subsidies 2023 e.v.*
Immateriele vaste activa	566	23		0	0	0	23	-	550
Gronden en terreinen	500	181		0	204	0	385	206	200
Vervoermiddelen	-	0		0	-	-	0	-	0
Machines, apparaten en werktuigen	340	0		0	242	242	0	37	0
Bedrijfsgebouwen	8.985	4.234		0	3.598	90	7.743	1.207	0
Waterkeringen	17.421	2.061	3.188	0	289	68	5.470	17.510	6.664
Watergangangen, kunstwerken en gemalen	36.267	5.560		0	4.785	1.453	8.892	3.589	20.209
Transportsystemen	8.459	2.960		0	931	1.378	2.514	9	0
Zuiveringsinstallaties	103.644	9.780		0	15.770	1.839	23.711	25.458	68.710
Slibverwerkings- installaties	7.506	2.252		0	1.661	690	3.223	2.569	37.093
Overige materiele vaste activa	1.665	617			1.039	1.640	16	10	0
	185.352	27.668	3.188	0	28.520	7.399	51.977	50.595	133.425

* TE VERWACHTEN INVESTERINGEN VAN PROJECTEN DIE ONDERHANDEN ZIJN PER 31 DECEMBER 2021

waterschap
**vallei en
veluwe**

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan het algemeen bestuur van
Waterschap Vallei en Veluwe
Postbus 4142
7320 AC APELDOORN

Twentepoort Oost 14a
7609 RG Almelo
Postbus 206
7600 AE Almelo
Tel. 088-500 95 00
E-mail info@eshuis.com

CONTROLEVERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT

Aan het algemeen bestuur van Waterschap Vallei en Veluwe

A. Verklaring over de in de jaarstukken opgenomen jaarrekening 2021

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2021 van Waterschap Vallei en Veluwe te Apeldoorn gecontroleerd.

Naar ons oordeel:

- geeft de in de jaarstukken opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van zowel de baten en lasten over 2021 als van de activa en passiva van Waterschap Vallei en Veluwe op 31 december 2021 in overeenstemming met hoofdstuk 4 van het Waterschapsbesluit;
- zijn de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties over 2021 in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand gekomen in overeenstemming met de begroting en met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen, waaronder verordeningen van Waterschap Vallei en Veluwe, zoals opgenomen in het Normenkader 2021, vastgesteld door het dagelijks bestuur op 25 mei 2021.

De jaarrekening bestaat uit:

- de balans per 31 december 2021;
- de exploitatierekeningen naar kostendragers, naar kosten- en opbrengstsoorten en naar programma's over 2021;
- de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden, het Waterschapsbesluit, het Controleprotocol accountantscontrole jaarrekening 2013 e.v. van Waterschap Vallei en Veluwe, dat is vastgesteld door het algemeen bestuur op 22 februari 2013, het Normenkader 2021 dat is vastgesteld door het dagelijks bestuur op 25 mei 2021 en het Controleprotocol Wet normering topinkomens (WNT) 2021 vallen.

Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van Waterschap Vallei en Veluwe, zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Naleving anticumulatiebepaling WNT niet gecontroleerd

In overeenstemming met het Controleprotocol WNT 2021 hebben wij de anticumulatiebepaling, bedoeld in artikel 1.6a WNT en artikel 5, lid 1, sub j Uitvoeringsregeling WNT, niet gecontroleerd. Dit betekent dat wij niet hebben gecontroleerd of er wel of niet sprake is van een normoverschrijding door een leidinggevende topfunctionaris vanwege eventuele dienstbetrekkingen als leidinggevende topfunctionaris bij andere WNT-plichtige instellingen, alsmede of de in dit kader vereiste toelichting juist en volledig is.

Materialiteit

Op basis van onze professionele oordeelsvorming hebben wij de materialiteit voor de jaarrekening als geheel bepaald op € 1.628.000. De bij onze controle toegepaste goedkeuringstolerantie bedraagt voor fouten 1% en voor onzekerheden 3% van de totale bruto lasten, zoals voorgeschreven in artikel 5.2, lid 1 van het Waterschaps-besluit. Daarbij zijn voor de controle van de in de jaarrekening opgenomen WNT-informatie de materialiteitsvoorschriften gehanteerd zoals vastgelegd in het Controleprotocol WNT 2021.

Wij houden ook rekening met afwijkingen en/of mogelijke afwijkingen die naar onze mening voor de gebruikers van de jaarrekening om kwalitatieve redenen materieel zijn, zoals ook bedoeld in artikel 5.3 van het Waterschapsbesluit.

Wij zijn met het algemeen bestuur overeengekomen dat wij aan het algemeen bestuur tijdens onze controle geconstateerde afwijkingen groter dan € 250.000 rapporteren, alsmede kleinere afwijkingen die naar onze mening om kwalitatieve of WNT-redenen relevant zijn.

B. Verklaring over de in de jaarstukken opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvatten de jaarstukken andere informatie, die bestaat uit:

- het jaarverslag, waaronder de programmaverantwoording en de paragrafen;
- het woord vooraf, de nota van aanbidding en het besluit tot vaststelling en goedkeuring.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie met de jaarrekening verenigbaar is, zoals bedoeld in artikel 109 lid 3 sub d van de Waterschapswet, en geen materiële afwijkingen bevat.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat. Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het dagelijks bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het jaarverslag in overeenstemming met hoofdstuk 4 van het Waterschapsbesluit.

C. Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het dagelijks bestuur en het algemeen bestuur voor de jaarrekening

Het dagelijks bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met hoofdstuk 4 van het Waterschapsbesluit. Het dagelijks bestuur is ook verantwoordelijk voor het rechtmatig tot stand komen van de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties, in overeenstemming met de begroting en met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen, waaronder verordeningen van het waterschap, zoals opgenomen in het Normenkader 2021, vastgesteld door het dagelijks bestuur op 25 mei 2021.

In dit kader is het dagelijks bestuur tevens verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het dagelijks bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening en de naleving van die relevante wet- en regelgeving mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het dagelijks bestuur afwegen of de financiële positie voldoende is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemd verslaggevingsstelsel moet het dagelijks bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het dagelijks bestuur het voornemen heeft om de organisatie te liquideren of de activiteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is. Het dagelijks bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden, waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de risico's kunnen worden opgevangen, toelichten in de jaarrekening.

Het algemeen bestuur is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van het waterschap.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid, waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fouten of fraude en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, het Waterschapsbesluit, het Controleprotocol accountantscontrole jaarrekening 2013 e.v. van Waterschap Vallei en Veluwe, dat is vastgesteld door het algemeen bestuur op 22 februari 2013, het Normenkader 2021 dat is vastgesteld door het dagelijks bestuur op 25 mei 2021, het Controleprotocol WNT 2021, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen.

Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, dan wel dat baten en lasten alsmede de balansmutaties als gevolg van fouten of fraude niet in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen;
- het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van het waterschap;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving, de gebruikte financiële rechtmatigheidscriteria en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het dagelijks bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- het vaststellen dat de door het dagelijks bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn, waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of het waterschap haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een organisatie haar continuïteit niet langer kan handhaven.

Eshuis

REGISTERACCOUNTANTS

- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen en of de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen.

Wij communiceren met het algemeen bestuur onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Almelo, 28 april 2022

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden:

Eshuis Registeraccountants B.V.

drs. E. Dijkgraaf RA

Besluit tot vaststelling en goedkeuring

Het algemeen bestuur van Waterschap Vallei en Veluwe, gelezen het voorstel van het college van dijkgraaf en heemraden d.d. 29 maart 2022,

- gelet op het advies van de commissie d.d. 25 april 2022;
- gelet op de desbetreffende bepalingen van de Waterschapswet en het algemeen reglement voor Waterschap Vallei en Veluwe;
- overwegende dat de jaarstukken 2021, na voorafgaande kennisgeving, vanaf 29 april 2022 gedurende 14 dagen ter inzage hebben gelegen;

besluit op 16 mei 2022 om:

- het jaarverslag en de jaarrekening 2021 vast te stellen;
- de voorgestelde resultaatbestemming vast te stellen conform paragraaf 5.1.10.

Aldus vastgesteld in de vergadering van het algemeen bestuur van 16 mei 2022.

drs. ing. K.A. Blokland,
secretaris

Mr. S.H.M. Ornstein MCPm,
dijkgraaf

